

RÓÓCAÁ

Róóca Jetsóodítyú cáátúnuháám̄i

Íhju tújkeváne

¹⁻² Tsúúca muurá tsaate uwáábojte muhdúhjáa Jetsóó méjpiine úllejéné páñetu ájtyumímé tééné uubállé caatúnuhíjcyá ímí tehdújuco. ³ Aane ícyooca ó imíllé ooréjuco tééné uubállé o cáátunúné uke o wájuube Téóópiró élleu, diityékée o díllóhíjcyánéj piínévú téhdure páneere ímí ídyjúcotu tsúúca o wáájácúnéllíihye. ⁴ Aane ó imíllé tééné uubállée ditye méénune u lléébohíjcyáné ímíñeúvú u wáájacúne.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa tsíímávámeíñe

⁵ Jodéa iiñújí avyéjuubéhjáa Heróódé íjcyáijyu íj-cyaabe tsaapi llúúvájte Tsacaríá Abíámuúbe. Áábé táába méméhjáa Eritsabéé Aróój tsííménémúháábéelle íjcyalle. ⁶ Áámútsikyéhjáa Píívyéébe ímí íjtsúcunú díbyé taúh-baju néhdújuco dityétsí íjcyánéllíihye. Aamútsíhjáa tsá íínetú néétsámeítyú míamúnáadívu. ⁷ Áronáacáhjáa ihdyu tsá dityétsí tsíímávátú mewa Eritsabéé ajchíbá íj-cyánéllíihye. Áané pañévúhjáa idyé tsúúca kéémemútsíjyuco diityétsí.

⁸ Aanéhjáa tsáijyu diibye Tsacaríá íjcyáha múnáake dómajcóné llúúvájte Píívyéébé úmíwávú pácúúcu péététsohíjcyáne. ⁹ Aanéhjáa imyéénuhíjcyádú nehcómé caabyé diitye llúúvájtedítyú pañétúétsihvu úcááveíñe. Aanéhjáa diibye Tsacaríake dómajcóné dibye úcááveíñé pañétúétsihvu duurúvájá pañévú teene imyéwu cúvaane dibye ipyéétsoki. ¹⁰ Aanéhjáa dibye

péététsóné tujkéveri tsaate áachi íjcyame Píívyéébema íhjuváhi. ¹¹ Áánaacáhjáa dííbyedívú níjkyéji múnáajpi bóhówaavé teene ditye péététsohíjcyané waíjí íjcyátsihvu. ¹² Áábekéhjáa íájtyúmíne mítyane íllityéébe. ¹³ Árónáacáhjáa neebe diibye Tsacaríake:

—Díhllityédíñe. Tsúúca muurá Píívyéébe uke lleebó dííbyema u íhjuvahíjcyáne. Ahdícyane muurá dítyáába Eritsabéé tsíímávaá wájpíkye. Áábeke ú meménuú Jóáádivu. ¹⁴ Ááneri muurá mítyane ú ímíjyúúveéhi. Áhdure tsijtye ímíjyúúveéhi. ¹⁵ Aabe daachi Píívyéébedívú íhtsútuube íjcyaaabe tsá bíinojpácýó ádóityúne. Áhdure tsííñe avyéjpacýóné tsá díbye ádóityúne. Muurá tsííjú ííbúwá pañeréi íjcyáróóbé pañe tsúúca Píívyéébé Apííchó íjcyaaáhi. ¹⁶ Aabe mítyámeke ijraémudítyú Ávyéjuube Píívyéébé icyánejcúvú íbúwáávétsoóhi. ¹⁷ Muurá tsaatéké ítsíímemáyé cáánímuke díbye ímíbáávetsómé tsaímiyéjuco íjcyaiñe. Áhdure lléébohíjcyátúrómeke ímíbáávetsóíiíbye. Ehdu muurá Ávyéjuube Jetsóó ihde míamúnáake ímíbájchóíiíbye ditye ímí dííbyeke iwáát-súcúpéjtso Eriaúvumáa ícyahíjcyané Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri.

¹⁸ Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néénéllii diibye Tsacaríá néé dííbyeke:

—¿Aca múhdu tú tehdu óóma íjcyaiñe? Muurá tsúúca kéémemútsíjyuco muhtsi átyáábama.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébe oke wallóó ínúu múnáajpi Gaabriéé o íjcyáábeke díéllevu uke ímiá uubállé o méénuki. ²⁰ Ahdícyane ícyoocátú tsáhájucó u píívyetéityú u íhjuvane dááchikye tsííju tsíímávanévújuco íveekí uke o

úúballéné u cáhcújtsótúnéllíihye. Ehdu úúma pajtyéiñe iéévé úújetéijyu.

²¹ Ehdúhjáa nééneri Tsacariá duurúvájá pañe ijcyáábeke míamúnaa áachítýú ityéhmeróne múhduréjucó íjtsámeiñé íícúi dibye tsáátúnéllíihye.

²² Aabéhjáa íjchivyédú ímiáané tsáhájucó píivyetétú íihjyuváne. Íhyótsiríyéjucóhjáa dibye úbáhcycóhíjcyané diityémá íihjývaróne. Aanéhjáa íjtsúcunúmé tsíeméné dííbyedívú bóhówaavéné tééjá pañévu.

²³ Aabéhjáa dííbyeke tene dómájcodújcoojívá tééjá pañe iwákímyeíñe péjucóó ihjýavu. ²⁴ Áané boonétúhjáa ímiáané tsúúca mewa Eritsabéé eeváhi. Aalléhjáa ihjýátú tsá úlléjúcootú tsáhojtsí nuhbáva. ²⁵ Aalléhjáa nehíjcyáhi:

—Íhya óhdi míamúnaa íihjyúvahíjcyánetu íihveté íñe íllu óóma Píivyéébe meenúhi.

Jetsóó tsiímávámeiñe níjkyéji múnáajpi úúballéne

²⁶ Aanéhjáa tsúúca 6 nuhbávájucó dille íjcyánaa idyé Píivyéébe tsiíñe wallóó níjkyéji múnáajpi Gaabriééke Gariréari íjcyacóómí Natsaréevu dibye iúújeté wájpiikyéi úújéttulle Maaríake. ²⁷ Dííllekéhjáa Jotséé áábajáa ityáábáva Dabíiúvúj tsiíménémúhaabe íjcyáábe.

²⁸ Aabéhjáa níjkyéji múnáajpi díílle éllevu ipyééne néé díílleke:

—Maímijyu ihdyu u íjcyanej. Muurá Píivyéébe uke tujkéveellé tsijtye walléémú ehnííñevu.

²⁹ Ehdúhjáa dibye nééneri íllure iúllévenúne íjtsámeíllé íiná nééiyóné ehdu dibye nééneri. ³⁰ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Díhllityédíñe. Muurá Píivyéébe uke tujkéveelléhi.

³¹ Ahdícyane ú éévaáhi. Aane u tsiímáváábeke ú

meménuú Jetsóodívu. ³² Aabe íhtsútuube íjcyáá Páñétúe-jpi Píívyéébé Hajchi íjcyáábe. Áábeke Píívyéébe ávyéjújt-soó dííbyé íhdé múnáajpíi Dabííúvuke íávyéjújtsódu. ³³ Aabe íjraéémú avyéjuube íjcyáá múijyú cápáyóóové-tyuúbe.

³⁴ Ehdúhjáa díbye néénéllii diille Maaría néé dííbyeke:
—¿Aca muhdú ó éévaá wájpíima o íjcyáallejǵívari?

³⁵ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu íhtsútuube Píívyéébere Íapííchoj tééveri ehdu úuma méénuúhi. Áánéllii diíbye u tsíímávaabe dííbyé Hajchíyé íjcyááhi. ³⁶ Téhdure muurá dífelle Eritsabéé tsíímávaá tsáápiikye tsúúca kéémelléjuco íjcyárolle. Tsúúca muurá 6 nuhbávájuco dille éévane ajchííbá íjcyárolle. ³⁷ Tsá muurá íiná Píívyéébedívú túhuutúne. Páneere piivyéteébe.

³⁸ Áánélliihyéhjáa Maaría nééhií:

—Muurá dííbyeke ó íícúvehíjcyáhi. Aabe ihdyu óvíi eene oke u néhdu óóma meenúhi. Ehdúhjáa dille nétsihdyu ílluréjuco níjkyéjǵi múnáajpi pééneé.

Maaríá Eritsabééke ááhívéne

³⁹ Átsihdyúhjáa íícúiyé múhdúj coojívaturá diille Maaríá péé Jodéa íiñújiri íjcyáné caméhbáuri íjcyácoomívu. ⁴⁰ Aalléhjáa Tsacaríake íááhívéne dííbyé taaba Eritsabééke duurúváhi. ⁴¹ Ááné tujkéveríhjáa diille Eritsabééke íjtsíiméné vááúmeí íhbaú pañe. Áánáacáhjáa Píívyéébé Apííchó tsúúca dííllé pañe. ⁴² Aalléhjáa kéévánécoba néé Maaríake:

—Muurá tsíjtye walléémú ehniíñevu uke Píívyéébe tujkéveelléhi. Aabe u tsíímáváábeke ímí pícyoó panévaturé. ⁴³ Aalle ¿muhdú ídátsohíválleke oke ú aahívévá Táavyéjuube Tápájtyetéébé íjcyáííbyéj tsíiju u íjcyalle? ⁴⁴ Muurá

oke u dúuruváné tujkéveri tápañe tsíimene vááúmeí ímíjyúúvénej pééve. ⁴⁵ Ahdícyané ihdyu maímijyu u íjcyane eene uke Píívyéébe tújkevéélléné u cáhcujtsódú íjcyalle. Muurá ímiááné méénúibye úúma muhdú uke íñéhdúú.

⁴⁶ Ehdúhjáa Eritsabéé néénéllii Maaría néehii:

Ávyetaré táííbúuri ó duurúvá Píívyéébeke. ⁴⁷ Aabe Tápájtyetétsoobe mítyane oke ímíjyúúvetsó táííbuu. ⁴⁸ Muurá íñe dííbyé ñcúve múnáalle ídátsó o néérólleke oke ítsááveébe. Ahdícyané ícyoocátú pámeere míamúnaa óhdi ímíjyuuvéhi. ⁴⁹ Muurá Píívyéébe ímiáábé íhtsútuube íjcyaaabe tajtyééveri meenú ímí tehdújuco. ⁵⁰ Aabe pámeere míamúnáadítýú múhdumé dííbyeke ávyejúúllémeke píaabó diityédí ídáátsóvéneema. ⁵¹ Muurá ávyétá íhtsútú nénehji imyéénúneri mítyájkímyeímyeke núcójpívétsoóbe. ⁵² Áhdure íhtsútujte ávyéjútédítýú íavyéjú idyójtúne ávyéjuutétsoobe ídáátsóméhjikéréjuco. ⁵³ Muurá ímiááneríyé tsúúrameíhíjcyámedívú éhnííñevu bóhówájtsoobe teéne. Áanetu íhtsutúmé ehnéva múnáa téeneríyé tsúúrameíhíjcyámeke tsá dibye ímiáánevu ájcutúne. ⁵⁴⁻⁵⁵ Muurá íhñéjté ijraéémú meíjcyámeke íídaatsólléne íhvéjtsótubéré meke píáábohíjcyá múijyú níjkévaitýúné éhnéhjáa méidé múnáajpi Aavaráaúvuke pámeere íjtsiménémúháábema íñéhdújuco.

Ehdúhjáa neelle Maaría.

⁵⁶ Aalléhjáa pápihchúú nuhbává Eritsabéema íjcyátsi-hdyu oomí ihjávú.

Tsojtsó múnáajpi Jóáake tsijju tsíimaváne.

⁵⁷ Aanéhjáa Eritsabéé tsúuca itsíimáváiñe éévé úújetédú tsíimavá wájpíkye. ⁵⁸ Áijyúhjáa dílle hájkímuma tsijtye téeneri íimjyúúvéne duurúvá dille tsíimaváne Píívyéébere dílleke píaabóné iwáájácúnema.

⁵⁹ Aaméhjáa tsúuca íhyojsítú pápihchúúj coojívájucó íjcyáábéwúuke íñaméhó nǐjcáúemííhé kíhdyahíróhi. Áánemáhjáa imíllerómé dííbyéwúuke imyémenúné cáani Tsacaríá déjuri. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsijju néehíí:

—Tsáhaá, Jóáa dííbye méme.

⁶¹ Áánéllíihyéhjáa néeme dílleke:

—Áronáa tsá teene dídyohjíba múnáa mémé íjcyatúne.

⁶² Ehdúhjáa íñéene cáaníkye úbahcyómé díbye imyémenú keená ímíllenévu. ⁶³ Áánéllíihyéhjáa cáani Tsacaríá tsíeméné ityáúmeíñetu caatúnú ‘Jóáa dííbye mémé íjcyáahi’ íñéeneé. Ááneríhjyáa pámeere ullévenúhi. ⁶⁴ Áijyúhjáa tsúuca íhgyúvaabe Píívyéébeke duurúváhi. ⁶⁵ Ááneríhjyáa teene Jodéa ííñújí caméhbaúne múnaa iúllévenúne úbálléjcatsíhi. ⁶⁶ Áánemáhjáa Jóáádityu néemeé:

—¿Aca íhya ííne íhtsútuubéí dííbyéwu? Muurá Píívyéébe ímí dííbyeke íjtsúcunúhi.

Píívyéébeke Tsacaríá dúúruváne

⁶⁷ Aanéhjáa téijyu dííbye cáani Tsacaríá Píívyéébé Apííchó ípañe íjcyáabe dííbyeke dúúruvaabe néehíí:

⁶⁸ Maímijyu ihdyu mee íjraéémú ávyéjuube Píívyéébe íjcyanej. Muurá meke píááboobe mepájtyeteki. ⁶⁹⁻⁷⁰ Muurá ííicúve múnáajpi Dabííúvúj tsíménémúháábedítýú pícyóíiibe tsaapi

íhtsútuube meke pájtyetétsoóíbyeke tsúuca-
játújucoo íhjuú uubálle múnáaj tééveri íñéhdúú.

⁷¹ Aabe meke pájtyetétsoó mémunáadítyu.

⁷² Muuráhjáa méíhdé múnáaúvudi ídáátsóvéne
diityéké íhvéjtsótuube píaabó muhdú diityéké
íñéhdújuco. ⁷³⁻⁷⁵ Muuráhjáa téhdure méíhdé
múnáajpi Aavaráaúvuke ímiáánetúré neebe meke
mémunáadítyú ipájtyetétsoíñé íínerí íllityétúmé
díbyekéréjuco meíícúve múijyú níjkéváityúne.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ehdúhjáa íhjuúvátsihdyu diibye íllíwúuke neébe:

Ahdícyane uu hájchíwu ú íjcyáá íhtsútuube Píívyéébé
íhjuú uubálle múnáajpi. Aabe díbyeéjteke ú
ímíbáávyétsoó Ávyéjúúbé ihde ditye iwáájácu
tsúuca diityé imítyuháñé Píívyéébe diityédí
ídáátsóvéne ábájííveíñé ditye ipájtyetéki.

⁷⁸ Muurá meke ídaatsólléne cáámetu
wállóoiibye tsáápiikye meéllevu mepájtyetéíñe
méema méénúíbyeke. ⁷⁹ Aabe muurá

waajácútsoó ímiájíjtóvú eene iwágóóóvéíyojítóré
uráavyehíjcyámé ídátsó cúuvétsii múu íjcyadu
wáájácúratúmé ícyahíjcyámeke. Ehdú muurá
ímiájíjtóvú meke waajácútsóibye tsáímíyé
meíjcyaki.

Ehdúhjáa neebe Tsacaríá.

⁸⁰ Aanéhjáa diibye tsíímene tsáímíyé píívyeebe ij-
cyá Píívyéébe ímillédu. Aabéhjáa ícyahíjcyá ííneubará
píívyétúné ííñújiri imúnaa íjraéémú díbyeke ímííneúvú
wáájácútsihvújuco.

2

Jetsóoke Maaríá tsíimaváne
(Mt 1.18-25)

¹ Áanetúhjáa Maaríá tsúúca tsíimávaíñé píhínáa páñétúejpi ávyéjuube Tséétsa Aogójtó táuhbá pámeere imyémeháñé icyáátúnútsámeiki. ² Téijyúhjáa Tsííríá iinújí avyéjuube Tsiréenio íjcyánáa méénúujkénúmé teene páme méméré cáátúnúmeíñe. ³ Áanélliihyéhjáa pámeere pehíjcyá ímichi íiinújí comíñevu imyémeháñé icyáátúnútsoki.

⁴⁻⁵ Aanéhjáa Jotséé diille mewa Maaríá éévállema péé Gariréa iinújí Natsaréetu Jodéa iinújjiri íjycacóomí Beréevu Dabíiúvúu tsíimávámeítsihvu imyéme icyáátúnútsó dííbyeúvúj tsíiménémúhaabe íjcyanélliihye. ⁶ Aanéhjáa tétsii dityétsí íjcyánáa tsúúca Maaríá tsíimávaíñe éévé úújetéhi. ⁷ Aalléhjáa tujkénúejpi íjcyáabeke itsíimaváne wájyamubááneri íbíjínúubeke tódsijcáaró jéémú éébutáwá pañévú kiá dityétsí íjcyáiyotsíí íjcyátúnélliihye.

Jéémú tehme múnaa Jetsóoke ááhivéne

⁸⁻⁹ Áanáacáhjáa técoomí úníuri tsaate obééjámuke téhmehíjcyamedívú tépejco níjkyéji múnáajpi bóhówáávébedítýú Píívyéébé ámítsaráhcó diityéké ájchúcunúneri mítyane íllityéme. ¹⁰ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédíñe. Muurá ímiá uubállema o tsáá ámúha éllevu pámeere mítyane ímíjyúúvéíñé uubállema. ¹¹ Muurá tsúúca ámúhá avyéjuube ámúhake pájtyetétsííbyeke tsáápille tsíimavá Dabíiúvú coomívu. ¹² Aabe wájyamubááneri bíjínúmeíbyé jéémú éébutáwá

pañe ijcyáábeke ámuha maájtyúmínetúré méwaajácuú diibyéjuco ijcyane.

¹³ Áanáacáhjáa diibye níjkyéji múnáájpí úniúvú tsijtye mítyame díbyé nahbéjté bóhówaavéhi. Aaméhjáa Píívyéébeke dúúruvámé nééhií:

¹⁴ Maímijyu Píívyéébe níjkyéjiri ijcyáábej. Muurá íñújiri ijcyáné míamúnaa dibye ímillédú ijcyame tsaímíyéjuco ijcyaiñé ìná diityé hallúri ijcyájúcootúme.

¹⁵ Aaméhjáa níjkyéji múnáa tsúúca péené boone diitye jéémú tehméjté néjcatsíhi:

—Cána bo metsu mepéé Beréevu Píívyéébe meke úúballéné maájtyúmiki.

¹⁶ Ehdúhjáa íñéene íícúí téhullévú péeme ímíáané ájtyúmité diille Maaríaa, Jotséee, diibye tsííménéwu jéémú éébutáwá pañe ijcyáábee, ijcyámeke. ¹⁷ Aaméhjáa díbyeke íájtyúmíne úúballé níjkyéji múnáájpí díbyéwúudítyú nééneé. ¹⁸ Ááneríhjáa ullévenúme.

¹⁹ Aanéhjáa Maaríake íñé imíjyaú pájtyelle téeneri ítsámeíhijcyáhi. ²⁰ Átsihdyúhjáa diitye jéémú tehméjté oomí Píívyéébeke ávyéjútsuméré diityékée tene némeídyújuco tene ijcyánéllííhye.

Jetsóoke ditye méménúne

²¹ Aanéhjáa 8 coojíwá ijcyáábéwúuke íñaméhó níjcáuemííhé kíhdyahíróme. Átsihvúhjáa díbyeke meménúme Jetsóodívú níjkyéji múnáájpíhjáa Maaríake dilléi éévátúné íhdéjuco néhduú.

²² Téijyúhjáa diille Maaría ímbájchómeííñe éévé úújeténéllíi péeme Jerotsaréevu Moitséévuj tééveríhjáa Píívyéébe néené taúhbaju néhdu imyéénuki. Áhduréhjáa téijyu Jetsóoke Píívyéébe

hójtí pañevú pícyoomútsi. ²³ Ehdúhjáa meenúmé Píívyéébé taúhbaju illu néhdújuco: “Tujkénú pamévare wájpiikye tsíímávaabe Píívyéébé wáábyutáábé íjcyaaáhi.” ²⁴ Aamútsíhjyáa tsajtyé Maaríá ímíbájchoméííné hallúvú Píívyéébeke íícúveííné mítyétsi wahpéjtétsikye dííbyé taúhbaju illu néhdújuco: “Múu toómehémútsíúbake íjúúumútsíúbake tsivá íímíbájchoméííné íícúve.”

²⁵ Téijyúhjáa Jerotsaréeri ímiáábé íjcyaaabe Tsimeóó tsaímíyé Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyaaabe ítsohíjcyá ijraéémuke ímíbáavyétsóíibye tsááiíne. ²⁶ Áábé pañéhjáa Píívyéébé Apííchó íjcyane úúballé dííbyeke dibyéi dsííjívétúnáa Píívyéébe wáallooííné meke pájtyetétsóííbyeke. ²⁷ Aabéhjáa Píívyéébé Apííchóré tükévéjtsóneri péé duurúvajávu. Áánáacáhjáa Jetsóówúuma tsííjumútsí úcaavé tééjá pañevú Píívyéébé taúhbaju néhdújuco dííbyéwúuke imyéénuki. ²⁸ Áhullévúhjáa diibye Tsimeóó dííbyéwúuke ííhbúcúne Píívyéébeke dúúruvaabe nééhií:

²⁹ Ayúju Píívyéébeéj, tsúúca ííne oke ú ájtyúmítsó okée u néénevu dííícúve múnáajpi o íjcyáábeke. Ahdícyane óvíí ílluréjuco o dsííjívéne. ³⁰⁻³¹ Tsúúca ó ájtyumí múúhake pájtyetétsóííbyeke pámeere míamúnáadvú u bóhówáávétsóóbeke. ³² Aabe peetédu néébe téhdure ijraéémú íjcyátúróné míamúnáake ímiájíjtóvú waajácútsoóhi. Áhdure íhñéjté ijraéémuke ávyéjútsoííbye.

³³ Ehdúhjáa Tsimeóó íhgyúváneri tsííjumútsí ullévenúhi. ³⁴ Téhduréhjáa diityétsí hallúvú piáábó táúmeííbyé ímí dityétsí íjcyaki. Átsihdyúhjáa neebe Maaríake:

—Áánúdityu íjcyane muurá mítyame memúnaa ijraée-mudítýú éhniíñevu tútávaáveéhi. Aame íllure dííbyeke ehdiívalleé ávyejúúllétúme. Áronáa íjcyaimyé tsaate dííbyeke cáhcujtsóme. ³⁵ Ehdu dííbyeke tene pájtyécooca waajácúmeíñe muhdú míamúnaa tsáápiitsá íjtsaméí íjcyane. Áijyu teene páneere u íítene uke tsííjjuke ávyetá kimóhcó pájtyeé díííbúutu. Ehdúhjáa neebe Tsimeóó Maaríake.

³⁶⁻³⁷ Áhduréhjáa íjcyalle tsáápille kéemelle Atsée dohjíba múnáajpi Panoéeúvú ajoyúwá Áánaá. Aalléhjáa bádsíjcaja íjcyácooca ityájíwáábema ijcyá 7 pijcyábáre. Aanéhjáa tsúuca 84 pijcyábájucu ipíibajyúúvatétsihdyu íjcyalle tsá íínehíjcyatú duurúvájatu. Páijyuvárehjáa Píívyéébeke dúúrúvalléré ihjyúvahíjcyá dííbyema. Tsáijyúhjáa áwahíjcyalle majcho dííbyema íihjyúvácoóca. Aalléhjáa Píívyéébere tükévéjtsóneri íhdéjucu íiná pájtyeíñe úúbállehíjcyalle tétsihvu itsáane duurúvá Píívyéébeke. ³⁸ Áané boonéhjáa úúbállelle Jetsóó Mepájtyetétsoobe íjcyájucóóné pámeere Jerotsarée múnáa ipájtyetéíñe ítsohíjcyámeke.

Natsaréevu ditye óomiñe

³⁹ Ehdúhjáa Píívyéébé tauhbaju néhdu Jetsóój tsííjyumútsí imyéenúné boone oomí Gariréa íiñújivu íhcyóómi Natsaréevu. ⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó Píívyéébé piáábójú pañe tsaimíyé píívyeebe panévare waajácúhi.

Duurúvájá pañe Jetsóó íjcyane

⁴¹⁻⁴² Aabéhjáa tsúuca 12 pijcyábá íjcyáábema tsííjyumútsí péé Jerotsaréevu pajtyeté wañéhjivu ténevá pijcyábádú ipyéhijcyádújucu. ⁴³ Aanéhjáa téené pajtyétavu diityétsidítýú coévaabe Jerotsaréevu dityétsí

wáájácútúné hallúri. ⁴⁴ Íjtsúcunúmútsíhjáa díbye péjucóóné tsaatéma. Áánemáhjáa tsájcoojjúco ipyééroné néhcóromútsí dílbyeke imúnáá pañe. Téhduréhjáa tsijtye iwáájácúmé pañe néhcóromútsi. ⁴⁵ Áránemáhjáa tsiíñe óómimútsí Jerotsaréevu dílbye néhcovu.

⁴⁶ Aamútsíhjáa ájtyumí 3 coojívatu duurúvájá pañe taúhbájú uwáábojtéj piine ácuúcunúúbé ditye íhjúváj-catsíñe lléébúacunúhíjcyáábeke. Aabéhjáa téhdure díllóhíjcyá ícyánéjcutu diityéke. ⁴⁷ Ááneríhjáa ávyeta ullévenúme muhdú kémúúbejííva wáájácúneri. Téhduréhjáa dílbyeke ditye díllone díbye áñúcu híjcyáneri ullévenúme. ⁴⁸ Áhduréhjáa tsííjcumútsí dílbyeke íájtyúmíne ullévenúhi. Áábekéhjáa tsiíju nééhií:

—Llíhij, ¿aca íveekí ehdu múhtsikye ú dáriivéhi? Muurá muhti díícyáánidyu néébema uke ménéhcohíjcyá tsiíñehjíréjuco íjtsámeímútsíye.

⁴⁹ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikye:

—¿Aca muhdú ííivane oke ámuhtsi ménéhcohíjcyáhi? ¿Aca tsá ámuhtsi mewáájácútú Llihíyó wákimyéiyi o íj-cyaídyújuco o íjcyane?

⁵⁰ Ehdúhjáa diityétsikye díbye nééne tsá dityétsí wáájácútú íiná íñééiyóné ehdu díbye nééneé.

⁵¹ Aabéhjáa botsíi diityétsima oomí Natsaréevu. Aabéhjáa ícyahíjcyá tsaímíyé diityétsima muhdú dityétsí ímillédu. Aanéhjáa imíwu tsiíju íjtsúcunúneri ítsámeíhíjcyáhi. ⁵² Aabéhjáa tsúuca kééméveebe mítyanéjuco wáájacúúbeke ímí Píívyéébe íjtsúcunúúbeke téhdure míamúnaa ímí íjtsúcunúhi.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Ja 1.19-28)

¹ Téijyúhjáa 15 pijcyábájucó Tibéerio páñétúejpi ávyéjuube íjcyánáa Póótsio Piráátó Jodéa iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa Heróódé Gariréa iñújí avyéjuúbe. Áánetúhjáa íñahbe Perípe Itoréaa, Taraconíitee, íjcyané iñújíicú avyéjuúbe. Áánetúhjáa Ritsaníá Abiríiniá iñújí avyéjuúbe. ² Áánetúhjáa Anáama Caipáamútsí páñétúejtetsí llúúvájte avyéjútetsi. Téijyúhjáa Tsacaríá hajchi Jóáa íñéubará píívyétúné iñújíri íjcyáabeke Píívyéébe neé díbye iúwááboki. ³ Ahdújucóhjáa díbye úwááboobéré péhijcyané patsíhjívá múnáakeré Joodáa úníuri íjcyané iñújííne múnáake. Nehíjcyaabéhjáa dítye ímítuyháñé íhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjucó íbúwáávéne itsójtsótsámeí Píívyéébe díityédí ídáátsóvéne díityé imítuyú ílluréjucó iábájííveki. ⁴ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyá Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Itsaiaúvú íllu néhdújucó:

Méllééboó íñéubará píívyétúné iñújíri íjcyaaabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítuyú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímíyéjucó ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube iájtyumíivaki. ⁵ Méímibáávyé ámuhá íjtsaméí éhne múúne juuva nehníwu nénéhjiri pééroju meímibájchoju ímí tsatújkevéréjucó íjcyadu. ⁶ Muurá Píívyéébe wáalloó meke pájtyetét-sóíbyeke pámeere míamúnaa iájtyúmiki.”

⁷ Ehdúhjáa Jóáa úwáábohíjcyánéllii tsaate peecútéré dííbyedívú itsójtsótsámeí tsáámeke neébe:

—¿Ávyeta mía ííñimyé múeméjté ámuúha! ¿Múha ámúhake née peecútéré ámuha metsójtótsámeíneri mepállójcóiyóné Píívyéébe meke méimítyuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Tujkénúí méuujétsó ímiááné Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwaavéné mewáájácu ímiááné tehdújuco ámuha meíjcyane. Tsá ámuha menémeítyuró Aavaráaúvúj tsíiménémúhaabe ámuha meíjcyánéllíí ìná ámúhake pájtyéityúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsijtye Aavaráaúvúj tsíiménémúháabeke. ⁹ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítyúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtso ímiñe néévátuhéhjí úwáájiri íllóne cóvajtsođu.

¹⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllíí tsaate née dífbyeke:

—¿Aanéhaca muhdú muha méíjcyáiyáhi?

¹¹ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Wájamúúvámé ájcúiyá tsájaavu tsaate wájamúúvátúmeke. Áhdure majchómá íjcyame ájcúiyá imájchoma íjcyátúmeke. Ehdúhjáa neebe díityéke.

¹² Téhduréhjáa tsaate ávyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé itsójtótsámeí dífbye éllewu ipyéene née dífbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú muha méíjcyáiyá ímí Píívyéébema méíjcyaki?

¹³ Áanéllíihyéhjáa neébe:

—Tsá ííñújí avyéjúúbé taúhbaju néené ehnííñevu ámuha maáhdótsohíjcyáityuró míamúnáake.

¹⁴ Áhduréhjáa tsaate tsodáhómú née dífbyeke:

—¿Ácooca muha muhdú méíjcyáiyáhi?

Áanéllíihyéhjáa idyé neébe:

—Tsá tsaaté éhne peecúteré ámuha medótúcuhiŋcyái-tyuróne. Áhdure tsá tsaaté hallúvú ámuha maállí-tyuróne. Áhdure ámúhake múhduná ditye ámúhá wákimyéí áhdone múu ímí iŋtsúcunú tehdújuco.

¹⁵ Ehdúhjáa diityéké Jóáa nénéllí díbyedítú míamúnaa iŋtsámeí tsáiyu múu diibyéjuco míamúnaake pájtyetétsóiiibe dibe iŋcyane. ¹⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámúhake ó tsótsohiŋcyá nújpácyori. Áanetu iŋcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóiiibe táehníñevu íhtsútuube iŋcyáabeke iŋtyúhápáájíubaré o tácoríúcu díbyedívú o pííhívéityúroóbe. Diibe ihdyu ímiáané cáhcújtsómé pañévú pícyoó Píivyéébé Apíicho. Áanetu cáhcújtsótúmeke cúújuwá pañévú waagóóiiibe. ¹⁷ Muurá dówajcárováiiibe ímityúmedítú ímiáameke éhne múúne bíivá pañétú tríigo meújcune maááhívetsódu. Muurá ímiáameke iújcune ímityúmeke waagóóiiibe cúújuwa mújyú áabatéityúwá pañévú éhne múúne tríigo néévá meújcúné boone téhiibájí bíivámá mecóvajtsódu.

¹⁸ Ehdúhjáa Jóáa ímiáájú úwáábohíjcyá míamúnaake. ¹⁹ Aabéhjáa ávyéjuube Heróodeke néé íveekí ímíñejíí íñahbe Perípé táábake dibe táábaváne. Téhduréhjáa neebe dibe tsíñehjí ímityúné méenuhíjcyáne. ²⁰ Ehdúhjáa Jóáa úwaabóné illéébóiyótsihvu illure díbyedívú téené hallútú cuvéhoojánútsóbe. Áaneríhjáa éhníñevúré ímityúné méenuúbe.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe
(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Aanéhjáa Jóáa míamúnaake tsótsohiŋcyáábedívú téhdure Jetsóó tsójtsótsámeíhi. Aabéhjáa Jetsóó Píivyéébema

ihjyúvánáa cáámetu dííbyé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívu. ²² Áánaacáhjáa Píívyéébe née cáámetu:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhíí.

Jetsóó íhdé múnáaúvu
(Mt 1.1-17)

²³ Aanéhjáa Jetsóó 30 pijcyábá íjcyaaabe botsíi tujkénú íwákimyéi. Aabéhjáa tene némeíhijcyádú Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Erií hajchi. ²⁴ Áánetúhjáa Erií Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi. Áánetúhjáa Revíi Mééki hajchi. Áánetúhjáa Méeki Jáána hajchi. Áánetúhjáa Jáána tsijpi Jotséé hajchi. ²⁵ Áánetúhjáa Jotséé Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Amóó hajchi. Áánetúhjáa Amóó Naóó hajchi. Áánetúhjáa Naóó Éeri hajchi. Áánetúhjáa Éeri Nagái hajchi. ²⁶ Áánetúhjáa Nagái Máa hajchi. Áánetúhjáa Máa tsijpi Matatía hajchi. Áánetúhjáa Matatía Tsemeíi hajchi. Áánetúhjáa Tsemeíi Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jodáa hajchi. ²⁷ Áánetúhjáa Jodáa Joanáa hajchi. Áánetúhjáa Joanáa Réétsá hajchi. Áánetúhjáa Réétsa Tsorobabéé hajchi. Áánetúhjáa Tsorobabéé Tsaratiéé hajchi. Áánetúhjáa Tsaratiéé Néeri hajchi. ²⁸ Áánetúhjáa Néeri Mééki hajchi. Áánetúhjáa Méeki Áádi hajchi. Áánetúhjáa Áádi Cotsáa hajchi. Áánetúhjáa Cotsáa Emodáa hajchi. Áánetúhjáa Emodáa Ééré hajchi. ²⁹ Áánetúhjáa Éére Jotsoéé hajchi. Áánetúhjáa Jotsoéé Erietséé hajchi. Áánetúhjáa Erietséé Joríi hajchi. Áánetúhjáa Joríi Matáa hajchi. Áánetúhjáa Matáa Revíi hajchi. ³⁰ Áánetúhjáa Revíi Tsimeóó hajchi. Áánetúhjáa Tsimeóó Jodáa hajchi. Áánetúhjáa Jodáa Jotséé hajchi. Áánetúhjáa Jotséé Jonáa hajchi. Áánetúhjáa

Jonáá Eriakíí hajchi. ³¹ Áánetúhjáa Eriakíí Meréá hajchi. Áánetúhjáa Meréá Maináá hajchi. Áánetúhjáa Maináá Matátá hajchi. Áánetúhjáa Matátá Natáá hajchi. ³² Áánetúhjáa Natáá Dabíí hajchi. Áánetúhjáa Dabíí Itsaíí hajchi. Áánetúhjáa Itsaíí Obéé hajchi. Áánetúhjáa Obéé Bóó hajchi. Áánetúhjáa Bóó Tsamóó hajchi. Áánetúhjáa Tsamóó Naatsóó hajchi. ³³ Áánetúhjáa Naatsóó Aminadáá hajchi. Áánetúhjáa Aminadáá Aráá hajchi. Áánetúhjáa Aráá Ejróó hajchi. Áánetúhjáa Ejróó Páaré hajchi. Áánetúhjáa Páare Jodáá hajchi. ³⁴ Áánetúhjáa Jodáá Jacóóbó hajchi. Áánetúhjáa Jacóóbó Itsáá hajchi. Áánetúhjáa Itsáá Aavaráá hajchi. Áánetúhjáa Aavaráá Taréé hajchi. Áánetúhjáa Taréé Nacóó hajchi. ³⁵ Áánetúhjáa Nacóó Tseróó hajchi. Áánetúhjáa Tseróó Ragáó hajchi. Áánetúhjáa Ragáó Perééké hajchi. Áánetúhjáa Perééké Hebéé hajchi. Áánetúhjáa Hebéé Tsáára hajchi. ³⁶ Áánetúhjáa Tsáára Caináá hajchi. Áánetúhjáa Caináá Apatsáá hajchi. Áánetúhjáa Apatsáá Tséé hajchi. Áánetúhjáa Tséé Noéé hajchi. Áánetúhjáa Noéé Raméé hajchi. ³⁷ Áánetúhjáa Raméé Matotsaréé hajchi. Áánetúhjáa Matotsaréé Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Jaréé hajchi. Áánetúhjáa Jaréé Mararéé hajchi. Áánetúhjáa Mararéé Caináá hajchi. ³⁸ Áánetúhjáa Caináá Enóó hajchi. Áánetúhjáa Enóó Tséété hajchi. Áánetúhjáa Tsééte Adáá hajchi. Aabéhjáa diibye Adáake Píívyéébe ípívyéjtsó tujkénú íñúbatúre.

4

Jetsóoke Naavéné mávárijchóne
(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó pañe Píivýéébé Apííchó íjcyaaabe Joodáatu óómíbyeke téenere tsajtyé íinéubá píivýétúné iínújivu. ² Áhullévúhjáa Naavéné mávárijchó dííbyeke. Áijyúhjáa 40 coojívájucó májchótuube téhulle íjcyaaabe aiyábaávatéhi. ³ Áábekéhjáa diibye Naavéné nééhií:

—Bo ímiáané Píivýéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré majchó tájpi meíjcyatúne.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néené boonétú dííbyeke tsajtyéébé cámehávu. Átsihdyúhjáa úújétsoobe páneere íínújí avyéjuvu. ⁶⁻⁷ Áánemáhjáa neebe dííbyeke:

—Íñe páneevúré uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchííjyu. Muurá tahñe páneere íñe imíwu nééne íhtsútunéhjí íjcyane. Áánevu muurá o ímíllémeke ó ájcúiyáhi.

⁸ Áánélliihyéhjáa idyé neebe Jetsóó dííbyeke:

—Muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivýéébekéré medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

⁹ Áané boonétúhjáa idyé dííbyeke tsajtyéébé Jerot-saréevu. Áánemáhjáa duurúvájá hallúvú cáámevu itsájtyéébeke neebe:

—Áyu cána ímiáané Píivýéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsíñívyé baavújuco. ¹⁰⁻¹¹ Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píivýéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íiná uke ipájtyétuki. Aabe tsá íinéúbatú u wápújúúvéityúne.

¹² Ehdúhjáa Naavéné Jetsóoke néénéllii neebe:

—Téhdure muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééené: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

¹³ Aanéhjáa tsiine imávárijchóiyóné ipíívyetjúcóótúnéllii ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúné dííbyeke.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréá iinúji múnáadítyu
(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴ Átsihdyúhjáa óómiibye Jetsóó Gariréá iinújivu Píívyéébé Apííchó dííbyé pañe íjcyaaábe. Áijyúhjáa díbye méénúné uubállé tsújaavé páneere tééné iinújiri. ¹⁵ Aabéhjáa tééné iinújiri íjcyané pihcyáávejááneri úwááboobéré péhíjcyáábeke duurúvahíjcyáme.

Jetsóó Natsaréri úwaabóne
(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶⁻¹⁷ Átsihdyúhjáa peebe Natsaréevu ípyée ipíívyé-coomívu. Aabéhjáa imyéénuhíjcyádú wáyééévejcóójí pihcyáávéjá pañévu eevé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaiaúvú waajácúhaamívú dítye ájcuháámi. Íllúhjáa díbye éévetsíí nééhií:

¹⁸ Píívyéébé Apííchó óóma íjcyáhi. Aabe oke picyóó ímiájíjtó wáajácútúmeke o úúbálleki. Muurá ídátsó ícyahíjcyámé ímítyúnéhjí pañe éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu ícubáhrajte. Áánetu díityéké ó íjchívyétsoóhi. ¹⁹ Áámeke ó úúbálleé Píívyéébe díityémá dítye pájtyetéíne méénune.

²⁰ Ehdúhjáa nétsii íéévéne boone téhaamívú tééjá wákimyéi múnáájpikeye íajcúne ácúúveébe. Áábedívúhjáa pámeere tééjá pañe íjcyame ullévenúhi. ²¹ Átsihdyúhjáa neebe díityéke:

—Ehdúu Píívyéébe íwaajácúháámitu nééne éévé tsúúca úújetéhi. Aane muurá tsúúca ámuha melleebó o éévene.

²² Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééne pámeere ímí ijtsúcunúhi. Aaméhjáa iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá éhne áanu Jotséé hajchi íjcyatúne?

²³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Behtyu ámuha oke méneéhi: “Taabóóbé u íjcyaaabe bo uure tááboméj.” Ehdú muurá ámuha méneé illu ámuha oke menéíyóne: “Capenaóó cóómiyíi méénuráí-tyúronéhjí u méénuhíjcyádú cána meenu ícyoomíyí awáá úpée u píívyécóómiyí.”

²⁴ Átsihdyúhjáa tsiíne neébe:

—Cáhawáá ímiááneturé ámúhakye o néékií: Tsá muurá cáabyekéikyé Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadítyú íiínúji múnáa áveyejuúlléítyuróne. ²⁵ Muuráhjáa íjraéémú pañe mítyame píibájyujte walléémú íjcyará Eriáúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyácoóca. Téijyúu ájyaba tééne íiínújiri 3 pijcyábáj piínévú daari íjcyánaáaca. ²⁶ Áronáacáa tsá Píívyéébe wállootú Eriáúvuke diityé éllevu dibyée diityéké nééne ditye lléébóítyuróné iwáájácúnema. Áanemáa wálloobe Tsidóó íiínújiri íjcyacóómí Tsarétari íjcyané piibájyulle éllévuré dííbyeke. ²⁷ Téhdurée íjcyámé mítyame íjpi chajááveri chémeme Eritséouúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáijyu. Árómedítyúu tsá tsáápíuba bóhíítsámeítyúne. Apáábyéree Tsííriá íiínúji múnáajpi Naamáa bóhíítsámeí Eritséodívú ípyée icyáhcujsódújuco íjcyaaabe.

²⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu cayóbáávatémé pámeere pihcyáávájá pañe íjcyame. ²⁹ Áanemáhjáa dííbyeke íjchívyetsómé técoomi íjcyané caméhbáutu dííbyeke iwááóroki. ³⁰ Áronáacáhjáa múijyúrá péjúcoóbe.

Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mc 1.21-28)

³¹ Aabéhjáa péé Gariréá iññújiri íjcyacóómí Cape-naóovu. Átsíi múnáakéhjáa úwááboobe wáyeéévejcoóji.

³² Aaméhjáa ullévenúhijcyá muhdícyánéjcurí tujkévéwu díbye úwáábóneri.

³³ Áijyúhjáa íjcyaaabe tsaapi tétsihyi pihcyáávájá pañe naavéné ípañe íjcyaaabe.

³⁴ Aabéhjáa kéévánécoba nééhií:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿Íveekí múúhakyé ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhakyé ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyéébé Hajchi u íjcyane.

³⁵ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú íhjuvánéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díicya! ¡Díjchivyé áadí pañétu!

Ahdújucóhjáa díbye íjchivyéné díityéj pñínévú ííjcaáyóóbedítýú dííbyeke tútávájtsótuubére.

³⁶ Ááneríhjyáa pámeere iúllévénúne néjcatsíhi:

—¿Aca múhdutú díbye néhdújuco naavémú íchivyehíjcyáné tsaaté pañétu?

³⁷ Ehdúhjáa díbye méénuhíjcyané uubállé tsújaavé pámeere tééné iññúji múnáadívu.

Péédoró báábeke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸ Aanéhjáa pihcyáávájá pañétú íjchivyédú Jetsóó péé ímamyémuma Tsimóo jávu. Áanáacáhjáa dííbyé baabe áíívyeri chéménéllii dííbyeke néeme díbye íbóhiítsoki.

³⁹ Ahdújucóhjáa díbye teene cheme úhbánetu díílleke tene pájtyene. Aalléhjáa íbóhííne díityéké májchotsóhi.

Mítýameke Jetsóó bóhiitsóné

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰ Ájyúhjáa meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé páhduváré nééne chémeri chéméméhjike dífbye éllevu. Áámekéhjáa idyócarájcóneri bóhiitsohíjcyaaábe. ⁴¹ Aanéhjáa tsaaté pañtú díbye naavémuke íjchívyetsómé nehíjcyáhi:

—Uu muurá Píívyéébé Hajchi.

Waajácúméhjáa ímiáané diibyéjuco Pájtyetétsoobe díbye íjcyane. Áámekéhjáa neebe tsiíñe ditye tehdu íihjyuvájúcoótuki.

Jetsóó úwaabóné pahúllevaré Gariréa iñújí pañe

(Mc 1.35-39)

⁴² Aanéhjáa tsitsíívevu Jetsóó péé técoomítýú tsiéllevu múubará íjcyátúhullévu. Áronáacáhjáa míamúnaa néhcoméré péeme úújeté dífbyedívu. Aaméhjáa wájuryá dífbyeke díbyéi ipyéétu diityédítýu. ⁴³ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Áronáa ó imíllé téhdure tsícyoomíji múnáake o úúballéné Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju. Muuráhjáa téenélii Píívyéébe oke wallóóhií.

⁴⁴ Ahdújucóhjáa díbye uwááboobéré péhijcyáné Gariréa iñújiri pihcyáávejaáné pañe.

5

Mítýane amómeke ditye újcune

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Tsáijyúhjáa Jetsóó Genetsarée unéú úníuri íjcyánáa mítýane míamúnaa dífbyedívú píhcyaaavé Píívyéébé uwááboju illéébúacunúné íimíllénema.

² Áánáacáhjáa ájtyúmiñbe míneecu íéve míícu tééú úníuri cátsuhjúacunú míícu témíícu aabájajtéhjáa ítsinúcoohóné

iñjtyu ijchívyéné boonéemíicu. ³⁻⁴ Aanéhjáa Tsimóo éhmí pañévu iúcaávéne neebe ditye áyanéwu díbyeke píinéehívu icyátújcaáyoki. Aabéhjáa téemí pañétú diityéké iúwáábótsihdyu nées Tsimóoke:

—Áyu cána ílluréjuco ípañétsí métsínúútej.

⁵ Áanélliihyéhjáa Tsimóo nées díbyeke:

—Ávyéjuúbej, ávyetáne pécohajchótá muha métsínuurómé tsá meújcutú tsáápíúbake. Áronáa ihdyu u néénéllii tsiíne muha métsínúúhi.

⁶ Ahdújucóhjáa tsínuume mítyane újcune amómeke. Ávyetáhjáa tsínucóohó ílluréjuco móhtobané diityé padúúcuri. ⁷ Áanélliihyéhjáa íhyójtšíneri bómihcómé íñahbéjté íhdyúémiri íjcyámeke ditye ípiáábotéki. Ahdújucóhjáa péemema ditye íjchívyetsóne. Aanéhjáa ávyeta ihmínécú buúúvetu. ⁸ Ááneríhjáa diibye Tsimóo Péédoro iúllévenúne Jetsóo lliñévu imímóúúvéne néehíi:

—Ávyéjuúbej, ímítyuube o íjcyaaabe tsá díúníuri o íjcyáí-tyuróne.

⁹ Ehdúhjáa neebe ávyetá mityané amómeke iújcúneri iúllévenúnema. ¹⁰ Téhduréhjáa íñahbéjtétsí Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi ullévenú téeneri. Áronáacáhjáa Jetsóo nées Tsimóoke:

—Tsájúrévedííne. Muurá ííne amómé lliñája múnáajpi u icyahíjcyaaabe icyoocátú míamúnáakéréjuco Píívyéébé icyánejcúvú u íbúwáávétsoííne.

¹¹ Áanélliihyéhjáa icyátsúúvétsihvuré páneere ííhvéjtsóne Jetsóomáyéjuco ditye pééneé.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóo bóhiitsóne
(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Aabéhjáa Jetsóó tsácoomíyí íjcyánáa tsaapi íjpi cháájáaveebe tsáábe dífbyeke íájtyúmííbé lliiñévé imímóúúvéne nééhíí:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

¹³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó dífbyeke dócárájcoobéré nééhíí:

—Mu ihdyu tehdujucoj.

Ehdúhjáa dibye néenemáyé tsúuca bóhííbe. ¹⁴ Áábekéhjáa boíjcyuube dibye muuca íúúballétu muhdú íbóhííne. Neebéhjáa dífbyeke:

Tsapéhduré llúúváabe éllevu péene dífbyedívú dúhjét-sámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúvéé téenetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néerónáa tsúuca pámeere téené uubállé waajácúhi. Áánélliihyéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávehíjcyá dífbyé uwáábovu dibye diityéké íbóhííto ditye chéménéhjitú. ¹⁶ Áónáacáhjáa diityédítýú múha íjcyátúhullévú péhíjcyaaabe Píívyéébema íhíjyúvaki.

Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó bóhíitsóne

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Aabéhjáa Jetsóó tsáijyu úwáábohíjcyánáa íjcyámé tétsihyi paritséómuma tauhbájú uwáábojte Gariréaa, Jodéaa, íjcyané inújícútu pahúllevátú tsáámeé. Áhduréhjáa íjcyámé tsaate Jerotsaréetu tsáámeé. Aaméhjáa ííténáa Jetsóó Píívyéébé íhnáhoori bóhíitsohíjcyá chéméméhjike. ¹⁸ Áánáacáhjáa tsaate tsivá ííbotarí íjpi vááúmeítyúúbeke. Áábekéhjáa imílleromé Jetsóó tsájá pañe íjcyáábe éllevu itsájtyene. ¹⁹ Áónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú múhdutú

iúcaávéiyóné mityane míamúnaa ijcyánéllíihye. Áanéllíihyéhjáa cáamevu iñerívyéne díbyé tujkévetu idyóhejúróhéjutu niityétsómé díbyeke míamúnááj piínévu. ²⁰ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóo díbyeke:

—Muúbej, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájjíivéhi.

²¹ Ehdúhjáa Jetsóo néene taúhbájú uwáábojtémá parit-séomú illéébóne néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íveekí ímityúné ihjyúvá Píívyéébe ímí íjtsúcunúnejíivari? Tsá muurá míamúnáa ímityuháñé mewáágóótyuróne. Apáábyéré ihdyu Píívyéébe piivyété teene iwáágoóne.

²² Ehdúhjáa ditye néjcatsíñé Jetsóo iwáájácúne néé diityéke.

—¿Aca íveekí ehdu ámuha méíjtsámeíhi? ²³ Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé ímityuháñé diityémá o ímbajchóne. Áanéllíi ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úúma ó ímbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dipye.” ²⁴ Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúhjáa iñéene diibye íjpi vaaúmeityúúbeke neébe:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjyávu.

²⁵ Ehdúhjáa Jetsóo néénemáyé diityéj piínétú íjyócuúvéne péjúcoobe ihjyávu Píívyéébeke dúúruvaabére. ²⁶ Ááneríhjáa pámeere tétsihyi ijcyame iúllévenúne téhdure duurúvá Píívyéébeke. Aaméhjáa itsájuréévéne nééhií:

—¿Aca muhdú aabye meke ullévenútsóhi?

Revíikye Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Átsihdyúhjáa péébe Jetsóó ájtyúmité Revíikye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohíjcyátsihyi ácuú-cunúúbeke. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávye.

²⁸ Ahdújucóhjáa dibye páneere imyéénuhíjcyané ííhvéjtsóne dííbyemáyéjuco pééneé.

²⁹ Aabéhjáa Jetsóoma wáñehjívaté ihjávuvu. Áánevúhjáa dibye míñutsómé mítyame tsáá tsijtye ííñújí avyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa tsíjtyehjí ijcyá tétsihyi diityéma. ³⁰ Áánélliihyéhjáa par-itséomú taúhbájú uwáábojtémá néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí ámuha ménahbévá aatyé ímiáámemájíivari?

³¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Tsá muurá taabóóbé bóhiime tsaimíyé néemeke táábotúne. Muurá ihdyu chémémekéré tááboóbe.

³² Ahdícyane tsáháa ímiááme wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ímítyúme wáábyú o tsáá diityéké o ímíbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki.

Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—¿Aca íveekí Jóáá mamyémuu, paritséomú mamyémuu, íjcyame tsáijyu majcho áwahíjcyá Píívyéébema ííhjúváoóca? Árónáa muurá díímamyémú tsá tehdu méénuhíjcyatúne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca tsaatétsí táábávajcatsíñé wañéhjivu tsáameke ámuha majchótú mááwáchóiyáhi? Ehdu nééne tá-mamyémú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyané hajchóta. ³⁵ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óvii muhdú iñéhajchíí awámye.

³⁶ Ehdúhjáa iñééne boone diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsá muurá tene ímityú béhbátu tsúúcáaja wájamu mepájaabóne. Muurá íllure éhnííñevu távájcaroba. ³⁷ Áhdure tsá tene ímityú béjpácyo bíinojpácyó mepícyoone tsúúcáau mííhénéu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéneri távájajcó tsúúcáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíinojpácyoo, cahpáyuu, íjcyane. ³⁸ Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévúre. ³⁹ Muurá tsúúcáajpácyóré iádone ímillémé tsá ádóítyuró béjpácyo bíinojpácyo tsúúcáajpácyóré ímí diityédívú néénéllíihye. Ehdúhjáa neebe Jetsóó dityéke.

6

Wáyeéévejcoójí Jetsóó mamýémú majcho újcune
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

¹ Aabéhjáa tsáijyu wáyeéévejcoójí ímamýémuma úmihéj piínétú pájtyénáa bajtsóháñetu ujcúme ímájchoki.

² Aanéhjáa paritséomú ííténe néé diityéke:

—¿Aca íveekí ehdu ámuha mémeenu íjcyooji wáyeéévejcoójí meméenuítýuróne?

³ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllii íñahbéjtema Dabííúvú téeméne méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne?

⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne

imájchóityuróné Píívyéébé ìicúvé pááa majchómé apáámyéré llúúvájte máchohíjcyáne.

⁵ Áhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji.

Tsáápi hójtsi Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶ Tsáijyúhjáa téenere wáyeéévejcóóji pihcyáávéj pánevú Jetsóó úwaabóhi. Áánacáhjáa tsaapi tsánejcúehótsi íhyótsi múhdurá néébe tétsihi.

⁷ Áánéllihyéhjáa taúhbájú uwáábojtémá paritséomú Jetsóodívúré íítehíjcyá dífbyeke téjcooji dibye bóhíitsóhajchíí téenej téeveri ímítyuube dibye íjcyane íñéeroki. ⁸ Ehdúhjáa ditye íjtsámeíñe iwáájácúne Jetsóó néé diibye múhdurá íhyótsi néébeke:

—Muúbej, cána dichaj.

Ahdújucóhjáa dibye pééne dífbye éllevu.

⁹ Áábedítýúhjáa neebe diityéke:

—Ámúhake o dílloó tsane: ¿Aca tsá íjcyooji wáyeéévejcóóji mepíáábóityuró tsaatéké tsíeméné pájtyémeke, mi-tyá méihvéjtsóiyá ditye idsíjívékij?

¹⁰ Ehdúhjáa íñéene diityéké ííteebéré néé dífbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucóhjáa dibye cujúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó méénune dífbyeke múnáátsohíjcyámé ííténe ávyétá íhnáhó cayóbáávatéhi. Áánemáhjáa pítyácójcatsímýe muhdú dífbyeke imyéénuíñe.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹² Téijyúhjáa Jetsóó caméhbaúvú péébe Píívyéébema ihjyúvápéjcovéhi. ¹³ Áané tsitsíívevúhjáa pihjyúcuube dííbyema péhíjcyámeke. Áamedítýúhjáa újcuube 12-meváké páñétúejte ímamyémú íjcyame úwááboméré péhíjcyáímyeke. ¹⁴⁻¹⁶ Aaméhjáa ílluúme: Tsimóóhjáa íjcyáábeke téhdure Péédoródívú dibye méménuúbee, íñahbe Aderéee, Jacóóboo, Jóááá, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, tsijpi Jacóóbó Apéó hajchii, cananíjtámúejpi Tsimóoo, Jacóóbó nahbe Jóódaá, tsijpi Jóóda íjcaríóóté bóónétúhjáa dííbyedívú méénútsóííbyee, éhdume.

Jetsóó mítyámeke úwaabóne

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Aaméhjáa teene caméhbáutu tsáame wajtsí ítyujkévétsihvu. Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóó uwáábó illéébúacunú tsáacunú pahúllevátú teene Jodéá ííñújitu Jerotsaréetuu, Tíírótuú, Tsidóotuu, íjcyane. Aaméhjáa tsivá chéméméhjike dibye íbóhíítsoki. ¹⁸ Áamedítýúhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dibye wáágóóné boone tsaimiyéjuco ditye ícyahíjcyáne. ¹⁹ Pamévárehjáa chéméméhjí ímíllehíjcyará dííbyeke idyómajcóné tsaatéhjáa dííbyeke idyómajcóneriyé bóhíhíjcyané íajtyúmínéllííhye.

Muhdú nééné míamúnaa ímí íjcyane

(Mt 5.1-12)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuke íííténe néehíí:

—Maímijyu ihdyu ámuha idáátsóméhjiúvú menéeme meíjcyanej. Muurá tehdu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju.

²¹ Maímijyu ámuha meíjcyane dibye ímillédú ámuha meíjcyáíyóneri metsúúrameíhijcyáme. Muurá ámúhake píaáboobe tehdu ámuha meíjcyaki. Maímijyu ámuha meíjcyane kímóhcó nénehji ámúhake pátyehíjcyáme. Píívyéébe muurá ámúhake ímíjyúúvetsóhi.

²² Muurá íne Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu oke cáhcújtsotúmé ámúhake tsarílleéhi. Aame tsá ámúhake lléébóityúne. Ámúhake átérééjtédí idíllóne nehniwu ihjyúvahíjcyaimyé ámúhadítyu. Árome ihdyu maímijyu ámuha meíjcyanej.

²³ Muuráhjáa téhdure éíjyúúvú díityé íhdé múnááúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi ícúbáhrahíjcyáhi. Ahdu ámúhake ditye dáríívéróné pañe óvíi ámuha íllure méimíjyúúhií. Muurá ámuha meícúbáhrámeíne áhdó ííne ímíjyaú Píívyéébe ámúhake pícyóóhi.

²⁴ Áánetu ihdyu íhtsutúmé ehnéva múnáa tééneriyé tsúúrameíhíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá tééneri ditye ímíjyúúvéróné níjkévaá díityéma.

²⁵ Ehdu ííne ímíjyaú panévaturé ícyahíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Muurá ídátso díityémá níjkévaíñé ííne ímíjyaú ditye ícyahíjcyaróne. Muurá ímíjyuuri íjcyarómema níjkévaíñé kímóóvevúréjuco.

²⁶ Áhdure ditye ávyejúúllehíjcyámeke máidáátsoju tene pájtyeíñej. Ehdúu muurá díityé íhdé múnááúvú iiye Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeímyeke tsaate ávyéjútsohíjcyáhi.

*Meke múnáájtsórómeke mewájjyune Jetsóó úwaabóne
(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ Ahdícyane ámuha oke melléébúacunúmeke o néé ámuha mewájjy ámúhake múnáájtsórómeke. Áhdure

ámúhakye tsáríllérómeke múu píaabóhi. ²⁸ Téhdure múu ámúhadítú ímityúné íhjúvárómema tsaimíyé íhjúváhi. Téhdure ámúhakye áábohíjcyáromé hal-lúvú múu táumeí píáábó Píívyéébeke. ²⁹ Áhdure tsaate ámúhakye méénúhajchíí tsá múu píámeítúúne. Téhdure ámúhá wajyámú díivane ditye ámúhadítú újcúhajchíí múu íhvejsó tsijya ditye itsájtyeki. ³⁰ Áhdure ámúhakye tsíeméné táumeímyeke múu ajcúhi. Áhdure tsaate ámuha éhné náníhajchíí tsá múu díllotúne. ³¹ Áhdure pamé-vamáyé ámuha ímí meíjcyane meímílléhajchíí múu íicyánéjcutu ímiááméré ijcyáhi.

³² Muurá ámúhakye wájjúmekéré ámuha mewájjúhajchíí tsá ímiá wájjú tene íjcyatúne. Muurá ímityúné míamúnaa íjcyarómé téhdure díityéké wájjúmemáyé wájjújcatsíhi. ³³ Téhdure ámuhamá ímiáámé íjcyámemáyé ámuha ímiáámé meíjcyáhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tehdu meenúhi. ³⁴ Áhdure ámúhakye tsíeménevu ajcúmekéré tééné cápáyóóvére ámuha maájjúhajchíí tsá tene ímityúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé tsaatéké tsíeménevu ajcú ditye ípíámeíkíye. Ahdu tsá múu néétune. ³⁵ Ámúhakye múu néhníllérómeke iwájjúne panévatúré ditye píhtónéhjitu píaabó ditye ámúhakye píámeítúúrónááca. Ehdu ámuha mepíáábóhajchíí íhtsútuube Píívyéébej tsíímé ámuha meíjcyame íiné imíjyaú méíjcyaaáhi. Muurá Píívyéébe ímityúmé íjcyarómeke ídaatsólléne píáábohíjcyáhi. ³⁶ Ahdícyane óvíi ámuha pamévakéré meídaatsólléne mepíáábohíjcyá Méécááni Píívyéébe méénuhíjcyádu.

*Tsijtye múhdurá ijcyáneri meihjyúváityuróne
(Mt 7.1-5)*

³⁷ Tsá múu ihjyúvatú tsijtye múhdurá néemedi Píívyéébe ámúhake iñéetu téhdure ímityúmé ámuha meijcyane. Tsá múu tsijtyedi ícúbáhratú Píívyéébe ámúhadi ícúbáhrátuki. Téhdure ámúhake ímityúné tsaate méénuróné múu ihvejsó íiná diityéké méénutúmeré téhdure Píívyéébe ámúhake íiná imyéénútuki. ³⁸ Múu píaabó múhdurá nééromeke téhdure Píívyéébe ámúhake ipíááboki. Muurá ímiáámeke píááboobe. Aabe muurá ámuha muhdú tsijtyeke mepíáábohijcyádúré ámúhake píááboohi.

³⁹ Téhduréhjáa tsiíne Jetsóó úwááboobe néehíí:

—¿Aca tsaapi hállúvátuube tsijpi téhdure néébeke tsajtyéiyá tsiéllu? ¿Aca tsá tsamútsíyé áákityéityuró wáhyéju dííwáné pañévu? ⁴⁰ Tsá muurá tsaapi mamye dííbyeke úwáábohijcyáábé ehniíñévu wáájacutúne. Muurá ihdyu páneeréi iníjkévacooca botsíi díbye wáájacúdú wáájacuúbe.

⁴¹ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúné pañe wááhyéwuúné ijcyáneri ámúhá hálluúné pañe úménebáané ijcyane wáájacúmeityúme? ⁴² Muurá úménebáané ámúhá hálluúné pañe ijcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééityuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúné pañe ijcyane.” ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meijcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebáané ámúhá hálluúné pañe ijcyane botsíi ímí ámuha maájtyumímé mebóhdo

teene wááhyene ámuhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííwáné imítýúwu méénúneri íjyácutú tsáíjyu múu éhniíñevu imítýúné ámuha meméénuhíjcyáme.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdííwamé meíjcyane

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Tsá muurá oove néévahíjcyáné uméhé nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyáné uméhé tsá múíjyú nééváítyuró oove íjcyane.

⁴⁴ Muurá íñéevatúré méwaajácú uméhééne kéeméhéhjí íjcyane. Tsá muurá múíjyú tsúhjívahe nééváítyuró hí-goó. Áhdure tsá múíjyú wacyónejke nééváítyuró baáco.

⁴⁵ Ahdu ííwane muurá ímiáámé ííbúwá pañe ímiá íjtsaméi íjcyanéjucu ditye íhjuváne. Áanetu imítýúmé íhjuvává ííbúwá pañe imítýúné íjtsaméi íjcyanéjucu. Muurá muhdú ííbuúúné íjtsaméi íjcyadújucu ditye íhjuváne.

Mítyétsi ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿íveekí ámuha oke Ávyéjúúbedi médílllohíjcyá ámuhákye o nééne ámuha melléébóne tehdu meíjcyámejíívari?

⁴⁷ Cáhawáá ámuhákye o úúballe muhdú tahñéjté oke lléébome íjcyane.

⁴⁸ Muurá tsaapi ánúmeíbyé cóhpéj nétsihdyu ávyéta páñé itséhdíhvejújiri íapíhajcúné wáduhcúhi. Aaja tsá nújpabya wááóítyuró ávyéta cóhpé teja méénúmeíñéllíihye. Ehdu muurá tahñéjté oke lléébome íjcyáhi.

⁴⁹ Áanetu o nééne cáhcújtsotúmé íjcyá éhne múúne tsaapi ímíñeúvú íhjá apíhajcúné wádúhcútuja dííbyedívú nújpabya wááóné boone díbye ídátso íjcyadu.

7

Tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáájpike Jetsóó bóhíitsóne
(Mt 8.5-13)

¹ Ehdúhjáa míamúnáama Jetsóó íhgyúvátsihdyu péé ímamyémuma Capenaóovu. ² Ácoomíyíhgyáa romáánómú tsodáhómú avyéjúúbé únú múnáajpi dibye wájyú néébe ávyeta chémeebe dsijíveríjyucu. ³ Áanáacáhjáa diibye íavyéjuube tsúuca waajácú Jetsóó técoomíyí íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké túkevjtsojtédítýú wálooobe dífbye éllevu dibye íbóhíitso únú múnáájpiíkya. ⁴ Ahdújucóhjáa ditye ipyéene nééte:

Ímiáábé diibye tsodáhómú avyéjuúbe. Áábeke íhya íhdyu tehdújuco u píááboíne. ⁵ Muurá ímí meke wájyuube ijraéémú meíjcyámeke. Muuráhjáa dibye nééjuri mépihcyááveja méénúmeíhi.

⁶ Ehdúhjáa ditye néénélli Jetsóó péé diityémá téhullévu. Aaméhjáa píhíjúcóónáa tsiíne tsodáhómú avyéjuube wallóó tsíjtyekéréjyucu íñahbévajtédítýú ditye íñéete dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáhaváne ávyeta dífbye jávú u úújetétyú ídátsó dibye néénéllíhye. ⁷ Téénélliihyévané tsá dibye páñetu úúma íhgyúvatétúne. Áánélliihyévané íhdyu íchíhdyuré ú neé dífbyé únú múnáajpi íbóhíiki. ⁸ Muurévá téhdure tsijtye íavyéjyete dífbyeke nééne méénuhíjcyáabe. Áhdurévá ítsodáhómuke dibye táuhbánéjyucu ditye méénuhíjcyáne. Téhdurévá únú múnáajpi dibye néhdújuco méénuhíjcyáne.

⁹ Ehdúhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube nééne ditye úúbálléneri Jetsóó ullévenúhi. Áánemáhhjáa pámeekéré tétsihyi íjcyámeke íítténe neébe:

—Muurá tamúnaa ijraéémú íjcyáromedítyú tsá tsáápíuba ehdu oke cáhcújtsotú eene romáánómuube íjcyároobe cáhcujtsódu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

¹⁰ Aanéhhjáa diibye tsodáhómú avyéjuube wálloome téhullétú wájtsime ájtyumívá tsúúca diibye íúnú múnáa-jpi bóhhíbeke.

*Ds*íjívéebeke Jetsóó bóhhítsóne

¹¹ Átsihdyúhhjáa Jetsóó ímamyémuma Naíivu péébema tsijtye mítyame péehíí. ¹² Aaméhhjáa técoomívú úú-jetémé ájtyumí tsáápille píbbáyyúllé hajchi apáábyéré íj-cyaabe dsíjívéebeke cúúutémeke. ¹³ Áámedíhhyáa Jetsóó íidáátsóvéne díllleke néehíí:

—Kímóóvedíñe.

¹⁴ Ehdúhhjáa íñéene teene ííttémeho dibye ékééveténéllii teehe íhbumé íjyócuuvéhi. Aabéhhjáa néé tééhoúvuke:

—Llíhi, dácuúve.

¹⁵ Ehdúhhjáa dibye néénemáyé tsúúca iácuúvéne ihjyú-vaabe diityéma. Aanéhhjáa Jetsóó tsííjjuke néé dille itsájtye dííbyeke ihjyávu. ¹⁶ Ááneríhhyáa pámeere tétsihyi íjcyame itsájuréévéne Píívyéébeke dúúruvámé néehíí:

—Ícyooca ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íhstútuube mééma íjcyáhi. Téhduréhhjáa néémeé:

—Muurá íñe Píívyéébe píaabó ihñéjteke.

¹⁷ Áané uubálléhhjáa páneere Jodéa íiñúji múnáadi tsú-jaavéhi. Aanéhhjáa téhdure tsííñe íñújííne múnáa waa-jácúhi.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllewu wálloomútsi
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Ehdúhjáa dibye méenuhíjcyané tsojtsó múnáajpi Jóáake ímamyémú úúballéhi. ¹⁹ Áánélliihyéhjáa diityédítýú mítyétsikye wállóobe dityétsí idílloté dífbyeke diibyéjuco éhneváa míamúnáake pájtyetétsóiibye tsáái-ibye íjcyáhajchíí iwáájácuki, áánetu diibyéjuco íjcyátúhájchíí tsíjpiikyéi ityéhmeki. ²⁰⁻²¹ Aamútsíhgyáa Jetsóodívú úújeténáa bóhíitsohíjcyaaabe mítyámeke páhduváré nééne chémeháñeri chéméméhjike. Naavémúhjáa tsaaté pañe íjcyámeke waagóohíjcyaaabe. Áhduréhjáa hállúvátuméhjike ímípyetétsohíjcyaaabe. Áábekéhjáa neemútsi:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa múhtsikye wallóo diéllewu uke muhtsi medílllo ¿ava diibyéjuco uu Pájtyetétsoobe éhneváa ííñujívú tsááiíbye? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúne? ²² Áánélliihyéhjáa Jetsóo néé diityétsikye:

—Wa meóómíñe méuubállé dífbyeke muhdú o úwáaboobe méénuráítyúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne. Páneere méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóone, úllétuméhjí úlléjucóone, íjpi chájááveméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúúca lléébone, dsíjívémé tsiiñe bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjike pajtyéteju tsúúca úwáábómeíñe. ²³ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

²⁴ Ehdúhjáa Jetsóo néé Jóáa wállóómútsikye. Aamútsíhgyáa óómíñe boone diibye Jóáádityu neébe:

—¿Acáa Jóáa ííneubará píivyétúné ííñujiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méijtsúcunú dífbyeke? ¿A ámuháa méijtsúcunú éhne múúne úmehe kííjyébari vááúmeídyú páhduváré dífbyé

íjtsaméí nééneé? ²⁵ ¿A tsaimíyée úcámeihíjcyaaabe? Muuráhjáa tehdu iújcámeicyá tsá ihdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjújte jaaháñé pañeíyo dííbye. ¿Aané muubá ímiáané dííbye? ²⁶ ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi dííbyej? Ímiáané diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniíñevu dííbye. ²⁷ Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: Ó pícyoó díihde tsáápiikye díbye iúúballe míamúnáake dítye íímíbaávyéne ímí uke iwáátsúcúpéjtsoki.

²⁸ Aane ímiááneturé tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjúejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméíi dííbye Jóáá ehniíñevu.

²⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáama tsijtye múhdumé Jóáádivu tsójtsótsámeímyé waajácú ímiáábé Píívyéébe íjcyaaabe tehdujuco méénune. ³⁰ Áánetúhjáa parítséomuma taúhbájú uwáábojte Jóáádivu tsótsójtsámeítyúmé íllure ehdiívallehíjcyá téhdure Píívyéébe diityémá méénúiyóne.

³¹ Áamekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muutédivú íñe ícyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsímedivuj. ³² Muurá múúne lláhájtisiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré médáriívémeihijcyáhi. Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsivárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdu múúne tsíime úhbácatsíhijcyámé íjcyadu muurá ámuúha. ³³ Muuráhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáa tsá májchópityúne. Áhdurée tsá díbye bíinojpácýó ádohíjcyatúne. Áábedítýúu ámuha ménehíjcyá mééííbye íjcyáábé pañe naavéné íjcyánéllii ehdu díbye nééneé.

³⁴ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpidívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bínojpácyo. Áánetu idyé íllurjúco óhdityu ámuha menéhijcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménehíjcyá oova ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. ³⁵ Áronáa muurá Píívyéébeéjté íjcyámedítýú bóhówaavéné dibye diityémá méénuhíjcyáne. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuma tauhbájú uwáábojtéke.

Jetsóó paritséómúúbema májchone

³⁶ Aanéhjáa tsaapi paritséómúejpi Tsimóó Jetsóoke míñtsó dibye ihjyávú dífbyema imájchoki. Ahdújucóhjáa péébema dityétsí májchone. ³⁷ Áanáacáhjáa tsáápille técoomíyí ímityulle íjcyalle Jetsóó téējari íjcyane iwáájácúne péé téējavu imyéwu cúvááné pacúújúpácyoma. ³⁸ Aalléhjáa dífbyé lliíñévú icyánoovéváne tááhií. Aanéhjáa imáátyori dífbyéj tuháácýú ipípajchóné íhñíwacoríyé ipáácýúné boone téjtuhácýú ichóhchóne teene pácúújúpácyoríyéjuco dille múrijchóne. ³⁹ Ehdúhjáa dille Jetsóoke méénune diibye eenéé dífbyeke ihjyávú tsájtyeebe ííténe íllu íjtsámeíhi: “Muurá ímiááné Píívyéébé ihjýú uubálle múnáajpi áánu íjcyaca waajácúiyá aalle muhdíívallé íjcyalle dífbyeke ehdu méénune. Muurá ávyeta múhdurá díille.” ⁴⁰ Ehdúhjáa dibye íjtsámeíñé iwáájácúne Jetsóó néé dífbyeke:

—Tsímo uke ó neé tsane.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Bo ihdyu oke diñe, Ávyéjuúbej.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsaatétsíhjáa dsiidsi táumeí tsáápiikye. Áámútsidítýúhjáa tsaapi ujcú 500-jiva. Áánétúhjáa tsijpi ujcú 50-jiváre. ⁴² Aanéhjáa iáhdóiyóné dityétsí píivyetétúnélli illuréjuco dibye íhvejtsóné teene diityétsidi ídáátsóvéne. ¿Aane caabyé diityétsidítýú éhniíñevu dílbyeke wáiyune ú ijtsúcunúhi?

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe Tsimóo:

—Íhya diibye eenéhjáa éhniíñevu dsiidsike táumeiibyej.

Áánélliihyéhjáa Jetsóó néehí:

—Tehdújuco.

⁴⁴ Ehdúhjáa néébere dílleke ííténe nées Tsimóoke:

—Éje, muurá íne uke o ááhivéváróóbema tsá nújpaacyóubaré u pícyootú tájtyúhaacyu o níjtyámeiki. Áánáa muurá íne áámye oke tájtyúhaacyu imáátyori ipípajchóné paacyú íhniíwácori. ⁴⁵ Áhdure keená oke u dúúrúváne u chóhchone. Áánáa muurá áámye oke idyúúrúváne chóhchohíjcyá tájtyúhaacyu.

⁴⁶ Áhdure tsá oke táhniíwau dúúrúbájpácyóúbari u múríjchotúne. Áánáa muurá oke múríjcholle pácúúcújpácyori tájtyúhaacyu. ⁴⁷ Aane uke o nées mítyane díllé imítýú íjcyaróné díllé hallúrí íjcyájúcootúné mítyane oke iwáiyune dille úújétsónélliihye. Muurá wahdiívané imítýú tsaaté hallúrí íjcyane diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri tsá mítyane ditye imíjyúúvétyuróne. Áánetu ávyetá íhtsútú néené imítýú diityé hallúrí íjcyaróné diityédí meídáátsóvéne meíhvéjtsóneri muurá mítyane imíjyuuvéme. Aame meke wajyú mítyane.

⁴⁸ Ehdúhjáa ínětsihdyu neebe dílleke:

—Ímityúné u méénuhíjcyanéhjí tsáhájuco díhyallúrí íjcyájúcootúne.

⁴⁹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi tsijtye diibye Tsimóó mińútso múnaa íjcyame néehii:

—¿Aca muubá aabye íjcyabe piivyétéé miamúnáadítyú íimítyuháńé iwáágoóne?

⁵⁰ Áronáacáhjáa tsiĩne neebe dílleke:

—Oke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca u pájtyetéllé hallúrí tsáhájucó ĩńá íjcyatúne. Ahdícyane wa dipye tsaímíyēju-coj.

8

Jetsóoke píáábóné walléemu

¹ Ehdúhjáa imyéenúné boonétú idyé pehíjcyabe Jetsóó ímamyémuma tsícyoomíjiri patsíhjívárí íjcyájáhjí múnáake iúwáábo muhdú Píívyéébé avyėjú íjcyane.

² Áábekéhjáa téhdure tsaate walléemú nahbénú panévari chémehíjcyámeke dibye bóhíitsóme. Áamemáhhjáa Maaría Madaréná díllé pańétúu 7-meváké naavémuke dibye wáágóolle. ³ Téhduréhjáa diityé pańe Heróódé píááboobe Chóótsá taaba Jóáánaa, Tsotsáánaa, íjcyamúpi. Téhduréhjáa íjcyámé tsíjtyehjí panévalu majchó díívánetu dífbyeke píáábohíjcyáme.

Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju

(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Áhduréhjáa mítyane miamúnaa tétsihyi íjcyácoomíjitu Jetsóodívú píhcyáávémeke tsaapi bájtsónetu úwááboobe íllu úúballéhi: ⁵ —Tsaapíhjíyáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe íllure wávárájcóhi. Aanéhjáa dibye wávárájcónetu tsáuhjí dojco juuváj piínévu. Áuhjíhjáa miamúnaa tádírhcoíńuhíjcyauhjí coomímú méhdojéhi. ⁶ Ááné tsiúhjíhjáa néwayúúné raahóvú dójcoúhjí íńneróné chemé tétsii píípátúnéllíhíye.

⁷ Áané tsiúhjihjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcouhjí hallúvú tene wáaméneneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píivyene neevá mítyane. Ehdúhjáa iúúbállétsihdyu kéévánécoba neebe diityéke:

—Aane ihdyu óvíi lléébome icyáhcújtsóne tehdu ij-cyáhi.

Jetsóo úwáábó túhútsohíjcyáne

(Mt 13.10-17; Mc 4.10-12)

⁹ Aanéhjáa ímamyémú dilló dífbyeke muhdú nééiyóné ehdu dibye úúballéne. ¹⁰ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu ó úúbállehíjcyá Píivyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Aane oke cáhcújtsótúmedívú tsá bóhówáávetúne. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé icyahíjcyá teene lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjcoorómé icyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu.

Tsaapi bájtsónetu iúwaabóné Jetsóo bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Mc 4.13-20)

¹¹⁻¹² Aane íllu nééiyóné ehdu ó úwáábohíjcyáhi: Muurá tríígóuhádú nééne Píivyéébé uwááboju tsaate ímí lléébone diityé íbuúúné pañévu úcáávéiyóné Naavéné ditye ipájtyetétu diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcouhjí coomímú méhdone. ¹³ Áánetu tsijtye teene uwááboju illéébone ímí íjtsúcunújcoorómé páhduváré nééne mávaríjchojúúné iáábucújcoótúne íllurjúco ténetu íhveténé ímí icyáhcújtsótúnéllíhye. Aane nééiyóné eene néwayúúnéj piínévúhjáa dójcouhjí. ¹⁴ Áánetu tsijtye uwáábó lléébójúcoorómé muhdú íjcyáneriyé

itsúúráméíhíjcyánéllii teene ábájíívehíjcyáhi. Aame mítyane iéhnéváíyóneriyé íjcyame tsá úraavyéjúcootú tééné uwááboju illéébójúcooróne. Aane nééiyóné eene tsuhji íjcyátsihvúhjáa dójcoúhji. ¹⁵ Áánetu íjcyámé tsijtye teene uwáábó illéébone ímí tehjújuco íííbúuri ííjtsúcunúné tsaímíyé úraavyéme. Aane nééiyóné eene ímíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhji.

Peetétú íjcyané uwááboju

(Mc 4.21-25)

¹⁶ Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Tsá muurá peete mepéétetsóné tsíménevu maávo-hjácóíturóne. Tsá cuwáíhcyú lliíñevú mepícyóóí-tyuróne. Muurá ihdyu cáámevu mepícyóó tene íájchú-cunú já pañe téénej tééveri meíjcyaki. ¹⁷ Ahdu muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meíj-cyane. Muurá páneere téévéneévú méénúmeíhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waa-jácúmííhi.

¹⁸ Ahdícyane ímíñevú méíjtsoco íñe ímíá uwááboju ámuha tsúúca mewáájacúne. Muurá teene ímíllémedívú éhnííñevu bóhówajtsóíibye ditye ímíñevú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówajtsóí-tyúne. Muurá áyánéwu ditye wáájácúroné íllure dojtúcú-i-ibye diityédítyu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

¹⁹ Téíjyúhjáa dííbyé nahbémuma tsíju wajtsí tétsihvu. Aaméhjáa tsá píívyetétú dííbyedívú íúújeténé mítyane míamúnaa íjcyánéllííhye. ²⁰ Aanéhjáa tsaate dííbyeke nééhií:

—Éhtsíhyi áachi díítsíijuma díñahbémú ijcyame imíllé uke iájtyumíne.

²¹ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá téhdure íñe Píívyéébé uwááboju illéébone ímí tehdújuco úraavyémé wahárómú, táñahbémú, táñaal-
lému.

Kííjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²² Tsáijyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Métsu mepájtye éhnéjcuéúvu.

Ahdújucóhjáa ditye míñneri pééneé. ²³ Aaméhjáa péhíj-
cyánaa cúwaábe. Áanáacáhjáa kííjyébari mítyane núj-
pacyo nóhjine úcaavé diityé míñné pañévu ápiíchówu
diityéke pámaúciñédu. ²⁴ Áanélliihyéhjáa dííbyeke
iákyéjtsóne néémeé:

—¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej! Éje, tsúuca mémájcánuúhi.
Áanélliihyéhjáa iácuúvéne teene kííjyébama nohji ijcyane
úhbaabe tene íhvetéki.

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáíhañéréjuco.

²⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsáhái eene ámuha Píívyéébeke ímí
mecáhcújtsotúne?

Ehdúhjáa dibye nééneri iúllévenúne néémeé:

—¿Muubáami áánu ijcyáábeke kííjyébama nohji
lleéboj?

Tsáapí pañe naavémú ijcyane
(Mt 8.23-34; Mc 5.1-20)

²⁶ Aaméhjáa Gariréa iñújitu pééme úújeté Gadáará
iñújivu. ²⁷ Átsihvúhjáa Jetsóó íjchívyénáa tsaapi
dííbye éllevu tsáá técoomí múnáajpi naavémú ípañe
ijcyaábe. Diibyéhjáa íévebe wájamúúvátuube

ícyahíjcyá níjkyénéj piinére. ²⁸ Aabéhjáa Jetsóó lliiñévé imímóúúvéne dífbyeke néé kéévánécoba:

—Jétso Jetsóoj, ¿aca hiná ú imillé óhdityu íhtsútuube Píívyéébé Hajchi u íjcyaaábe? Uke o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

²⁹ Ehdúhjáa naavéné néé míamúnáájpi pañétú Jetsóoke díbyéhjáa dífbyeke ‘díjchivye áádí pañétu’ néénéllíihye. Ávyetáhjáa tsáijyu meívatétsohíjcyaaabe naavéné dífbyeke. Áábekéhjáa tsaate íhyójtícuma íjtyúhaacyu úwáñehííñeri chíjchuróné távárícyohíjcyaaábe. Áábekéhjáa diibye naavéné úúpíyíñuube pehíjcyá íñéubará píívyétúné iñújiri. ³⁰ Aanéhjáa Jetsóó néé naavéneke:

—¿Aca muubá dimyéme?

Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tamyémé Píváánéejpi.

Ehdúhjáa neebe mítyame dífbyé pañe íjcyánéllíihye. ³¹ Aaméhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke díbye iwáágóótu dítye ícúbáhrámeíyóhullévu. ³²⁻³³ Áijyúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri. Áánéllíihyéhjáa naavémú néé Jetsóó iwáallo diityéké diityé pañévuréjuco. Ahdújucóhjáa díbye wáloome diibye míamúnáájpi pañétú íjchívyéne újcámeíñé méénímú pañévuréjuco. Ááneríhjáa úúpíyivyémé téwajútú únéú pañévé cáhpíyubámé májcanúhi.

³⁴ Ááneríhjáa diityé tehmejté iíllityéne wáame úúbáletté técoomí múnáake. Áhduréhjáa técoomítyú kémuéllé íjcyájáhji múnáake úúballéme. ³⁵ Áánéllíihyéhjáa míamúnaa téhullévé péécunú íajtyúmi muhdú tene pájtyene. Aaméhjáa úújetémé ájtyumí dífbyeke eené naavémú dífbyé pañétú íjchívyéébeke

íwajyámúúnemájuco íjcyaaabe tsaímíyējuco Jetsóó lliiñe ácuúcunúúbeke. Ááneríhjáa íllityéme. ³⁶ Áámekehjáa tsaate tétsihyi íjcyame úúbállépejtsó muhdú tene pájtyene. ³⁷ Ááneríhjáa íllityéne néeme Jetsóoke dibye ipyéé tétsihdyu diityé iññújitu. Ahdújucóhjáa dibye ímamyémuma óómiñe biwánejcúvüre. ³⁸ Áábekéhjáa diibye eenée dífbyé pañétú naavémú íjchívyyeebe néé dífbyema ipyéékií.

³⁹ Áronáacáhjáa neebe dífbyeke:

—Tsáhaá, dihjávuúré péene duubállé páneere muhdú Píívyéébe uke bóhiitsóne.

Ahdújucóhjáa péébe úúballéné íhcyóómi múnáake páneere muhdú Jetsóó dífbyeke bóhiitsóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhiitsóne

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Aanéhjáa Jetsóó tsíñejcúeuri ímamyémuma iúlléjétsihdyu wájtsííbeke tsaímíyé míamúnaa waat-súcúpejtsó dífbyeke témejhjcyadúme. ⁴¹ Áánaacáhjáa ‘Jáiro’ némeíbyé tsáá tétsihvu pihcyáavéjé avyējuube íjcyaaabe. Aabéhjáa imímóúúvéne néé Jetsóoke dibye ipyéé dífbye jávú apáálléré ídsi 12 pijcyábá íjcyalle dsijíveríjyuco íjcyánéllíhhye. ⁴² Aanéhjáa téhullévú péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne. ⁴³ Áámécóbá pañéhjáa tsáápille péé 12 pijcyábájucóo íchémé tujpácýó íhvetépítýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle. Aalléhjáa ihñénéhjí pírujtsójucóó bañúháñe taabójteke íáhdohíjcyáneri. ⁴⁴ Aalléhjáa idyēju éhnéjcutu Jetsóodívú ipííhívéne dífbyé wajyámú dómajcóhi. Áané tujkéveríhjáa tsúuca íchémé díllleke íhvetéhi. ⁴⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíí:

—¿Múha ámuha oke médómajcóhi?

Áronáacáhjáa néeme dííbyeke idyómajcotúne. Aanéhjáa Péedorómá tsijtye íñahbéjté nées dííbyeke:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú wahdyúré míamúnaa néetúnáa ú dilló múha uke dómajcóne?

⁴⁶ Áanélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ó waajacú tsaate bóhíine íllure oke idyómajcóneri.

⁴⁷ Aanéhjáa Jetsóó wáajacújúcóónéllii íllityécunúlléré dííbyé lliiñévú mímóúúvetéllé pámeere lléébónáa úúballé muhdú néenéllii dííbyé wajyámú idyómajcóne tsúúca ibóhíine. ⁴⁸ Áanélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Árone Wa ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhíine. Ahdícyane wa dipye tsaímijéjucoj.

⁴⁹ Ehdúhjáa díbye díílleke néenáa tsaate diibye pih-cyáávéj ávyéjuube Jáiró jatu tsááme dííbyeke neeváhi:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjivéhi. Aane ínélliihyécó báñú ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

⁵⁰ Aanéhjáa Jetsóó illéébóne nées Jáiróke:

—Kímóóvedíñe. Cáhawáá ihdyu Píívyéébeke cahcújtsó dáájyuwa úúma ibóhíiki.

⁵¹ Aanéhjáa tsúúca dííbye jávú ditye úújeténáa Jetsóó tsá ímíletú mítyame úcaavéné dííbyema tééj ápañévu. Apáamyérehjáa Péedoroo, Jóááá, Jacóóboo, diityétsi díílléwúúvúj caanímútsii, éhdume úcaavéné imílléébe.

⁵² Áanáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame tahíjcyá díílléúvuke. Áámekéhjáa neébe:

—Métahdí dsíjívéllekéjívári. Muurá ihdyu íllure cúwalle.

⁵³ Ehdúhjáa Jetsóó néeneri uuhívatémé dífbyedi tsúuca ímiáané dille dsíjívénéllíihye. ⁵⁴ Áronáacáhjáa díílleúvú hójtsitu iékéévéne kéévánécoba neébe:

—Wáhaj, dájkyeé.

⁵⁵ Ahdújucóhjáa ibóhííne dille ácuuvéne. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke. ⁵⁶ Ááneríhjáa dityétsí cáánimutsi mítyane úllévenúmútsikyene neebe dityétsí muucá iúúbállétu teéne.

9

Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wálloóne

(Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó pihjyúcú ímamyémú 12-meva íjcyámeke. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dífbye mémeri tsaaté pañétú páhduvaré néeme naavémuke ditye iwáágóohíjcyaki, chéméméhjike ditye ibóhíítsohíjcyaki. ² Áánemáhjáa wallójúcoobe muhdú Píívyéébé avyájú íjcyane úwáábotémé téhdure chéméméhjike ibóhíítsohíjcyaki. ³ Ááamekéhjáa neébe:

—Métsajtyedí ámúhá cuujúii, ámúhá cahpáyuu, ámúhá májchoo, ámúhá dsíídsii, éhdune. Tsájaare ámúhá hallúejamáyé mépeéco. ⁴ Aame tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tétsihyi ámuha meíjcyané hajchóta. ⁵ Aane tsátsii múnaa ámúhadi íícúvétúhájhíí diityedí íícúvetúmé ámúháj tuhááñeri íjcyáne ííńú mépíchóujcámeícyó ‘tsá múúhá hallurí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha meéhdiivállehíjcyáne’ nééiyóne. Ááne ílluréjuco mépeeco tétsihdyu.

⁶ Ehdúhjáa úwááboobe ímamyémuke. Ahdújucóhjáa ipyééne ditye ímiáájú úwaabóné patsíhjívá múnáake. Aaméhjáa bóhíitsohíjcyá chéméméhjike.

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyané ávyéjuube Heróóde iwáájácúne páhduváré íjtsámeí dílbyedítýú ‘tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiiñe bóhíibe’ tsaate néhíjcyánéllíihye. ⁸ Áánetúhjáa tsijtye nehíjcyá éjyjuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálle múnáa dsíjívémedítýú tsaapi bóhíibe díbye íjcyane. Tsaatéhjáa íjtsúcunú Ería díbye íjcyane. ⁹ Áánetúhjáa Heróóde néehíí:

—Ááneráhjáa Jóáádivu ó táuhbá ditye íhñíwau ikípíyuúcuki. Aanéjíí ¿muubáami tsáma díbye eene ehdu méénuhíjcyaaábej?

Ehdúhjáa íñéene Heróóde imíllé Jetsóoke íájtyúmíiyóne.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Ja 6.1-14)

¹⁰ Aanéhjáa ímamyémú Jetsóodívú iwájtsíne úúballé páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhjí. Átsihdyúhjáa Jetsóó péé diityémá múha íjcyátútsihvu Betsáidáj píihívu. ¹¹ Aanéhjáa kiávú ditye pééne iwáájácúne tsijtye úraavyé diityéke. Áámekéhjáa úwááboobe Píívyéébé avyéjutu. Áámedítýúhjáa bóhíitsoobe chéméméhjike.

¹² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúnéllíi ímamyémú néé dílbyeke:

—Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj piihírí íjcyájáhji múnáadítyú tsíeménéuba ditye inéhcone imájchóne iwáyéééveki. Muurá íñe íñnéubará íjcyátútsihyi meé.

¹³ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékej.

Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—Áronáa méhdi 5-hovaré páahóónema míityétsiye amóóbemútsi. Íhya ihdyu tsiíñe kémúúneúvú maáhdoca úújetéiyóné pámehdívúre.

¹⁴ Ehdúhjáa ditye néérónáa neébe:

—Méne ditye páhadsíjí íáhcúba 50-mevátsa. Áijyúhjáa diitye 5,000-meváubáhjáa wajpíímúré íjcyaróme.

¹⁵ Áámekéhjáa ditye néhdújuco ditye áhcubané páhadsíjí. ¹⁶ Áánáacáhjáa Jetsóó teene páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdujtsó Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunévú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére. ¹⁷ Aanéhjáa pámeere imájchónetu oovéhi. Áánétúhjáa cóevané ujcúmé 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

Péédoro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane

(Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

¹⁸ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémudítyú tsátsi-hvu ipyééne Píívyéébema ihjyúváhi. Áijyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyáhi?

¹⁹ Áánélliihyéhjáa néeme dííbyeke:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éjjuúvúu íjcyame Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáaúvudítyú Eriá tsiíñe bóhíibe u íjcyane.

tsáácoóca. ²⁷ Muurá ímiááné ámuhadítú tsáhái tsaate dsíjvéítú Píívyéébé avyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸ Átsihdyúhjáa 8 coojívatú Jetsóó péé cáméhbaúvú Píívyéébema íhgyúvaki. Aabéhjáa nahbévá Pééedoro, Jacóóboo, Jóááa, éhdúmedívu. ²⁹ Aabéhjáa Píívyéébema íhgyúvánáa dífbye húmí tsíhdyúreevéhi. Áhduréhjáa íwajyámú tsítsiinújá ajchúcunúhi. ³⁰ Áánáacáhjáa Moitséemútsí Eriama bóhówáavemútsí ihgyúvá dífbyema. ³¹ Aamútsíhgyáa téhdure cádiúcunúmútsí ihgyúvá dífbyema muhdú Jerotsaréevu ícúbáhrámeíne dibye dsíjvéíñeri. ³² Aanéhjáa Pééedoro íñahbéjtétsima íhtsútúnetu cuwáháñema íjcyame ájtyumíhi. ³³ Aanéhjáa tsúúca Jetsóodítú kiávú diityétsí Moitséemútsí Eriama péíñúné boone Pééedoro néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchij. Ahdícyane métsu meméenu 3-wava nújuwááné dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Eriá éhwaa, éhdune.

Ehdúhjáa Pééedoro íñéene tsá wáájacutú íveekí ehdu íñéeneé. ³⁴ Áánáacáhjáa ojtso diityédívu níityéné pañe íjcyáneri íllityéme. ³⁵ Aaméhjáa téené pañe íjcyánáa Píívyéébe néehíí:

—Áánu muurá Hájchíwu mítyane o wájyuúbe. Áábeke ihdyu tsáma mélléeboco.

³⁶ Ehdúhjáa Píívyéébe íhgyúvánáa íitécunúme Jetsóó iiyéjucu íjcyáábeke. Aaméhjáa tsá muuca úúbáalletú teéne.

Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Áané boonéhjáa tsíjcyooji téhbaútú ditye óómíñáa téhbaú déjúcotu mítyane míamúnaa Jetsóoke téhme-híjcyámé dífbyeke waatsúcupejtsóhi. ³⁸ Áámedítyúhjáa tsaapi néé kéévánécoba dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco áánu hájchíwu apáábyéré íjcyáábeke duhjévaj. ³⁹ Muhdú íhya naavéné dífbyé pañe íjcyaaabe dífbyedi ícúbáhrahíjcyáhi. Ídáátsówu tsáijyu dibye wákyééhcoobe íhjúcunúcooca íhjútu uráhtsaba ichívyehíjcyáhi. ⁴⁰ Áánéllii dímamýémuke ó neerá ditye óóma dífbyé pañétú iwáágoó dífbyeke. Árónáa tsá ditye pívyetétú iwáágoóne.

⁴¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diitye ímamýémuke:

—¡Juhúú, muutérahana ihdyu ámuuha Pívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámuhá muhdúrá o áábúcúne ámuhakye ó úwááboóhi? Ehdúhjáa diityéké íñéérone neebe dífbyeke:

—Áyu cána íllevu tsiva dááchikyej.

⁴² Ahdújucóhjáa dífbye éllewu dibye tsájtyéébeke tsiíñe naavéné wákyééhcoóne. Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dibye íjchívye dífbyé pañétú. Ahdújucóhjáa dibye íjchívyéné Boone tsúuca ímíjpyetéébé cááníma péé pevétshíjduréjuco. ⁴³ Áíjyúhjáa pámeere tétsihyi íjcyame ullévenú Pívyéébé íhtsútú íájtyúmíneri.

Ídsíjveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

⁴⁴ Áánáacáhjáa Jetsóó tsiíñe néé ímamýémuke:

—Ímíñeúvú melleebúcunúco ámuhakye o nééneé. Muurá Míamúnáájpidívú o ípívyéévéébedívú tsaapi óhdivu ékéévétsoo ímítyúmeke.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye nééne ímamyémú tsá wáájacutú ìiná nééiyóné ehdu dibye nééneé. Tsáháhjáa tene ímíllémeí-tyú ditye wáájacúiyóne. Aaméhjáa nuhnévehíjcyá teene dífbyeke idíllóiyóne.

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Téijyúhjáa táhjácatsímýé caabyé diityédítýú íhhtsútuube íjcyáiyóneri. ⁴⁷⁻⁴⁸ Aanéhjáa iwáájacúne Jetsóó tsííménéwúuke iújcúne diityéké nééhií:

—Muurá íjtye tsiiméwuúmú ídátso néémeke íícuvémé ookéjuco íícuvéne. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ahdícyane caabyé ámuhadítýú idáátsóóbeúvú néébe muurá íhhtsútuube. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Meke tútávajtsotúmé meke píaabóne

(Mc 9.38-41)

⁴⁹ Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha máájtyumí tsaapi dimyémeri naavémuke wáágóohíjcyané tsaaté pañétu. Áábeke muha menéé dibye tehdu imyéénújúcóótu íveekí tsíjpiye íjcyabe tehdu méénúnéllíihye.

⁵⁰ Áronáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—¿íveekí ámuha mébójicyúhi? Muurá meke píaabómé tsá meke tútávajtsotúne.

Jacóóbomútsikye Jóáama Jetsóó úwaabóne

⁵¹ Aanéhjáa tsúuca níjkyejívú dibye pééíñe éévé pííhíjúcóónáa peebe ímamyémuma Jerotsaréevu.

⁵² Áijyúhjáa tsaatéké wálloobe íumíwari ditye íñéhco

tsátsii ditye cúwatéitsii. Ahdújucóhjáa péeme Tsamáaríaá iinújiri íjcyané jaaháñé néhcoróne. ⁵³ Áronáacáhjáa tétsíi múnaa tsá ímíllétú ditye tétsii cúwane Jerotsaréevu ditye péenéliihye. ⁵⁴ Áanélliihyéhjáa Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuubej, éhnéhjáa Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Eriáúvú cúújuwa táúmeídyú metsu metáúmeí Píívyéébeke dibye cúújuwa diityé hallúvú íjcaáyo cáámetu ditye iáívyeki.

⁵⁵ Áanélliihyéhjáa diityétsidívú ííténe neébe:

—¿Aca íveekí eene ámuhtsi múhdurá méíjtsámeíhi?

⁵⁶ Tsáháa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáátu míamúnáake o tútávájtsoki. Ópée o tsáá diityéké o pájtyetétsoki. Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu péeme tsícyoomíwuúvu.

Jetsóoke iúraavyéne ímílleróme

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Aaméhjáa péhíjcyánáa tsaapi juuvávyú Jetsóoke néehíi:

—Ávyéjuubej, ó imíllé úúmáye o péhíjcyané kiávú u péhullévújuco. ⁵⁸ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Muurá iyámé íjcyarómé óówamu íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu íñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

⁵⁹ Ehdúhjáa inétsihdyu neebe tsáápiíkye:

—Muúbej, óókéréjuco duráávye.

Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuubej, óvíi ihdyu múijyú llihíyó óhdivu dsíjivé botsíi ukéréjuco o úráávyeeki.

⁶⁰ Áanélliihyéhjáa Jetsóo néé dífbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó wáájácutúmé cúúújcatsí idsíjívécooca. Áánetu ú úwááboó Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwáábojúréjuco.

⁶¹ Áánetúhjáa idyé tsijpi néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, téhdure ó imíllé uukéréjuco o úraavyéne. Áánéllii tujkénú tahájkímuke ó pítyájcóteéhi.

⁶² Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Muurá múúne caajáihcyú túkévéjtssoobe tsá kiá íítetu caajáhó tsatújkeve pééiyóné ityútávájtsóiyónéllíihye. Ehdu nééne tsúúca Píívyéébé avyéjúeje íjcyarómé tsíñéhjíríyé íjcyame tsá dífbyé avyéjúeje íjcyatúne. Ehdúhjáa diityéké Jetsóó úwaabóhi.

10

70-meváké uwáábovu Jetsóó wálloóne

¹ Ááné boonétúhjáa 70-meváké iújcúmeke wálloobe míityétsicyutsáké pacóómivávú dífbyé ihde ditye iúwáábo míamúnáake.

² Áámekéhjáa neébe:

—Ímiáánéjuco ávyétá mityámé míamúnaa Píívyéébé avyéjúeje ditye íjcyáiyóné uwááboju úwááboméiiyóme. Árónáa tééné wákimyéi múnaa uwáábojte áyáhree. Áánéllii ihdyu múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyabe Píívyéébeke dibye mítyámeke uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo míamúnáake dífbyé avyéjúeje ditye íjcyáííne úwááboju. ³ Ahdícyane íñe ámúhakye ó wallóó oohímeye éllevu obééjáuúmuke mewállóóiyódú muhdú ámúhakye dáríívéimye éllevu. ⁴ Aame tsá ámuha metsájtyeityú ámúhá cahpámyuu, ámúhá dsíídsíí, ámúhá túhápaajínee, éhdune. Áhdure tsá ámuha juuvávú tsaatémá tsíñéhjiri meíhjuváiityúne. Tsapéhduré méúlleco. ⁵ Aame ámuha

tsájaavu meúújetécooca múu tééja múnáake nééhií: “Á ámuha méijcyaraj. Óvíi Píívyéébe ámúhake píaabó ímí ámuha méijcyaki.” ⁶ Aane tééja múnáa ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsóhajchíí Píívyéébe ímí píááboó diityéke. Áánetu ditye ámúhake cátúhtsópéjtsóhajchíí múu íhvejtsó diityéké iiná néétumére. ⁷ Áánetu ámúhake ímí wáátsúcúpéjtsómé jari múu ijcyáhi. Tsá múu tsííjyatuu, tsííjyatuu, péétúne. Aane óvíi diityéké ámuha mepíáábóne áhdó diityéré ámúhake ájcúne tájpi ámuha méijcyáhi. Muurá wákimyéi múnáajpi íwákimyéi áhdó ujcúhi. ⁸ Aane ámuha tsácoomívú meúújetécóomi múnáa ímí ámúhake iwáátsúcúne májchotsóné mémájchoco panévaré ámúhake ditye ájcune. ⁹ Aame mébóhíitsoco técoomí múnáadítyú chéméméhjike. Áhdure méúúbálleco tsúuca Píívyéébe avyéjuejte ditye ijcyáiyóne. ¹⁰ Áánetu tsácoomí múnáa ámúhake wáátsúcútúhajchíí múu ulléjijtónéj pínénu íjcyáne nééhií: “Íñe ámúhá cóomi ííñú múúháj tuhááñeri íjcyane ámúhadívú muha mepíchóújcámei ámúhá hallúri ímityúné íjcyané uubálle. ¹¹ Aame ihdyu óvíi muhdú ámuha méijcyáhi. Muurá Píívyéébe avyéjuejte ámuha méijcyájúcóoiyáhi.” Ehdu méneeco diityéke. ¹² Aane ámúhake o néé ehdu ámúhake dáríívémeke muurá Píívyéébe ávyétá ihnáhó ícúbáhraá muhdú míamúnáa ícyahíjcyáné ímímbájchócooca Tsodóoma múnáadi ícúbáhráíñé ehniíñevu.

Lléébópityúne míamúnáa

(Mt 11.20-24)

¹³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénuráítyúronéhjí o méénuhíjcyánée Tííroó, Tsidóoo,

íjcyácoomícyuvu o méenuca tsúúca ímítyú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco ditye íbúwáávéiyóne. Áanemáa muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyomé teene íhvéjtsóné uubálle. ¹⁴ Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñe ehnííñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíii, Betsáidaa, íjcyácoomícyu múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyané Píívyéébe nihñéetsihvuré ímíbájchócoóca. ¹⁵ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyéíñe múhdumé ‘mityámityá’ tsíñáávehíjcyámeke. ¿Jjtsúcunúméubá íhñtsútúúvéiyóne? Áánerá íllure wágóóóveímye.

¹⁶ Ahdícyane múhdumé ámúhake lléébone muurá ookéjuco lléébone. Áánetu ámúhake lléébotúmé téhdure oke tsá lléébotúne. Aane oke illéébotúneri téhdure okée wállóóbeke tsá ditye lléébotúne. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké túkëvejtsóhi.

70-meva iúwáábójétsihdyu óómiñe

¹⁷ Aanéjháa diitye 70-meváké dibye uwáábovu wálloome mítyane imíjyúú iúwáábójétsihdyu iwájtsíneri. Aaméjháa dííbyeke néehíí:

—Ávyéjuúbej, muurá naavémú múúhake lléébohíjcyá tsaaté pañe íjcyámeke dimyémeri muha mejchívyétsócoóca.

¹⁸ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ééé, tehdújuco teene tsúúca páñétúejpi Naavéné íjcyároobe táhjátsámeíñéllíihye. Muurá ó ájtyumí éhne múúne chijchi rórihcyódú dibye íévéhóówatu áákityéne.

¹⁹ Muurá ámúhá pañévú ó picyóó tatsíjpa tamyémeri ámuha diibye mémunáajpi Naavéneke metáhjaki. Áánéllii tsá íiná ámúhake tútávájtsóityúne. Téhdure ííñimyé-muma óóvimu íjcyarómé tsá ámúhake tútávájtsóityúne.

²⁰ Áronáa ihdyu mémítýájkímyeídí téeneri eene naavémú ámuhákye ávyejúúlléneri. Múu imítýájkímyeíiyódú íívane Píívyéébe kéré mítýajtsó tsúúca ámuhá mémeháñé dííbyé waajácúháámitu cáátúvánhéllííhye. Ehdúhjáa di-ityéké neébe.

Jetsóó Cááníkye dúúruváne

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Aanéhjáa Cááni Píívyéébé Apííchó Jetsóoke ímíjyu-uvu ájcuube dííbyeke dúúruváabe neéhií:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íj-cyáné aabájaabe u íjcyáabej, uke téhdújtsoobéré ó durúvá ímiáájú ídáátsojtédívú u bóhówátsohíjcyáné hal-lúvu. Áánetu tehdújuco tsá waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeíhíjcyámedívú u bóhówájtsotú teéne. Áhdí-cyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u tújkevééllédu.

²² Ehdúhjáa Cááníkye idyúúruvátsihdyu neébe:

—Muurá ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyééveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú dibye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi.

²³ Ehdúhjáa íñétsihdyu ímamyémuke ííténe neébe:

—Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyane o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumíme. ²⁴ Muuráhjáa éíjyuúvú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáama íhtsutúme ávyéjunte oke ítsohíjcyará íñe ícyooa muhdú o méénuhíjcyáné ámuha maájtyumídú íájtyúmíroki. Áhduréhjáa imíllerómé

o íhjúváné illéébone. Áronáacáa tsáhái téijyu o bóhówáávetúne. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

Tsamáaría múnáajpi píáábóné uwááboju

²⁵ Tsáijyúhjáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dífbyeke imújtátsóro néesíí:

—Uwááboóbej, ¿aca muhdú ó íjcyáiyá múijyú o dsíjívécóóítyúne bóhí o újcuki?

²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Muhdúta neéne taúhbajuj?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá neéneé: “Múu wajyú Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáabeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáni dííjtsaméiyi. Áhdure múu pamévakéré wajyú muhdú u wájyúmeídyu.”

²⁸ Ehdúhjáa dibye neénéllii Jetsóó nées dífbyeke:

—Éée, tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú íjcyá múijyú u dsíjívécóóítyúne bóhí u újcuki.

²⁹ Áánélliihyéhjáa ityáhjátsámeityu tsiíne neebe dífbyeke:

—¿Aanéhaca caatyéké ó wájyúiyáhi?

³⁰ Áánélliihyéhjáa idyé Jetsóó nées dífbyeke:

—Tsaapíi Jerotsaréetu Jericóovu péébeke naní múnaa imyéénúne dífbye éhnénéhjí dojtú píruné íwajyámúunemájuco. Áánemáa péjucóomé dibye tétsíiyé dsíjiveri íjcyánaaáca. ³¹ Áánaacáa llúúváabe tééjuri péébe úújeté dífbyedívu. Áróóbedíi íícúvétuube pajtyéíñúhi. ³² Áhdurée duurúvájá pañe wákímyeíhíjcyabe péébe dífbyeke ájtyúmíroobe pajtyé tsapéhduré dífbyedi íícúvétuúbe. ³³ Áánetúu Tsamáaría múnáajpi péébe dífbyeke íajtyúmííbedi mítyane ídáátsovéhi. ³⁴ Aabée

ihdy dífbyeke ditye túúvátsonéhjí ityáábóne bíjínúhi. Áábekée íjjudi tsajtyéébé tsaaté javu tépejco ityéhmeki. ³⁵ Ááné tsitsíívevúu tééja múnáájipikye iáhdóne neébe: Áánúke téhmeco. Aane néhi tsiíñe tsíeméné dífbyema u áhdóhajchíí o óómídyu uke ó óómíchoóhi. Ehdúu méénu-ube Tsamáaría múnáajpi. ³⁶ ¿Aané caabyé diityédítýú tsíjpiye íjcyároobe naní múnáa ícúbáhraíñúúbeke wajyúhi?

³⁷ Áánéllíihyéhjáa neebe Jetsóoke:

—Íhya eené dífbyedi ídáátsóvéne píááboóbe.

Áánéllíihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco. Ahdícyane óvíi tehdu ú meenúhi.

*Máátámúpi*ke Jetsóó ááhivéne

³⁸ Ááné boonétúhjáa idyé Jetsóó ímamyémuma péébe úújeté tsácoomíwuúvu. Átsihyíhjáa íjcyalle Mááta tsáimíyé diityéké ihjyávú waatsúcúpejtsóhi. ³⁹ Áíjyúhjáa díllé naalle Maaría Jetsóó lliíñevú ácuuvé díbye úwaabóné illéébúcunúki. ⁴⁰ Áánaacáhjáa diille Mááta tsíñehji imyéénúneri íjcyalle Jetsóoke nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿íveekí aalle táñaalle íñe o méénúnéhjitu tsá oke píáábotúne? Díñe bo okéi dille ípíáábokij.

⁴¹ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé dílleke:

—¿Aca íveekí eene tsíñehji u méénúneriyé ú ijjá-cunú táuwaábori ícúvétulle? ⁴² Muurá ihdyu tehdújuco Maaría méénune tsá múha díllédívú cátúhtsótyuróne. Ehdúhjáa Jetsóó néé Máátákeé.

11

Píivyéébema meíhjuváné Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Aabéhjáa tsáijyu Píívyéébema íhhyúvánetu níjkévánáa tsaapi ímamyémudítúyú neé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána múúhake duwáábó muhdú múúne Píívyéébema meíhhyuváné éhnehjáa Jóaa ímamyémuke úwaabódu.

² Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Íllu múu íhhyúváhi:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáabej, uke muha máávyéjutsó dúúrúvamére. Aabe ihdyu díavyéjovu múúhake dúúcúne u ímíllédú múúhake túkevéjtsó ííńújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ³ Aabe óvíi múúhake majchóvú ú ácu híjcyá pájyuvaré téene tájpi muha meíjcyaki. ⁴ Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyané múúhadi dídáátsóvéne dábjáívé múúhake ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájívéhíjcyádu. Áhdure múúhake íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítuyuki.

⁵⁻⁶ Ehdúhjáa diityéké ínětsihdyu tsiíne neébe:

—Muurá tsaapi ámuha menáhbévahíjcyaa tsáijyu pécójpíine ámúhadítúyú tsáápiikye neetéiyáhi: “Muúbej, cána okéi óvi daacu ámuha májchotu táñahbévaabe tahjávú wájtsííbeke o májchótsoki. Ávyeta tsá ííneúbamá o íjcyatúne.” ⁷ Ehdú díbye neénéllíi ícyuwájá pańétú neéíyoobe dííbyeke: “Tsáhájuco o píívyetétú uke o ájcune. Tsúúca muha mécuwáhi. Tsúúcajáne llééhowa wátájcaméíhi.” ⁸ Ehdú muurá ámúhadítúyú tsaapi íñahbéváabeke íněéróne ájcúiyá díbye táúmeínevu éhníínevuré díbye ipátsáríjcyótuki. ⁹ Áhdícyané ihdyu múu táúmeí Píívyéébeke téene tájpi ámuha

meíjcyane ámuhákye dibye íajcuki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámuhákye dibye ípíááboki. Áhdure métauméí ámuhákye dibye ityúkévéjtsoki. ¹⁰ Muurá tééne tájpi íjcyane táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dílbyeke túkevétsoju táúmeímyeke túkévéjtsóobe.

¹¹ ¿Aca íjcyámé tsaate ámuhádítyú íjtsiiméné majcho táúmeícyoooca nééwayúvúré ájcúiyóme? ¿A amóóbeke tetsi táúmeíñáa ájcúiyómé íñímyédívúre? ¹² Áhdure ¿aca ílhyúu táúmeítsike ájcúiyómé óóvihódívúre? ¹³ Muurá ámuha míamúnaa ímityúmé meíjcyarómé méimíllé ámuháj tsíímeke ímíáánevúré maájcune. Aanéjǀ awáá muurá ámuháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe Ípííchó picyóó dílbyeke teene táúmeímyé pañévu. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééené

(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Íjcyaabéhjáa tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe íhgyúvátuúbe. Aanéhjáa naavéneke dílbyé pañétú Jetsóó wáágóóné boone tsúúca íhgyúvaábe. Ááneríhgyáa míamúnaa ullévenúhi. ¹⁵ Áronáacáhjáa Jetsóodítyú tsaate nééhíí:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá tsaaté pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

¹⁶ Áhduréhjáa tsijtye dílbyeke íllure mávárijchómé nehíjcyá dibye méénúráítyuróné íévéhoowávú imyéénuki.

¹⁷ Áronáacáhjáa diityé íjtsaméí iwáájácúne neébe:

—Muurá tsané avyéjajte tsajǀjtóré íjtsámeítyúmé ímityúné idyáííwéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure muurá tsája múnaa ímityú idyáííwéjcatsíñe íl-

lurjúco wáchájánújcatsíñe. ¹⁸ Ahdu íívane muurá Naavéné ihyájkímukéré íwáágóoca íllure íavyéjú újovéjt-sóiyáhi. Ehdu íñe ámúhake o néé naavémú avyéjuubévá Betsebóó oke píáábóneriyé diityéké o wáágóohíjcyané ámuha óhdityu menéénéllíhye. ¹⁹ Áánetúhaca ¿múúbé píááborí ámúhá mamýmú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééí-tyuró Betsebóó píáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu meñhjúváne. ²⁰ Muurá ihdyu Píívyéébe oke píáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaate pañétú téénetu ámuha méwáájácu tsúuca dífbyé avyéjú íñújiri ámúhama íjcyájúcooróne.

²¹ Muurá íhtsútúúbé jatu tsá íñá múha tsájtyéítyuróne.

²² Áronáa dífbyé ehniíñevu íjcyaaabe dífbyedítú dójtúiyá páneere dífbyé méénujcátsiháñe. Ááne dífbyé tsíeméné íimillédú méénúyoóbe.

²³ Ehdu nééne muurá oke ipíaabóné ímíletúmé táwákimyéí íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

Ípyée íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe

(Mt 12.43-45)

²⁴ Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe Jetsóó nééhií: Muurá múúne naavéné míamúnáájpi pañétú íjchívyeebe pehíjcyá íjcyáítsíí néhcoobére. Aabe íjcyáíyotsíí íájtyúmítúnéllíí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe ó óómií bíwáábé pañévuré ópée o íjchívyéébé pañévu.” ²⁵ Ahdújuco muurá óómiíbye ájtyumívané dílbye ípyée íjchívyéébeke imíwu peeveébé éhne múu jaa líjyahdu néébeke. ²⁶ Áánéllíí múúne

nahbévaabe tsijtye 7-meváké éhniíñevu ímityúmeke di-ityémá tsiíñe iúcaáve díbyé pañévu. Áabeke muurá íhdée ícúbáhrané ehnííñevu ícúbáhraábe.

íñerí meímíjyuuvéne

²⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néenáa tsáápille míamúnááj piínétú kéévánécoba néehíí:

—¡Maímijyu ihdyu diille ukée itsíímáváábeke píívyét-solle íjcyanej!

²⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, tehdújuco. Áhdure ¡maímijyu Píívyéébé uwááboju cáhcujtsómé íjcyanej!

Míamúnaa Jetsóoke néé dibye méénúráityuróné imyéénuki.

(Mt 12.38-42; Mc 8.12)

²⁹ Téijyúhjáa mítyane míamúnaa píhcyaavé Jetsóodívu. Áámekehjáa úwááboobe néehíí:

—Ámuha muurá ícyooca íjcyáné míamúnaa ímityúme. Aame ¡íveekí ámuha méimíllé méénúráityuróné o méénune ámuha oke mecáhcújtsómejíívari? Óví ihdyu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane. ³⁰ Muuráhjáa dííbyeke muhdú tene pájtyénetu Níínibé múnáa waajácú ímiáánéjuco Píívyéébe dííbyeke wállóone. Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tene pájtyénetu míamúnaa waajácúu dityée ímíjpyeténe ipájtyeté Píívyéébe oke wállóone. ³¹ Aane muurá Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyáné ímíbájhócooca tsáápille tsííñé iíñúji múnáalle ámúhadívú néétsoó ámuha mecáhcútsóhíjcyátunévu. Muuráhjáa tsíhyullétú

tsaalle Tsaromóó uwáábó illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi. Áánáa ¿íveekí dífbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne? ³² Téhdure muurá Níínibé múnáaúvú ámúhadívú néétsoóhi. Muuráhjáa Jonáá diityéké úwaabóné icyáhjútsóne ímíjpyetéme. Áánáa ¿íveekí dífbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

Méhálluúúcú peetédu néenéé

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Tsá muurá peete tsíeménevu maávohjácoítyuróne. Muurá ihdyu cáamevu íboohówátsihvu mépicyoó tene íájchúcunúki. ³⁴ Ahdu muurá ámúhá hálluúúné peetédu néeneri ímiáánéré ámuha meííteneri metsúúrámeíhajchíí téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áánetu ímityúnéré ámuha meííteneri metsúúrámeíhajchíí téhdure téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. ³⁵ Áánéllii téííbúwá méíjcyaco ímiáájú ámuha tsúuca mewáájacúne múhdurá meúráávyétuki. ³⁶ Muurá ténejcu wáájacúme ímityúné méénújúcootúme ííné ímíjyaúréjucó íjcyane éhne múúne peete ájchúcunúnej tééveri meíjcyadu.

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 20.45-47)

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó úwáabóné boone paritséómuube dífbyeke tsajtyé ihjyávu ímájchótsoki. ³⁸ Aabéhjáa íhyójtí níjtyámeítyuube májchóneri diíbye paritséómuube ullévenúhi. ³⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Ámuha muurá ámúhaj pí hállúre méímíbachómeíhíjcyáhi. Árónáa ámúhá íjtsaméí ímityúne. ⁴⁰ ¡Tsá muurá ámuha mewáájacúmeítyúne! ¿Aca tsá ámuha

mewáájácutú téhdure méíjtsaméí metéhmémeíiyóné méjpi menítyámeíhijcyádúre? Muuráhjáa ímiáámé meíjcyá Píívyéébe meke ípívyejtsóhi. ⁴¹ Áánéllii múu íjpií, ííjtsaméii, íjcyane tehme ímí íjcyaki.

⁴² ¡Máidáátsoju ámuha paritséómuke tene pájtyeíñej! Muurá tehdújúcooro Píívyéébeke ámuha meíícúvehíjcyáné ámuha bájtsoháñeri. Árónáa ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeityú dííbyeke mewájyúíyóneri? Áhdure ¿íveekí tsá ámuha míamúnáama ímíñeúvú meíjcyatúne? Tsá muurá tsáneeriyé dííbyeke meuráávyéne tsiíñe meíhvéjtsóityuróne.

⁴³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha méimíllé pihcyáávejááné pañe íboohówátsihíjíríyé meíjcyane. Áhdure ámuha méimíllé míamúnaa ámúhake ávyejúúlléne.

⁴⁴ ¡Áameke ámúhake taúhbájú uwáábojtémá máidáátsoju tene pájtyeíñej! Muurá ímityúmé ámuha meíjcyarómeke míamúnaa íítehíjcyá pánehjídú ímiáámeúvúdú éhne múúne níjkyéné pañe nehníwu néérone pánehjídú hallu imíwu meíítedu.

⁴⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii taúhbájú uwáábojtédítýú tsaapi néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, ehdu aatyéké u nééneri múúhadívú ú wáájatsóhi.

⁴⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¡Téhdure ámúhake idátsó pajtyeíñe! Muurá ámuha íllure métúhútsohíjcyá míamúnáake ámúhá íjtsaméityuré ámuha meújcúné uwáábori. Muurá ámuha meíjcyarómé tsá tehdú meíjcyatú eene ámuha meúwáábohíjcyádu.

⁴⁷ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! ¿Íveekí ámuha éjyuuúvu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake ámúhá ihdé múnáaúvú dsíjívétsohíjcyámé nijkyénetu diityéúvu náávé ménícyohíjcyáhi? ⁴⁸ Ehdú ámuha meméénúnetu muurá méwaajácú ámúhá ihdé múnáaúvú ícyahíjcyajjtóré ámuha meúraavyéne.

⁴⁹ Muurá Píívyéébe néehíí: “Ó pícyoó o túkévéjtsóneri íhdétújuco iwáájacúné úubálléímyeke. Téhdure ó pícyoó uwáábojtéke. Áamedítyú muurá tsaatédí ícúbáhraímye. Tsíjtyeke dsíjívétsoímye.” Ehdú Píívyéébe néehíí.

⁵⁰ Aane muurá téhdure ícyooca íjcyáné míamúnáake dómájcoó íñujíí ípívyéévetsihdyu ícyoocávú Píívyéébé ihjyú uubálle múnáake tsaate dsíjívétsohíjcyáné dibye diityémá ímíbájchoíñe. ⁵¹ Muuráhjáa Abéeke íñah-béré dsíjívétsóné boone tsíjtyeke ámúhá ihdé múnáaúvú dsíjívetsóhi. Muuráhjáa Tsacaríaake dsíjívetsómé durúvájama Píívyéébé ícúvé cóvátsoméíhíjcyáné waijji ráhoúcunútsihvu. Aane ámúhake o néé íñe ícyooca íjcyáné míamúnáake téhdure téené ímíbájchó dómájcoíñe.

⁵² ¡Ahdícyane máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ímiáájú míamúnáa wáájacúiyóné ¿Íveekí ámuha métúhútsohíjcyá tsíhdyuréjuco meúwáábóneri? Ditye teene icyáhcuíjtsóne úráávyéiyóné ámuha métúhútsohíjcyáhi. Aane muurá ámuha meíjcyarómé tsá ímíñeúvú teene meúráávyetúne.

⁵³⁻⁵⁴ Ehdúhjáa Jetsóó íhjuváné taúhbájú uwáábojtémá paritséómuke tsaríwu pajtyéhi. Aaméhjáa dííbyeke panévatu dilló tsane dibye múhdurá áñújcúhajchíí dííbyedítyú ímityúné íhjuvároki.

12

Ímamyémuke Jetsóó téíbúwajtsóne

¹ Téíjyúhjáa ávyétá mityáné míamúnaa píhcyaaavémé wájóócátsíńáa Jetsóó néé ímamyémuke:

—Téííbúwá méíjcyaco aatye parítséomú bańú múnaa ímíáámeúvúdú íjcyámeke. ² Muurá téévéneúvú méénumeíyóné tsá tétsilhvúré níjkéváítyúne. Muurá pámeere íńá méénuhíjcyané bóhówááveéhi. ³ Múha wáájácútúnáa ámuha míjcóhó pańévú meíhjúvaróné waajácúméíhi.

Píívyéébedi múu íllityéhi

(Mt 10.26-31)

⁴ Ámuúha táńahbému, tsá múu íllityétú míamúnáadi apááńéré méjpi dsíjívetsóíyómedi. ⁵ Áánetu ihdyu múu íllityé Píívyéébedi múíjyú ámuha meíjchívyéítyuwa cúújúwá pańévú ámúhake wáágóóíyóóbedi.

⁶ Muurá 5-meva coomímú míjíhwuúcúré áhdómeíyómeke téhmeébe. ⁷ Aabe muurá téhdure waajácú ámúhá níwáujíńé múhdújívá íjcyane. Áánéllíi tsá múu íńerí íllityétúne. Muurá díitye coomímú ehńííńevu ámuha méwajyúmeíhi.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúítyuróne

(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke íúraavyéné tóónútúmeke ó bóhówájtsóo níjkyéjé múnáadívu. ⁹ Áánetu íllure tóónuhíjcyámeke tsá o bóhówájtsóityúne.

¹⁰ Muurá íńe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú ímityúné íhjúvárómedi Píívyéébe ídáátsóvéne teene

ábájjívéhi. Áánetu ihdyu dífbyé Apííchotu ímityúné íhyyúvámedi tsá díbye mújyú ídáátsóvéityúne.

¹¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu neébe:

—Tsaate ámúhake pihcyáávejááné tehméjtema ámúhá íiñújí avyéjyjté éllevu tsájtyécooca tsá múu íjyácunútú muhdú ííhyyúváíñeri. ¹² Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchóré ámúhake túkévéjtsóó ámuha meíhyyúvaki. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Tsá múu íjyácunútú mítyane íéhnéváiyóneri

¹³ Téjyúhjáa tsaapi míamúnááj pñévéú néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, táñáhbeke díñe díbye oke idyówajcáro múhtsí wáábyuta múhtsáj caani pícyohíjcyánetu.

¹⁴ Árónáacáhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—¿Aca múha oke pícyóó téeméné ímibájchoobe o íj-cyaabe ámúhtsikye o dówajcároki?

¹⁵ Tsá múu mítyane íéhnéváiyóneri úmúúpívyetúne. Tsá muurá mítyane meéhnéváne tájpi tsaimíyé meíjcyái-tyuróne.

¹⁶ Ehdúhjáa dífbyeke íñééné boonétú pámeekéré íúwaabóné úúbáleebe ehnéva múnáájpídityu. Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsaapi ehnéva múnáajpi. ¹⁷ Áábe bájtsoháñé mítyane néévánetu íllu íjtsámeííbye: “¿Aca kíavú íñe ó aahívétsoó tabájtsó áyánejjívari?” ¹⁸ Árónemáa neébe: “Óubá éhne teene ááhívétsámeíhíjcyaja o wácávyáhcóne éhnííñevu mítyájácoba o áméjtsójá pañevú ó pícyoóhi. ¹⁹ Ááne íllu ó íjtsámeííhi: Ícyooca ihdyu tsá íiná óhdityu píhtotúne. Áánéllíi pevétaréjucó íbúwajíí o íjcyáiñé óhdityu o májchoíñé, o ádoíñé, píhtójucóótúnéllííhye.” ²⁰ Ehdúu díbye

ítsámeíhíjcyárónáa Píívyéébe néé dílbyeke: “Tsá mía u wáájácúmeítyúne. Muurá ípyejco tsúuca ú dsíjívéeíhi. ¿Ácooca eene u éhnévahíjcyánécoba muhdúíhyaja?”
²¹ Ehdu muurá pajtyéíne íhdyunéré éhnévahíjcyámema. Aame Píívyéébedívú idátsóhree.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene

(Mt 6.25-34)

²² Ehdúhjáa diityéké inétsihdyu Jetsóó néé ímamyémuke:

—Tsá múu apááñeríyé íjtsámeítyú ííne tájpi íjcyáneri.
²³ Tsá apááñéré majchoo, wájyamu, íjcyáne tájpi meíjcyatúne. ²⁴ Cáhawáá méjitsúcunu muhdú wahpéjté íjcyane. Tsá muurá ditye mújyú wákímyeítyú téene tájpi íjcyaki. Pane tsá ditye imájchó pícyootúne. Árome íjcyá Píívyéébe tájpi. Aanéjii muurá diityé ehniíñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áameke tsá ámúhakey dibye íínetú píhtótsóityúne. ²⁵ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámúhadítyú éhniíñevu icyáámenúné ímíllebe iye cáámenútsámeítyoobe? Tsáhaa. ²⁶ Muurá tsane túhúúturóné tsá ámuha meméénúityuróne. Aanéjii tsá múu íjtsámeítyú tsane imyéénúiyóné ámuháyé mepíívyetéíyónejíivari.

²⁷ Téhdure cáhawáá méjitsúcunu wajcóháñé múhdutú iye tsaímíyé píívyehíjcyáne pevétaré íjcyaróne. Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóóuvú tsijtye ávyéjúté ehniíñevu íjcyáróobé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñe ímivu. ²⁸ Ehdu muurá Píívyéébe tsaímíyé téhmehíjcyá wajcóháñé wahájchotaré ímí íjcyane íllúhwúuré tsúuca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakey éhniíñevu tsaímíyé téhmehíjcyáhi. Ehdu teene, ámuúha cáhcujtsópityúné míamúnaaj.
²⁹ Ehdu néene tsá múu áábímyeítyú téene tájpi

ámuha meíjcyane tsáijyu ámuhadítyú pihótórónáaaca.
³⁰ Muurá ihdyu Píivyeébeke cáhcújtsotúmé áábímyei
 ipihótócooca. Áronáa muurá ámuháj Caani Píivyeébe
 waajácú iiná ámuhadítyú pihótone. ³¹ Áánéllii múu ámuha
 mepihótóróneri íícúvetúmé tsúúrámeí múhdutú tsaímíyé
 Píivyeébeke iúráávyéne dífbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri.
 Áijyu ihdyu tsá ámuhákye dibye íinetú pihótótsóityúne.

Ímí níjkyéjiri meíjcyane Jetsóó úwaabóne
(Mt 6.19-21)

³² Muurá ámuha tahñéjté ídátsó éhne múúne obééjámú
 áyáméwu íjcyadu. Árome tsá múu íínerí áábímyeítyúne.
 Muurá ámuháj Caani Píivyeébe imíllé ámuhákye iújcune
 íavyéjuvu. ³³ Áánéllii múu ámuhá tsiéméné iñáhjihénúne
 píaabó ídáátsóméhjike. Muurá íñe ííñújiri múhajchótá
 íjcyáityúne ámuha meéhnéváne tsaímíyé meicyahíjcyádú
 néene íjcyá níjkyéjiri múijyú muhdú íjcyáityúmé ámuha
 meíjcyaiñe. Téhulle muurá meíjcyane tsá tútáváávéi-
 tyúne. Muurá ííñújiri naní múnaa ámuhákye tútávátso-
 híjcyádú néene tsáhájucu téhulle íjcyáityúne. ³⁴ Muurá
 kénejcú éhniíñevu ímí ámuhákye pájtyénéjcuríyéjuco
 ámuha meíjjiñveíñe.

Jetsóó tsááiñe metéhmene

³⁵ Ahdícyane ímíñeúvú meíjcyátsííivyéne oke météh-
 meco éhne múúne ávyéjuube tsaatétsí táábávájcat-
 síñe wañéhjiri íjcyáábeke iúníu múnaa téhmehíjcyádu.
³⁶ Muurá múúne téhmehíjcyámé dibye llééhówatu díl-
 lóvácooca íícúí ipááyúcuki. ³⁷ Ehdu muurá íavyéjúube
 íjtsóré íjcyámedívú dibye wájtsime ííne imíjyaú íjcyá

dííbyema. Muurá iwájtsidu tsaímíyé diityéké imájchót-sómema nahbéwájcatsíbye. ³⁸ Maímijyu ihdyu ditye íj-cyane tsáijyu múu pécójpíinéuba mityá cóójíháñé pañévú tsáároobe tsaímíyé dííbyeke téhmehíjcyámeke díbye áj-tyumíváme. ³⁹ Muurá tsája múnáajpi múijyú naní múnáa-jpi tsááiñe iwáájácuca cúwátuube ihjya téhméjá pañévú tsá díbye úcáávétyuró iñániki. ⁴⁰ Ahdícyane meíj-cyátsíívyéne méítsohíjcyaco o tsááiñe. Muurá ámuha meíjtsámeítyúnáa Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsi-ñe ó tsaáhi.

Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii Pééodoro née dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a múuhakyéré ú uwáábohíjcyaj, mityá pámeekérej?

⁴² Áronáacáhjáa tsiíñe neébe:

—Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjuúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehméébedívu. Aabe muurá diityéké ímí íícuvé ííne tájpi ditye íjcyáíñéhjitu. ⁴³ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyeíyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁴ Muurá ímiááné amúhake o née ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁵ Áánetu íjcyaaabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íícúí óómíityúné’ iñéene íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. Ehdu neébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne ímíllédú wañéhjineríyé pehíjcyá lííyícyáveebére. ⁴⁶ Aabe muurá ehdu ícyahíjcyánáa íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. Áábeke ílluréjuco díbye ícúbahráné tsaate íwákímyeí múnáa ímítyúmeke imyéénudu.

⁴⁷ Ehdu muurá íavyéjuube íúníu múnáake ícúbahrá dibye ímillédú dííbyé wákimyéí imyéénúiyóné wáájácúromé tehdu méénútúhajchííjyu. ⁴⁸ Áánetu iwáájácútúné hallúríyé ímityúné méénúmeke ihsútáré ícúbáhraábe. Muurá mepíáábómedi méijyáacunú ímí ditye íjcyáíyóneri. Áhdure tsíeménevu meníwáávémedi méijyáacunú ímí ditye téhméiyóneri.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Muuráhjáa ííñujívú o tsáa táhallútú míamúnaa itsárílléjcatsíki. Aane ihdyu múhdutúiyó tééné pañéjuco meé. ⁵⁰ Muurá o ícúbáhrámeíñe níjcautu ó dsíjívéeíhi. Aane ávyeta múhduúvúrá ó íjtsúcunúhi. ⁵¹ ¿Aca ámuha méijtsúcunú tsaímíyé míamúnaa íjcyá o tsááne ííñujívu? Muuráhjáa ihdyu o tsáa míamúnaa tsajjtóré íjtsámeityúmé táhallútú itsárílléjcatsíki. ⁵² Aane muurá ícyoocátú tsané múnáa íjcyarómé tsarílléjcatsíí táhallútu. Muurá tsaatédítú ímunáajte oke cáhcújtsóhajchíí tsaatétsí cáhcújtsótumútsí tsaríllé diityéke. Áánetu diityétsíyé cáhcújtsóhajchíí ímunáajte tsaríllé diityétsikye. ⁵³ Muurá cááni tsaríllé íllíkye oke dibye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure ílli tsaríllé cáánikyeé. Áhdure ídsi tsaríllé tsííjjuke. Áhdure tsáápille íaajaké tsarílléhi. Ehdu muurá panéjcuávú míamúnaa tsarílléjcatsíí táhallútu.

íiná pájtyeíñe úúbállenéhji
(Mt 16.1-4; Mc 8.11-13)

⁵⁴ Téhduréhjáa tsííñe Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ámuha nuhba áabatéhíjcyánéjcutu ojtso bóhówáávécooca menéé maálleíñe. Áhdújuco tene

állene. ⁵⁵ Áhdure tsíñejcútú kíjyeba tsáácooca ámuha menéé píjcyaba íjcyaiñe. Ahdújuco tene íjcyane. ⁵⁶ Ehdu muurá ímiáámeúvúdú ámuha méwaajácú muhdú néjyju muhdíívané cóóji íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáajácútú okée iwáalloone Píívyéébe páhduváre nénehji imyéénúneri ámúhake úúballéjúcohíjcyaróne?

Meke múnáajtsórómeke mewájyune

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿íveekí tsá ámuha meíjtsámeítyú ímiáámé ámuha meíjcyáíyóneri? ⁵⁸ Tsaate múu ámúhadítyú ímítyunéhjí ditye ímibájchóhullévú tsíjtyeke tsájtyéhajchíí ímíñeúvú cánáájánújcatsí téhullévúí iúújetétúné ihde ávyéjútédívú ámuha mecúvéhoojánútsójcatsítyuki. ⁵⁹ Tsá muurá cúvéhóójatu ámuha meíjchívyéítyuró páneere ámuha maáhdótúhajchíjyju.

13

Ímityúné meícyahíjcyáné meíhvejtsóne

¹ Téjyúhjáa tsaate Jetsóo éllevu ipyééne úúballé Píívyéébeke íícúvéne iyámeke ditye dsíjívétsohíjcyáhajtsívú Piráátó tsaate Gariréa múnáadívú lííhyánútsómé tujpácýó iyámé tujpácýoma mújtane.

² Áámekéhjáa neébe:

—¿Aca ámuha méjtsúcunú ehdu diityéké tene pájtyene tsíjtyé ehnííñevu ímityúmé ditye íjcyánéllííhye?

³ Muurá téhdure ámuha pámeere méícúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvějtsóne Píívyéébé icyánejcúvú meíbúwáávétúhajchíjyju. ⁴ Ácooca ¿muhdú ámuha méjtsúcunú Jerotsarée múnáadítyúu 18-meváké ‘Tsiroée’ némeíñé nupáhyéjú úníuri íjcyaja

cáámé cónnaúvú nééja áámune? ¿A dityée éhniíñevu ímityúmé íjcyánéllii aamúné diityéke? ⁵ Muurá téhdure ámuha pámeere méícúbáhráméíí diityéduré ímityúné ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé icyáne-jcúvú meíbúwáávétúhajchíjyu.

Higyéerahe néévátúnetu Jetsóó úwaabóne

⁶ Ehdúhjáa Jetsóó iñétsihdyu tsiíne diityéké úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumihé pañétú higyéerahe íbájtsohe néévápityuhe úújéjehíjcyaráhi. ⁷ Áronemáhhjáa tééné tehmeébeke neébe: “Tsúúca 3 pijcyábájucó íhye tsá néévápityúne. Áánéllii íllurájucó dihlo. Báñú úmihé pañétú teéhe.” ⁸ Áronáacáhjáa tépallí tehmeébé néé dííbyeke: “Ávyéjuúbej, cána óvíí íñe pijcyábá méjítsoaráhi. Óvíí ó wápíjcoó tehe iñéévaki. ⁹ Tsáijyu múu tehdu meméénúneri néévahe. Tehe néévátúhajchíí botsíí íllurájucó meíllóíne.”

Wáyeéévejcoójí tsáápílleke Jetsóó bóhiitsóne

¹⁰ Áhduréhjáa tsáijyu wáyeéévejcoójí úwááboobe pihcyáávéjé pañe íjcyámeke. ¹¹ Áanáacáhjáa tétsihyi tsáápílle naavéné ípañe íjcyalle ¹⁸ píjcyájucó íbájui ipátúúvétúneri chémehíjcyalle. ¹² Áállekéhjáa Jetsóó ipíúváne nééhií:

—Tsúúca ú bohíjucóóhi, muúllej.

¹³ Ehdúhjáa néébere díílleke dócarájcónetu ímiáané tsúúca íbájui pátúúvelle íjyócuuvé tsatújkevájucó. Aal-léhjáa duurúvá Píívyéébeke. ¹⁴ Aanéhjáa pihcyáávéjé tehmeébeke tsarí pajtyé íveekí wáyeéévejcoójí díbye díílleke bóhiitsóne. Aabéhjáa tétsii íjcyámeke nééhií:

—Muurá ijcyáné 6 coojíwá wákimyéíjcyoojiji. Áj-coojiji ámuha métsáaiyá dífbye éllewu dibye ámúhakye ibóhítsoki. Tsá wáyeeévejcóojí ámuha dífbye éllewu metsááityuróne.

¹⁵ Ehdúhjáa dibye néenélii Jetsóó néé dífbyeke:

—Bañú múnáajpi u ijcyabe pánehjídú ímiáábeuvúdú uú. ¿Aca tsá wáyeeévejcóojí ijcyaróné ámuha jéemú dóhjívameke ámuha mejchotéityuró téhí pañétu? ¹⁶ Ehdú néene muurá áámye téhdure Aavaráúvúj tsiiménémúháábéelle ijcyalle ídátso chémehíjcyá 18 píjcyájuco naavéné ípañe ijcyabéré dílleke tehdu méenúneri. Áálleke ¿aca tsá mepiáábóityuró wáyeeévejcóojí ijcyaróne?

¹⁷ Ehdúhjáa dibye néeneri pámeere dífbyeke múnáátso-híjcyámé núcójpivéhi. Áánetúhjáa ihdyu tsijtye mítyane ímíjyuuvé dibye dílleke píáábóneri.

Mojtáátsá neeváúwúutu ijcyáné uwááboju

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸ Téhduréhjáa Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe ámúhakye ó úwááboó Píívyéébé avyéju? ¹⁹ Muurá dífbye avyéju éhne múúne mojtáátsá neeváú kémúútúróúwu mebjátsou mítyáhécoba kéémevédu. Aahe muurá wájcávané hallúvú wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

Pááá ooríhotu ijcyáné uwááboju

(Mt 13.33)

²⁰ Téhduréhjáa neébe:

—¿Aca íínetú íñe tsiíñe Píívyéébé avyéju ó úwáábóiyáhi? ²¹ Muurá tsáápille haríínállíjyutu pááa

imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchetu pícyooróné páneeréjuco óorichódú teene Píívyéébé avyéju.

ímiájíto

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu péébe juuváyí íjcyá-coomíji múnáake úwááboobéré pehíjcyáhi. Áhduréhjáa patsíhjívárí íjcyájáhji múnáake úwááboóbe. ²³ Áábekéhjáa tsaate néehíí:

—Ávyéjuúbej, ¿a uhjéméré pájtyéteéhi?

²⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Íhnáhó íuráavyé néerojító múu úraavyé Píívyéébé avyéjuvu ámuha meúújetéjító. Muurá mítyame imíllérá iúcaavéné téénevu. Árome tsá úcáavéityúne. ²⁵ Muurá téííbúwájí néétume áachi íimillédú íjcyámé hallúvú ávyéjuube ihjyá lleehówá wátaahácoóhi. Ááné boone llééhowa wátótóhcoméré neéhi: “Ávyéjuúbej, múúhakyé paayúcu.” Áronáa nééííbye: “Tsá ámúhakyé o wáájácutúne.” ²⁶ Áánéllii neeímyé dííbyeke: “Áánerá úuma tsaméhjí mémáchohíjcyáhi. Áhdure muurá múúhá comíñeri úwááboobéré ú pehíjcyáhi.” ²⁷ Ehdu dítye néérónáa nééííbye: “Muuráhjané ámúhakyé o néé ámúhakyé o wáájácutúne. Áhdícyane méíine óhdityu ímityúmé ámuha meíjcyame.” ²⁸ Ehdu Píívyéébe waagóó dííbyeke cáhcújtsótúmeke. Aame kémuélléturé ííteé Píívyéébé avyéjuri dííbyé ihjyú uubálle múnaa Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámeke. Áijyu ílluréjuco dítye tááiñe íhwáñe ííhdónema. ²⁹ Ehdu waagóójtéréjuco íjcyánáa pahúllevátú tsijtye ímí Píívyéébeke cáhcújtsómé dííbyedívú píhcyááveé dííbyema íjcyá íavyéjuri. ³⁰ Áijyu muurá íñe ícyooca ídáátsóméhjíúvú néeme ávyéjuúteéhi.

Áánetu íhtsutúmé ícyooca íjcyarómé téijyu ídáátsónuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne

(Mt 23.37-39)

³¹ Téijyúhjáa paritséómú tétsihvu wájtsime néé dífbyeke:

—Dípye íchihdyu tsiéllévu. Muurá Heróódé imíllé uke idsíjívetsóne.

³² Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Mepééne dífbyeke ávyétá muubérá íjcyáábeke mene: “Óvíikyevá ihdyu níjkévaabe naavémuke tsaaté pañétú iwáágóóne chéméméhjike ibóhíhtsohíjcyánetu.” ³³ Tsá muurá Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi dsíjívéityuró Jerotsarée tsiéllévúre. Óví ihdyu múhajchótá ó ijcyáhi.

³⁴ Ámuúha Jerotsarée múnáaj, ihdyújuco tsáma jíveekí ámuha íllure mellííhyánúpétsohíjcyáné íhgyú uubálle múnáake Píívyéébe ámuúha éllevu wállóórómeke? Uwáábojtéké dibye ámuúha éllevu wállóórómedi jíveekí íllure ámuha méícúbáhrahíjcyá néwayúúnevu maáámúneri? Muurá ó imíllérá ámúhake o újcune éhne múúne cáraca íhtsííméwuúmuke íhñúwáacyú lliiñévú újcudu. Árónáa jíveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne?

³⁵ Ááné déjúcotu muurá ámuúha cóómí ápajyuréjuco cóevaíñe. Áhdure ámúhake o néé oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné múijyú tsiíñe o tsááíñévújuco. Téijyu muurá ámuha oke maájtyumíne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

14

Íjpi óoríbyeke wáyeéévejcóójí Jetsóó bóhíhtsóne

¹ Tsáijyúhjáa idyé wáyeéévejcóójí Jetsóó péé paritséomú avyējúúbe jávú dífbyema imájchoki. ² Áábekéhjáa diitye paritséomú hállúváábohíjcyá tétsihyi íjpi óóríñeri chémeebe íjcyánéllii ‘áádikye éhne íjcyooji bóhíítsóííbye’ iñéénema. ³ Aaméhjáa taúhbájú uwáábojtémá íjcyámeke neébe:

—¿A wáyeéévejcóójí tsaapi chéméébeke mébóhíítsóiyáhi, mityá tsáhaáj?

⁴ Ehdúhjáa dibye néérónáa tsá ditye iiná néétune. Aanéhjáa awáá tsúuca diibye íjpi óórífbyeke íbóhíítsóne neebe íllurējuco dibye ipyéekíí. ⁵ Átsihdyúhjáa neebe diitye paritséomuke:

—¿Aca ámúhá ocájí ámúha íjjuuba wáyeéévejcóójí wáhyjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meújcutyuróne?

⁶ Ehdúhjáa dibye néene tsá ditye pívyetétú muhdú íáñujcúne.

Táábávajcátsí wañéhjivu ditye míñutsóne

⁷ Áhduréhjáa tsáijyu wañéhjivu tsaate míñutsómé imíllé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Aanéhjáa Jetsóó múhdurá íjtsúcunúne diityéké úwááboobe néehíí:

⁸⁻⁹ —Tsaate múu ámúhake ityáábávajcátsíne wañéhjivu míñútsócooca tsá íhdére ácuúvetú íboohówátsihvu tsáijyu múúne tsijtye ámúhá ehnííñevu ávyejúúmé wájtsímekéréjuco ditye tétsihvu ácujcóné boone íatéréétsihvúréjuco ámuha maácúúvéneri menúccójpívétuki. ¹⁰ Áánéllii múu tsaate íwañéhjivu ámúhake míñútsócooca úújeté íhdícyátsihvúré diitye wañéhji múnaa ámúhake íájtyúmícooca íboohówátsihvu íacujcároki. Áijyu íhdyu tsá

íínerí ámuha menúcójpívétsámeítyúne. ¹¹ Muurá iíye íhtsutúmé ávyéjute íjcyane némeíhijcyámé núcójpívétsáméíhi. Áánetu idáátsóméhjiúvú tsaííbuwáre íjcyame ávyéjúúteéhi.

¹² Ehdúhjáa diityéké úwáábótsihdyu neebe dííbyekée íwañéhjivu míñútsóóbeke:

—Tsá múu majchóvú míñútsotú íhtsútúméhjikéré uke ditye píámeííne u ímíllénélliihyére. Téhdure tsá múu míñútsotú dihyákímudúnéré múhdumé tsijtye úuma náhbévahíjcyámekére. ¹³⁻¹⁴ Múu téhdure míñútsó idáátsóméhjike íjpiítyu tsátsihji íjcyátúróméhjiima hállúvátúméhjike ámúhake ditye píámeíiyóné íjtsámeítyúmére. Muurá Píívyéébere ámúhake áhdoó dibye ímíllédú ámuha meíjcyame medsíjívémé tsiíne mebóhíícoóca.

Wañéhjitu íjcyané uwááboju

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tsaapi nées dííbyeke:

—Maímijyu ihdyu diitye Píívyéébé avyéjuvu úcaavémé íjcyanej.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii Jetsóó tsaapi wañéhjíváténetu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjyáa iwañéhjíváténevu míñútsó mítyámeke. ¹⁷ Ááme éllévúhjáa íúnú múnáájipikye dibye wálloobe neeté diityéke: “Tsúúcajávane majcho baabáhi. Waávané mepééne mémajchótej.” ¹⁸ Áronáacáhjáa tsá ditye ímíllétú ipyééneé. Tsaapíhjyáa íllure nées dííbyeke: “Ohné tsaatédítúú íiíñújí o áhdone o ímíllé o úújeténe. Áánéllii tsá oke dibye téhméítyúne.” ¹⁹ Áánetúhjáa tsijpi nééhií: “10-meváké ócájímuke o áhdómeke ícyooca

ó imíllé o wáájaculléné muhdú ditye wákímyeíñe. Áánéllii tsá oke dibye íjtsójúccóóityúne.”²⁰ Áánétúhjáa tsijpi néehíí. “Botsíi o táábávaabe muhdú ó peéhi. Tsáhái o péétune.”²¹ Éhduréhjáa ditye népejtsóné ióómíñe úúbáleebe íavyéjúúbeke. Aanéhjáa dííbyeke tsarí pájtyeebe néé diibye íúnú múnáájpiíkye: “Ané cána míñutsóté ídáátsóméhjikéréjuco íjpi ímítyuméhjí ímíñeúvú iúllene píívyetétúméhjíma hállúvátúméhjíke.”²² Ahdújucóhjáa ímíñútsójétsihdyu tsáabe néene dííbyeke: “Ayúju ávyéjuúbej, tsúúca ó míñútsojéhi. Áronáa íñe jaa tsáhái wáhpétúne.”²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néehíí: “Ané cána tsíjtyekéi míñutsótej.”²⁴ Tsáhájucó tujkénú o míñútsorómé májchováityúne.” Éhdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Ĥh̄tsútúróné pañe Jetsóoke meúraavyéne
(Mt 10.37-38)

²⁵⁻²⁶ Aanéhjáa mítyane míamúnaa dííbyeke úráávyehíj-cyámeke neébe:

—Muurá oke úráávyerómé oke iwájyúné ehnííñevu méwámyuma íhyájkímukéré wájyúhájchíí tsá ditye ímiááné tahñéjté íjcyatúne. Áhdure iye éhnííñevu iwájyúmeíhájchíí tsá ditye tahñéjté íjcyatúne.²⁷ Áhdure oke iúráávyéné déjúcotu íícúbáhrámeíyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne.²⁸ ¿Aca ámuha jaa meméenu tsá tujkénú meévéityuró múhduná ámuha dsíídsí íjcyane tene úújetéhájchíí botsíi ámuha meméénuki?²⁹ Muurá dsíídsi úújetétúnáa ámuha meméénuróné meníjkévátúneri tsijtye uuhívatéiyá ámúhadi.³⁰ Muurá nééiyóme: “Éje, íjtyémeíhjáa íñe ánúmeíyómé tsá pánéévétsojúne.”³¹ Áhdure ¿aca tsáné avyéjúúbé tsodáhómú 10,000-mevaré íjcyame tsíjpi tsodáhómú

20,000-meva ijcyámema imyéénújcatsí tsá tujkénú ijtsámeítyuró téhdúmema diityéké ityáhjáítyuróne?
³² Muurá téhdúmema íhnháhoóityurónéllii tsíhyulléréi ditye ijcyánáa wállójcatsíiyómé diityé éllevu ditye íñéete imyéénújcatsíyúcoótuki. ³³ Ehdu néene muurá tsaate ímillédú íicyahíjcyáné íhvéjtsotúmé tsá tahñéjté ijcyatúne.

Cánáámatu ijcyáné uwááboju

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Muurá cánááma íímuma íjcyánéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene meke píaabóityuróne.
³⁵ Pane mebájtso ííñuji meúménúíyónéúbatu tsá meke tene píaabóityuróne. Áánéllii tehdu néene ílluréjuco mewáágóone. Aane ihdyu óví ámúhadítyú lléébome icyáhcújtsóne tehdu ijcyáhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

15

Obééjá mújtánetu ijcyáné uwááboju

(Mt 18.10-14)

¹ Téjyúhjáa ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámema tsijtye ímityúmé píhcyaavé dífbyedívú dífbyé uwáábó illéébúacunúki. ² Áámedítyúhjáa parítséomuma taúhbájú uwáábojte néehíí:

—¿Aca íveekí aadi ímityúmedívú nahbéváhi?

³⁻⁴ Ehdúhjáa dífbyedítyú ditye íhgyúvánéllii obééjá mújtánetu iúwaabóné neébe:

—¿Aca ámuha jéémú obééjámú 100-meva ijcyámedítyú tsaapi mújtaca tsá ámuha 99-meváréjuco ijcyámeke íúmihéj píñnévú mepícyóóne dífbyeke menéhcóítyuróne? Muurá ámuha ménéhcóiyáhi. ⁵⁻⁶ Áábeke muurá ámuha maájtyúmícooca mítyane meímíjyúúvéne

ááhivu ámuha mewájtsidu mépihjúcúiyá ámuha menáhbévahíjcyámeke ditye téhdure íímíjyúúve mújtáróóbeke ámuha maájtyúmíneri. ⁷ Ahdu muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe mítyane íímíjyúúvé tsaapi ímityúné pañévú mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi. Muurá ímí íjcyámedi íímíjyúúné ehnííñevu ímíjyúúveebe mújtároobe tsiíne ímíjpyetéébedi.

Dsíídsiji wágóóóvenetu íjcyané uwááboju

⁸ Téhduréhjáa dsíídsíjitu diityéké iúwaabóné neébe:

—¿Aca tsáápíledi 10-jíva dsíidsi íjcyánetu tsaji wágóóóveca tsá dille choocówu peetéj tééveri líjyaalléré néhcóítyuróne? Muurá néhcóiyolle. ⁹ Aaji muurá íájtyúmíneri íímíjyúúvéne ínáállévahíjcyámeke pihjúcúiyolle ditye téhdure íímíjyúúveki. ¹⁰ Ehdu muurá ímityúné ícyahíjcyaaabe teene ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco íbúwáávéébedi níjkyéji múnáa mítyane ímíjyúúvéhi.

Tsaapi cáánídityu mújtáné uwááboju

¹¹ Téhduréhjáa tsiíne úwááboobe nééhií:

—Íjcyamútsíhjáa mítyétsi tsáápí hájchimútsi. ¹² Áámútsidítýúhjáa bóneebe néé cááníkyyé: “Líhij, u dsíjívéné boone métsieméné múhtsidívuréjuco cóéváiñetu ó imíllé apáhajchíí ícyoocájuco oke tsáneevu u ájcune.” Ahdújucóhjáa díbye íiná néétuubéré ájcune diityétsikye tsahtúnéécú. ¹³ Átsihdyúhjáa wahájchotaré tétsii díbye bóneebe íjcyaróne páneere ihñe nahjíhenúhi. Ááne dsíídsímáhjáa peebe cáánídityu tsíhyullévú tsííñé ííñújivu. Áhullévúhjáa teene idsíídsí íllure ícúbáhraabe ímityúné íicyahíjcyáneri. ¹⁴ Aanéhjáa tsúúca páneere idsíídsí átéréénéhjiri díbye píjújtsónáa

tééné iinújiri tsá majcho íjcyatúne. Áijyúhjáa ídátso pevéeberéjuco ícyahíjcyané íine tájpi íjcyájúcoótuube. ¹⁵ Áánélliihyéhjáa tééné iinúji múnáájpikeye táumeíbyé wákiméi. Aabéhjáa dííbyeke téhmetsó ímyeenímudívu. ¹⁶ Aabéhjáa diityéké téhmehíjcyáábeke múha majchóvú ájcútuube ájyaba wájyújúcoótúnéllii imíllerá diityé éébuta imájchone. ¹⁷ Átsihvúhjáa ikímóóvémeíne íllu íjtsámeíbye: “Ehdíívajúné tsáma áyaturómé llihiyó wákimyéi múnáadityú majcho píhtótúnáa ¿íveekí íchihvu ó dsíjiveehíubá ájyábari? ¹⁸ Tsáhaá, oo éhne llihiyo éllevu o óómíne dííbyeke ó neéhi: Llíhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyaróóbedívú ímínejíívari? ¹⁹ Ahdícyane tsáhájucó dájtsiiméné o íjcyáityúne. Díwákimyéi múnáájpiyéjuco o íjcyáíne.” ²⁰ Ehdúhjáa íjtsámeídyújuco díbye óómiíne cááni éllevu. Aabéhjáa téhullévú péébeke tsíhyulléturé cááni íajtyúmíbedi mítyane ídáátsóvéne íícúí icyáhdahíróne ámabúcutéhi. ²¹ Átsihvúhjáa ípyée íjtsámeídyújuco díbye cááníkye nééneé:

“Llíhij, ¿íveekíhyana ihdyu Píívyéébe ímíllénejíí ímityúné ó meenúhi, áhdure u íjcyaróóbedívú ímínejíívari? Ahdícyane tsáhájucó dájtsiiméné o íjcyáityúne.” ²² Ehdúhjáa díbye néérónáa cááni néé ínúu múnáake: “Íícúí áánúke íwajyámúúnema ítyúhápaajívú meújcone hójtsíwápaajívú maájcu díbye ípícyámeiki. ²³ Átsihdyu íujcávaabe ócájíwúuke médsíjívétsó dííbyeke mewáñehjínuki. ²⁴ Muurá íne ‘tsúúcajáubáhjáa dsíjiveébe’ o néhíjcyánáa ídátso kiátú bóhdívaabe méhdivu.” Ahdújucóhjáa dítye wáñehjívaténe.

²⁵ Áijyúhjáa íñahbe ámiaabe úmihé pañétú óomiibye lleebécunúvá wañéhjí ihjyáí íjcyane. ²⁶ Ááneríhjáa iúllévenúne kémuélléturé iúniú múnáájpikeye ipíuváne díllóobe íveekí ditye wañéhjíváténe. ²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe: “Muurá díñahbe wajtsíhi. Áánélliihyéne díícyááni lliihyánutsó íujcávaabe ócájíwúudívú díbyévané ñná pájtyétuube kiátú bóhdívánéllii dííbyeke iwañéhjínuki.” ²⁸ Aanéhjáa ávyéta tsarí pajtyé dííbyeke. Aabéhjáa íhñáhó cáyobáávatéébé tsá áyánéwu ímíletú iááhivéné ihjyávu. Áánélliihyéhjáa cááni dííbye éllevu ipyééne cánáajanú díbye iááhíveki. ²⁹ Áronáacáhjáa neébe cáaníkyeé: “Líhij, muurá íñe múhdúné pijcyábá úuma ó wákímyeí uke táhjállétuubére. Áróobeke tsá múijyú oke u ájcutú obééjá hájchíúbadívúré ehdu o wañéhjíváté o náhbévahíjcyámema. ³⁰ Aabe eene dáachikye ímiáábekéjǵí ú wañéhjínú íujcáváabeke jeemúdítýú u dsǵíjívetsóóbé hallúrí ímityúné walléémudi dídsídsí pírujtsójéébe.”

³¹ Áánélliihyéhjáa cááni nééhií: “Ímiáánéjuco, Lli, óóma tsatsíyé u ícyahíjcyáne. Aane muurá páneere tátsíeméné dihñe. ³² Áánetu ihdyu tehdújuco mewañéhjínúné díñáhbeke ídátso kíahjí múhduháñé íícyahíjcyátsihdyu ‘tsúúcajáubá dsǵíjívéebe’ o néhíjcyánáa méhdivu bóhdíváabeke.” Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

16

Íavyéjúúbema tsaapi ímityúné wákímyéíñetu íjcyané uwááboju

¹ Téhduréhjáa ímamyémuke úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa íhtsútuube ehnéva múnáajpi. Áábé únú múnáajpíhjáa ímityuube íjcyáábé hallúvú tsaate úúballé

diibye íavyéjúúbeke dibye ímityú téhmehíjcyané dífbyé tsíeméne. ² Áanélliihyéhjáa íavyéjuube ipíúváábeke néehíi: “¿Íveekí ímityúné míamúnaa díhyallúvú úubal- léhi? Ahdícyane oke ímíñeúvú duubállé muhdú tát- síeméné u téhmehíjcyáne. Átsihdy tsáhájuco óoma u wákímyeíityúne.” ³ Ehdúhjáa íavyéjuube néenetu íllu íjtsámeííbye: “Aane ¿muhdú íñe ó íjcyaa oke táavyéjuube wáágóoobe? Tsá muurá o pívyetétú tsííñe wákímyeí o méénune. Pane núcójpítsó teene tsíjtyeke píáábó o táúmeíñe tájpi o íjcyáiyóne.” ⁴ Ehdúhjáa íjtsámeíyóne neébe: “Tsúuca ó waajácú muhdú o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítýúu íñáhjíhenúné áhdo- híjcyátúmeke néhi dibye oke wáágóocooca diityéréjuco oke ipíááboki.” ⁵ Ehdúhjáa íjtsámeíñe píúvaabe tsáapi- itsadí diityéké eenée íavyéjúúbedítýú íñáhjíhenúné áh- dohíjcyátúmeke. Áanemáhjáa o méénuíñe. Oo éhne ó píááboó táavyéjúúbedítýúu íñ tujkénú tsáábeke neébe: “¿Acáa múhduná táavyéjúúbedítýú u náhjíhenúné tsáhái u áhdotúne?” ⁶ Áanélliihyéhjáa neébe: “100-hoojávaa oríívó duurúbájpacyóné ó ujcúhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñee muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána íícúí béháámítúrjúco picyo 50-hoojavaréjuco u áh- dotúne.” ⁷ Áané boonétúhjáa idyé tsijpi tsáábeke neébe: “¿Ácooca uu múhduná tsáhái u áhdotú ávyéjúúbeke?” Áanélliihyéhjáa neébe: “100-babyávaa trígo ó ujcúhi.” Áanélliihyéhjáa neébe: “Éée, íñee muurá u cáátunúné téhdunéjuco. Árónáa cána íícúí béháámítúrjúco caatúnú 80-babyavaréjuco u áhdotúne.” ⁸ Ehdúhjáa ávyéjúúbé únú múnáajpi ímityúné meenuhi. Aanéhjáa bóónétu íavyéjuube iwáájácúneri ullévenú dífbyedi ayájú tujkévé

ehdu imyéenuíñe díbye íjtsámeíñeri. Ehdu muurá íñe ímiájíjtó úráávyémé ehniíñevu ténejcu wáájácutúmé tukévéené íjtsámeíñe tsíjtyema ínáhbévájcatsíki.

⁹ Aane ihdyu ámuhákye o néé íñe ííñújiri ámuha meéhnevámé tsíjtyeke mepíáábo néhi ámuha medsíjívécococa Píívyéébe ámuhákye iúcúpéjtso múijyú muhdú íjcyáitýmé díbyema ámuha meíjcyáíhullévu.

¹⁰ Muurá wahdííváné wákímyéivu tsaatéké mepícyoome ímí wákímyeíhajchíí méwaajácú téhdure éhniíñevu íjcyané wákímyeí ímí dítye méénúiyóne. Áánetu teene átérééne wákímyeí múhdurá méenuhíjcyámé muurá éhniíñevu íjcyane téhdure dáríívéiyáhi. ¹¹ Aane muurá íñe ííñújiri ámuha meéhnéváneri ímiáánéré ámuha meméénútúhajchíí téhdure Píívyéébe wákímyeí múhdurá ámuha médaríívéhi. ¹² Téhdure tsíjtye éhne ímííneúvú ámuha metéhmétúhajchíí muurá ámuhá wáábyuta íjcyaróné tsá múha ámuhádivú íhvéjtsóityuróne.

¹³ Muurá tsá míityétsima tsaapi ímí wákímyeíityuróne. Muurá tsáápiikye éhniíñevu iwájyúúbedíyé íícúvéne tsá tsíjpihdi díbye íícúvéityuróne. Áánéllii tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeíñe medsíísíváiyóneri.

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné paritséómú illéébóne íl-lure uuhívaté díbyedi téeneri itsúúrámeíhíjcyánéllíihye.

¹⁵ Áámekehjáa neébe:

—Bañú múnaa ámuha meíjcyámeke míamúnaa itsúcunúhíjcyá ímiáámédu. Árónáa Píívyéébe waajácú ámuhá íjtsaméi. Muurá míamúnaa mítyájkímyeíñe tsarílleébe.

Píivyéébé taúhbaju wágóóóvéityúne

¹⁶ Muuráhjáa Jóaa bóhówáávétúné hajchótá Píivyéébé taúhbaju íhjúyú uubálle múnáaúvú úwáábohíjcyánéréi míamúnaa úráavyehíjcyáhi. Áané boonétúu ihdyu diibye Jóáaúvuréjuco úwaabóné ímiáájú Píivyéébe míamúnaake íavyéjuvu újcúné uwááboju. Áánélliihyée mítyame tsúúrámehijcyá téénevu iúcaávéíñeri.

¹⁷ Muurá ííñújima páneere íévéhóówari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áanetu Píivyéébé uwááboju tsá múijyú wágóóóvéityúne. Muurá muhdú tene néhdújuco tene pájtyeíñe.

*Táábávájcatsímyé wágóójcatsíityuróné Jetsóó úwaabóne
(Mt 19.1-12; Mc 10.1-12)*

¹⁸ Muurá tsaapi méwakyé ííhvéjtsóne tsíjpíllekéréjuco táábávaabe ímityúné meenú íveekí mewa ímíubáané íjcyánáa tsíjpílle máyéjuco íjcyáneri. Áhdure tsaapi wágóóolleke táábávaabe ímityúné meenú íveekí ájyu ímíubáané íjcyánáa dííllema íjcyáneri.

Ehnéva múnáajpi íítérónáa Ráátsaro ícúbáhrámeíñe

¹⁹ Téhduréhjáa tsiíñe Jetsóó úwááboobe nééhií:

—Íjcyaabéhjáa tsaapi íhtsútuube ehnéva múnáajpi tsanééré ímiá wajyámuunévú úcámehíjcyáabe. Áabekéhjáa íiná píhtótuube paíjyuvaré wáñehjívatéhijcyáhi. ²⁰ Áanáacáhjáa Ráátsaro áhllávatéébé ácuúcunúhijcyá dífbyé já lleehówá úmíwari.

²¹ Aabéhjáa ídátsó úmúúpívyehíjcyá dífbye májchónetu baavu dójcwaaahyéjé ímájchóiyóneri. Áábedívúhjáa oohímyé ípíhcyáávéne píhjahíjcyá dífbye áhllaháñe.

²² Aabéhjáa ílluréjuco dsíjívéne. Áábe ííbuúhjáa níjkyéji

múnaa tsajtyé Píívyéébe éllevu Aavaráá íjcyáhullévu. Áané boonétúhjáa díbyeréjuco íhtsútuube ehnéva múnáajpi dsíjívéébeke tsaimíyé cuuúme.

²³ Áábe ííbuúhjáa úújeté Píívyéébeke cáhcújtsotúmé ícúbáhrámeíhullévú cúújúwá pañévu. Áhulléhjáa ícúbáhrámeíbyé ájtyumí Aavaráake Ráátsaro díbyemájuco íjcyáábeke. ²⁴ Áábedíhjáa wáníjcyámeíbyé nééhií: “Múúhá íhdé múnáajpi Aavaráaj, óhdi ihdyu dídáátsóvéne aabye Ráátsaróké díñe oke díbye íhyójtswáubaré nújpácyotu imúriúcúneri táhníjwa ipípajchóvaki. Ávyeta íñe cúújúwá allóócó tsáhájuco o áábúcutúne.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa Aavaráá néé díbyeke: “Cáhawáá, Lli, dítsáávé ííne imíjyaúhjáa u íjcyane u dsíjívétúné íhde. Áánetúu muurá áánu Ráátsaro ídátsó ícúbáhrámeíhíjcyaaabe íñe ícyooca ííne imíjyaúréjucó íjcyane. Áánetu ihdyu ú ícúbáhráméíhi. ²⁶ Aabe piáábó u táúmeíyónáa íjcyáné íñe múúhadítýú ámuha meráhoúcunútsihdyu íéverááhó ápíchó nééne kiátú mepájtyéne meúújéjcatsíyónejíívari. Muurá íñejcúrí íjcyame tsá píívyetétú énejcúvú ipájtyene. Áhdure énejcúrí íjcyame tsá píívyetétú íñejcúvú ipájtyene.”

²⁷ Ehdúhjáa Aavaráá néénéllii neébe: “Uu muurá Aavaráá múúhá íhdé múnáajpi u íjcyaaabe ihdyu óvíjyuco aabye Ráátsaróké wallo ííñujívú llihiyoke pámeere tahájkímuma díbye iúwáábotéki. ²⁸ Íjcyámé 5-meva táñahbému. Áámeke ó imíllé díbye wáájácútsoténe íllúhaca ícúbáhráméí íjcyánáa íveekí ímityúné o ícyahíjcyáné nájcaúvú o úújetéébé o ícúbáhrámeídyú dítye ícúbáhrámeítyuki.” ²⁹ Ehdúhjáa díbye néérónáa

Aavaráá néé dífbyeke: “Árónáa muurá ijcyáné diityédí Píivýéébé waajácúháámí iñe ícúbáhráméityu úúbálleháámí dífbyé ihjyú uubálle múnáape Moitséémú cáátúnuháámí. Téhaami óví iéévéne cáhcujtsómé ipájtyeteki.” ³⁰ Ehdúhjáa Aavaráá néérónáa neébe: “Ihdyúhde ímiáané ijcyájúcooróné diityémá uwááboju. Árónáa ihdyu mee dsijíve múnáadítýú tsiíñe bóhíibe diityéké úwáábotéébeke botsíi cáhcújtsóiyóme. Aaca ihdyu ímiáané ímityúné íicyahíjcyáné íhvéjtsóne íbúwáávéiyómé ímiánejcúvuréjuco.” ³¹ Áánélliihyéhjáa Aavaráá néehíi: “Árónáa muurá Píivýéébé ihjyú uubálle múnáape Moitséémú cáátúnúné uwááboju icyáhjújtsótúhajchíi téhdure tsá ditye cáhcújtsóityuro dsíjívemedítýú tsaapi tsiíñe íbóhówáávéne úwááboróne.”

17

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-7, 21-22; Mc 9.42)

¹ Áhduréhjáa tsiíñe ímamyémuke neébe:

—Tsá ííñújiri mávaríjchojúúné píhtóityú míamúnáake tútávajtsoíñe. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé ímichi ténehjívú diityéké íbúwátsohíjcyámeke. ² Muurá botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsiímédúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekekéubá múu íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ápíchó diityé úmíwa nééneé íhdétu. ³ Áánéllii téíibúwá meíjcyáne ámúhá nahbe ímityúné méénúúbeke mébóijcyuco. Aabe teene íhvéjtsóne ímiánejcúvú tsiíñe íbúwáávéhajchíi ílluréjuco máábájííveco ímityúnée díbye

méénune dííbyedi meídáátsóvéenema. ⁴ Tsáijyu múúne 7-ijyúvá tsájcooji méénúíyoobe ímityúne. Áhdúijyúvá dibye ámuhadívú ídátsójkímeyéihajchíí múú ídáátsové dííbyedi.

Píívyéébeke mecáhjútsóneri páneere meméénune

⁵ Áábekéhjáa ímamyémú néehíí:

—Múúhakyé piáábó éhniíñevu muha mecáhjútso Píívyéébeke.

⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá mojtáátsá neeváúwúudúné áyánéwu ímí Píívyéébeke ámuha mecáhjútsoca eehe úmehe ámuha ménééiyá étsihdyu tehe ityáábávyéne móóáj piínétú íjyóóúúvetéki. Áhdújuco muurá tehe íjyóóúúvetéiyóné tétsihdyu.

Muhdú tsaaté wákimyéi múnaa íjcyane

⁷ ¿Aca ámuhá úníu múnáajpi úmihé pañe caajári tsáijyu ócájimu téhméúbari íjcyátsihdyu ááhívéébeke ámuha mémáchótsópéjtsóiyáhi? Tsáhaá. ⁸ Muurá íllure ámuha ménépéjtsóiyá dííbyeke: “Majchóréjuco meénu. Aane u nájkevádú ú pícyoó tujkénú muha memájchoki. Áané boonétúí ú májchoóhi.” Éhdure muurá ámuha ménééiyáhi. ⁹ Áhdure ¿aca ámuha dííbyeke météhdújtsóiyá ámuha metáuhbánéré dibye méénúné hallúvu? Tsáhaá. ¹⁰ Ehdu téhdure Píívyéébe ámuhakyé pícyóóné wákimyéi ámuha meníjkévacooca tsá múú íjyá-cunútú dibye ámuhakyé téhdújtsóiyóneri. Íllure múú néehíí: “Tsá muurá ímiá íicúve múnaa muha méjcyatú múúhakyé dibye táuhbánéré muha meméénúnéllííhye.” Éhdure múú néehíí. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Íjpi chájáávemeke Jetsóo bóhíitsóne

¹¹ Aabéhjáa Jerotsaréevu péébe pajtyé Tsamááriámá Gariréa iñújjícutu. ¹²⁻¹³ Aabéhjáa tsácoomíwuúvú úújeténáa dííbye éllevu 10-meva tsáa íjpi chájaavéme. Ároméhjáa kémuéllévuré iwájtšíne dííbyedi wáníjcyámeímyé kéévánécoba nééhií:

—Jétsoj, Jetsóoj, múúhadi dídaatsóve!

¹⁴ Áánélliihyéhjáa diityéké íiteebéré nééhií:

—Tsúúca muurá ámuha mébohíjucóóhií.

Aame cáhawáa llúúvájtedívú méúújétsámeítyej. Ahdújucóhjáa ditye pééne tsaímíyéjuco néémeé. ¹⁵⁻¹⁶ Áámedítýúhjáa Tsamááriá iñújji múnáajpi oomí Píívyéébeke dúúrúvaabére. Aabéhjáa Jetsóo lliiñévú imímóúúvéne dííbyeke téhdújtsóhi. ¹⁷⁻¹⁸ Áábekéhjáa Jetsóo nééhií:

—¿Aca tsá pámeere ámuha mebóhíitúne? Muurá íñe tsííñe iñújji múnáajpi u íjcyároobe ú oomí Píívyéébeke u téhdújtsoki. Áánetu ¿kiá tsijtye?

¹⁹ Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Wa díjyócuúvéne dipyej. Tsúúca ú bohíí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyáabe.

Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Aanéhjáa Jetsóoke paritséómú dilló múijyú Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe. Áánélliihyéhjáa neebe:

—Tehdu Píívyéébé avyéjú bóhówááveróné ámuha maájtyúmííyónejjívari. ²¹ Áánéllii tsá múha nééftyuróne: “Íñe Píívyéébé avyéju.” Muurá ihdyu íjcyájúcooróné ámuháma.

²² Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neebe ímamyémuke:

—Muurá ámuha méjyácúnuú Míamúnáájpídívúu o ípívyéévébeke ámuha maájtyumíjucóóiyóneri.

Ehdu ámuha meíjtsámeiyónáa tsáhái ámuhadívú o bóhówáávéityúne. ²³ Muurá ámuhakye tsaate neéhi: “Tsúúca Mepájtyetétsoobe tsájucóóhií.” Áronáa tsá múu cáhcújtsotúne. ²⁴ Muurá chijchi rórihcyóné maájtyumídú pámeere ájtyúmií Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe o tsáábeke. ²⁵ Áronáa ihdyu ihnáhoofié icyooca íjcyané míamúnaa óhdi ícúbahráne. Tsá oke ditye cáhcújtsóityúne. ²⁶ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyané míamúnaa íjcyaduré íjcyáimyé o tsááíne íjtsotúme. Áanáa tsúúca ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe. ²⁷ Muuráhjáa téijyu íjcyané míamúnaa ímilléduré ícyahíjcyá majchóháñeri, adóháñeri, táábavajcátsiyi. Áanáacáa ihdyu Noéé tsúúca ihmííne pañevú úcáávénáa ííñuji páneere caajávécúóóhií. Áánerii pámeere cáhcújtsotúmé óuuvé imájcanúneri. ²⁸ Áhdurée muurá pajtyéné Róo íjcyáijyu íjcyámeke Tsodóoma múnáake. Muuráhjáa téhdure ímillédú ícyahíjcyámé majchóháñeri, adóháñeri, náhjíheri, úmihéneri, ánuméiyi. ²⁹ Áánéllihyée muurá Píívyéébe dííbyeke née dibye ijchívye técoomítyu. Áhdújucóo dibye íjchíívyéné boone Píívyéébe cúújuwa íjcaáyóneri técoomi áiivyéne. ³⁰ Ahdu muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ó tuvááóvaá míamúnáake ímilléduré íjcyámeke tsiíne o tsáijyu.

³¹ Áijyu ihjyátú tsiéllé íjcyame tsá ihñénéhji éllevu péjúcúóóityúne. Áhdure íumihéri íjcyame tsá ihjyávú péjúcúóóityúne. ³² Cáhawáá méijtsúcunu muhdúhjáa diibye Róo táábake tene pájtyene idyējú dille révoucunúné déjúcotu. ³³ Muurá ííñújiri ímillédú íjcyáneriyé tsúúrámehijcyámé tsá pájtyetéityúne. Áánetu ihdyu

teene ííhvéjtsóne ookéréjuco úraavyémé pájtyéteéhi.

³⁴ Muurá tsiíñe o tsáacooca míityétsi cúwámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi coévaáhi. ³⁵ Áhdure tsaatépí cáátsómúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaáhi. ³⁶ Téhdure tsaatétsí íúmihé pañe íjcyámútsidítyú tsáápiikye o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi.

³⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii ímamyémú néehíi:

—¿Aame kiávú úújéteéhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéebedívú áñumu píhcyaavédú tahñéjté óhdivu píhcyááveéhi.

18

Ímityúnéhjí ímibájcho múnáájpidítyú íjcyané uwááboju

¹ Áhduréhjáa Jetsóó tsiíñe ímamyémuke úwááboobe úúballé ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube íjcyáábedítyú téeneri diityéké itsápíjtso Píívyéébema ííhjúvahíjcyánetu ditye ióóchévétuki. ² Íllúhjáa neébe:

—Íjcyaabée tsácoomíyí ímityúnéhjí ímibájchoobe ímityuube Píívyéébeke ávyejúúllétuúbe. Aabéhjáa tsá ímí píáábohíjcyatú míamúnáake. ³ Áábekée técoomíyí íjcyalle pííbájyulle neé tsaatémá ímityúné dille dááríívéjcatsíñé díbye ímibájcho dííllema. ⁴ Ehdúu múhajchótájucó dille dííbyeke píáábó táúmeíyóneri tsá díbye íícúvehíjcyatúne. Áánéj píínévúhjáa íllu íjtsámeííbye: “Píívyéébeke o ávyejúúllétúnéllii tsáháturo míamúnáake o píáábóiyóné oke ávyetúne. ⁵ Árónáa aalle pííbájyulle íjyévé éhnííñevúré oke pátsárijcyónéllii óvíjyuco díílleke o píááboíñé oke dille ipátsárijcyójúcóótuki.”

⁶ Ehdúhjáa iúúbálléne neébe:

—Ehdúu píínévúi píááboobe ímítyúnéhjí ímibájchoobe ímítyuube íjcyároobe. ⁷ Aanéjii ¿aca tsá ámuha mewáájá-cutú Píívyéébe ihñéjteke píááboíñé dífbyeke píáábó táúmeíhíjcyámeke? ¿Mityá ámuha méjjsúcunú ditye píáábó táúmeíñeri díbye íícúvetúne? ⁸ Tsáhaá. Muurá píáábóibye diityéké teenémáye. ¿Aca íhya míamúnaa ímí cáhcújtsómedívú ó wájtsí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe tsiíne ííñujívú o tsáácoóca? Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Tsaatésí Píívyéébema íhjuúvánetu íjcyáné uwááboju

⁹⁻¹⁰ Téhduréhjáa tsaate ímiáámedi idíllómeíñe tsíj-tyeke éhdiivállehíjcyámeke úwááboobe úúballé tsaatésí Píívyéébema íhjuúvánetu. Íllúhjáa neébe:

—Tsáijyúu míityétsi péé duurúvájávú píívyéébema ííhjuúvaki. Tsaapíi paritseómuúbe. Áánetúu tsíjpi ííñújí avyėjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe. ¹¹ Aanée paritseómuúbe Píívyéébema íhjuúvaabe neéhií: “Ayúju Tápiivyéébej, uke ó téhdujtsó ímiáábé o íjcyáné hallúvu. Tsá muurá tsíjtyedu ímítyuube o íjcyatú naní múnáajpi. Tsá múijyú íhdícyámema o dómácójcatsítyúne. Pane tsá aabye ííñújí avyėjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe ímítyuube íjcyadu o néétune. ¹² Muurá tsáné tsemáánari míjcyoojícú májchótuube úúma ó íhjuúvahíjcyáhi. Téhdure muurá 10-jíva o dsíídsívánetu tsájíhcoba ó dówacárohíjcyá uke o íícuvéne.” Ehdúu Píívyéébema íhjuúvaabe paritseómuúbe. ¹³ Áánetúu diibye ííñújí avyėjúúbé wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaabe tsá cáamevu

icyárúúvéne Píívyéébema íhgyúvatúne. Íllurée kímóóvémeííbyé íjpiújitu íllaáyómeííne nééhií: “Ayúju Tápiivyéébej, óhdi ihdyu dídáátsóvéne dábjáíívé táimítyu. Muurá imítyuube ó ijcyáhi.” Ehdúu ihgyúvaabe Píívyéébema ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyaaébe. ¹⁴ Aane muurá dííbyeke tsúúca Píívyéébe ímíbájchóóbé hallúrí tsáhájucó ímítyú íjcyatúne. Áánetu tsíjpiikye tsá dibye ímíbájchotúne. Ehdú muurá iye íhtsutúmé íjcyane némeíhijcyámé núcójpíívésáméííhi. Áánetu ihdyu idáátsóméhjúúvú néeme avyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵ Aanéhjáa dííbye éllevu ítsíímeke tsivámé dibye Píívyéébeke piáábó ityáúmeí diityé hallúvu. Áronáacáhjáa ímamyémú diityéké néé íínevú ditye ítsíímeke tsivane. ¹⁶ Áronáacáhjáa Jetsóó diitye tsiíméké ipíúvane néé ímamyémuke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá diitye tsiíme íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju. ¹⁷ Aane ímiáánetúré ámúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíímene meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújt-sotúmé tsá dííbyé avyéjúeje íjcyatúne.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne

(Mt 19.16-20; Mc 10.17-31)

¹⁸ Aanéhjáa tsáijyu tsáne avyéjuube Jetsóoke nééhií:

—Uwááboóbej, ímiáábé ú íjcyaaabe cána oke dííne ¿muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcúóítyúne bóhi o újcuki?

¹⁹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveeki eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. ²⁰ Muurá ú waajácú dííbyé taúhbajúúné nééneé: “Tsá múu ihdícyámema dómácój-catsítýúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétstóúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye.”

²¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayaábedítýuré tehdújuco o ícyahíjcyáne.

²² Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Árónáa ijcyanéi tsane u méénúiyóne. Cáhawáa dítsieméné náhjíhénúne piáábó ídáátsóméhjikej. Áijyu ihdyu ú avyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáa ehdu méénúne ookéréjuco duráavyej.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé dííbyeke mítyane dibye éhnévánéllíihye. ²⁴ Áábekéhjáa ííténe Jetsóó nééhií:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi. ²⁵ ¿Aca muhdú caméélló ánéetóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

²⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii tétsihyi íjcyame nééhií:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pajtyetéiyóme?

²⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe piivyeté diityéké ipájtyetétsóné íiná dííbyedívú túhuútúnéllíihye.

²⁸ Áánélliihyéhjáa Pééodoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco méúraavyéne.

²⁹⁻³⁰ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ímiááneturé ámuáhakye o née páneere íjcyátsíhjiima imúnáake cáánumuu, íñahbémuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébé wákiméi méénume muurá ííne imíjyaú íjcyáá ííñújiri. Aame újcuú múijyú idsíjívéjúcóóítyúne bóhí tsíjírējuco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

Ídsíjívéíne tsiíne Jetsóó úúballéne

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó ímamyémuke íhdyúétsihvu idyóbeúcúmeke nééhíí:

—Mepéé íne Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú tsúúcajátújuco Píívyéébé íhjúú uubálle múnaa néhijcyáné oke pájtyeéhi. ³²⁻³³ Muurá oke llúúvájte avyéjujtémá tauúhbjú uwáábojte íhvéjtsóo jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañevu. Aame óhdi iúúhívaténe oke úníhíhcyuméré iwápáájcoóbeke ílluréjuco dsíjívétsoíne. Ároobe tsiíne ó bóhíí 3 coojívatu.

³⁴ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééne tsá ditye áyánéwu wáájácutú íínerí díbye íhjuváne.

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímbajchóne

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Aabéhjáa ímamyémuma péébe Jericóój píhíríjyucó íjcyánáa juuvá úníuri hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeí píáábo. ³⁶ Aabéhjáa mítyane tééneri míamúnáa pájtyénélíi dilló íínerí ditye úllene. ³⁷ Áánéllíihyéhjáa úúballémé Natsarée múnáajpi Jetsóoma ipyééneé. ³⁸ Áánéllíihyéhjáa dííbyedi wáníjcyámeíbyé nééhíí:

—Jétsoj, Jetsóoj, Dabíúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyáabej, óvíjyucó ihdyu óhdi dídaatsóve!

³⁹ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsuulléri péeme dífbyeke uhbá cúuvéhulléré dibye íjcyaki. Áronáacáhjáa éh-nííñevúré tsiíne neébe:

—¡Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁰ Áanélliihyéhjáa Jetsóó íjyócúúvéne nées ditye itsíva dífbyeke. Áhdújucóhjáa ditye tsíváábeke dibye nééneé:

—¿Íiná ú imílléhi?

⁴¹ Áanélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

⁴² Áanélliihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyabe tsúuca ú hallúváhi.

⁴³ Ehdúhjáa Jetsóó néénemáyé iitétjúcoóbe. Aabéhjáa dífbyemáyéjuco péene Píívyéébeke dúúruvaabére. Aanéhjáa tsijtye íajtyúmíne téhdure duurúvá Píívyéébeke.

19

Tsakyéoke Jetsóó ááhivéne

¹ Aanéhjáa Jetsóó ímamyémuma úújeté Jericóovu.

² Ácoomíyíhjáa ehnéva múnáajpi Tsakyéó ííñújí avyéjuúbé wáabyuta dsiídsike áhdótsohíjcyámé avyéjuube íjcyabe. ³ Aabéhjáa imíllera Jetsóoke íajtyúmíne.

Áronáacáhjáa tsá dibye píivyetétú dífbyeke íajtyúmíne míamúnáaj piíne íjcyáábeke báhrí iñéénéllíihye. ⁴ Áanélliihyéhjáa íícúí dibye pééíhullévú dsiinériyé ipyéene néríivyebe uméheri dífbyeke íajtyúmíki. ⁵ Áanáacáhjáa Jetsóó tétsihdyu pájtyeebe tééhé níjcauri íjcyáábeke íajtyúmíne néehíi:

—Tsákej, Tsakyéoj, íícúí niitye úúma o péékií. Muurá ó imíllé dihyjáí o cúwane.

⁶ Áánélliihyéhjáa íícúí iñítyéne tsajtyéébé ihjyávú dííbyeke. ⁷ Ááneríhjáa míamúnaa ihjyávú Jetsóodi íveekí ímítyuube íjcyáábe jávú díbye péeneri. ⁸ Áánélliihyéhjáa diíbye Tsakyéó íjyóóúúvéne néesé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, tátsíeménetu tsahtúnéécú ó dówajcároó ídáátsóméhjike. Áánetu tsaatékée o állíñe pevetsíyé o áhdótsohíjcyáné ó óómíchoó éhniíñevújuco.

⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néesé dííbyeke:

—Tehdújuco, muurá Aavaráaúvúj tsiíménémúhaabe u íjcyáábedívú tsúúca uwááboju wajtsíhi. ¹⁰ Muuráhjáa Míamúnáájpidívú o ípívyééveebe o tsáá ímítyúné pañevú mújtámeke o pájtyetétsocki.

*Dsíídsítu íjcyáné uwááboju
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó míamúnáake. Aaméhjáa Jerotsaréevu pííhínáa míamúnaa íjtsámeí tsúúca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe.

¹²⁻¹³ Áámekéhjáa uwááboobe néesíhi:

—Tsaapíhjáa íhtsútúméejpi íjcyaaabe tsícyoomívú ipyééíñe ihde 10-meváké íúníu múnáadítyú ipíhjáyúúmeke dsíídsídívú iwájtúne néesíhi: “Ééneri méwákímyeícyó téhulle o íjcyáné hajchóta.” Ehdúhjáa diityéké ipítyájcoíñúne técoomívú memévatéébé íhcyóómí avyéjuube íjcyaki. ¹⁴ Árónáacáhjáa dííbyé cóómi múnáa tsá ímíllétú diityé avyéjuube díbye íjcyane. Áánélliihyéhjáa tsaatéké wallóomé dííbye déjutu ditye íñéé íhcyóómí avyéjuube díbye íjcyane múha ímíllétúne.

¹⁵ Áronáacáhjáa tsúuca meménúmé páñétúejpi íh-cyóómí avyéjuube dibye íjcyaki. Átsihdyúhjáa óómiibye teene íhcyóómivu. Aabéhjáa iwájtsidu pihjyúcú ínúu múnáake dsíídsidívúu iwájtuíñúmeke múhduná ditye líyaatétsóné iwáájácuki. ¹⁶ Áábekéhjáa ímí wákímyeíbyé nétujkénúhi: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí ó líyaatétsóhi.” ¹⁷ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Tehdújuco. Muurá eene múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii uke ó pícyoó 10 coomívá avyéjuube u íjcyá ímiáábé u íjcyánélliihye.” ¹⁸ Áhduréhjáa tsijpi néehíí: “Ávyéjuúbej, éhnée óhdivu u pícyoíñúne dsíídsí téhdure ó líyaatétsóhi.” ¹⁹ Áánélliihyéhjáa idyé neebe dííbyeke: “Tehdújuco. Áánéllii téhdure ímiáábé u íjcyáábeke ó pícyoó 5 coomívá avyéjuube u íjcyaki.”

²⁰ Áánetúhjáa tsijpi néehíí: “Ávyéjuúbej, íñe didsíídsí éhnée óhdivu u pícyoíñúné o pícyohíjcyáne. ²¹ Ópée ó waajácú ímítyuube u íjcyaaabe díwákímyeí hallúvujíí dsíídsíjike ú ékéévehíjcyáne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o líyaatétsóné ímiátsíí ú újcúiyáhi. Aanée o wáájácúne íllure ó pícyoó didsíídsike.” ²²⁻²³ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube néé dííbyeke: “Aanée idyé ímítyuube o íjcyane wájácú u néébe ¿íveekí tsá u pícyootú dsíídsi téh-memeíhíjcyájá pañévú tétsihvu ditye wákímyeíchóné óóma líyaatétyoki? ¿íveekí ímítyuube uú?” ²⁴ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu tétsihyi íjcyámeke neébe: “Áánúdi-tyu eene dsíídsi medójtúcúne maájácú eenée ihñe pámé ehnííñevuré líyaatétsóóbeke.” ²⁵ Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke: “Ávyéjuúbej, áronáa tsúuca mítyanéjuco dííbye dsíídsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa neébe: “Ehdu múúne mémeenúhi. Muurá ihñe líyaatétsómeke éhnííñevu tsi-

iñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu pevénéré pícyohíj-cyámedítýú médojtúcúhi. ²⁷ Téhdure eene avyéjuube o íjcyane íímíllétúne oke múnáátsohíjcyámeke íllevu met-síváne o ííténáa médsíjívétso.”

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Ja 12.12-19)

²⁸ Ehdúhjáa diityéké iúwáábóné boone Jetsóó péé ímamyémuma Jerotsaréevu. ²⁹⁻³⁰ Aaméhjáa úújeté Bepa-jéema Betáaniá coomícyú úníuri oríívo bájú íjcyátsi-hvu. Átsihdyúhjáa mítyétsikye ímamyémudítýú ípíihíré coomívú iwáállóómútsikye neébe:

—Cána écoomi ípíihíré cóomityu óóma méujcúté íayáne ííjúwúukej. Múikyé díbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³¹ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.”

³² Ahdújucóhjáa péémutsi dibye néhdújuco úújeténé díbyedívú. ³³ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa áábájajte néehíí:

—¿Ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyóhi?

³⁴ Áánéllíihyéhjáa neemútsi:

—Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye.

³⁵ Aamútsíhjyáa tsajtyéjucóó díbyeke. Áábé hallúhjáa wájamúúnevu ííhbóne Jetsóoke néríjcyáróme.

³⁶ Áíjyúhjáa dibye péijyu juuva míamúnaa íhbó íwajyámuunévu. ³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa díbyeke úraavyémé tsúúca oríívo bajúvú píihime méénúraítyuróné dibye méénuhíjcyáné hallúvú Píívyéébeke dúúruvámé kéévánécoba wáñécóhíjcyá:

—¿Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme:

—¡Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsáanééj! ¡Ahdícyane metsu ímíjyuuri Píívyéébeke maávyéjújtsoki!

³⁹ Ehdúhjáa ditye néénáa tsaate paritséomú diityé pañe íjcyame néé Jetsóoke:

—Ávyéjuúbej, aatye díuráavye múnáake duhba ditye cúuvéhulléré íjcyaki.

⁴⁰ Áronáacáhjáa neébe:

—Muurá ditye dáíívyérónáa néwayúúneréjucó íhjúcunúiyóne.

⁴¹ Aabéhjáa tsúuca Jerotsaréj píihívú ímamyémuma úújetéébé tétsihdyu técoomi ííténe kímoovéhi.

⁴² Áánemáhjáa neébe:

—Múhdutú ihdyu ámuha Jerotsaréé múnáa méwaajácúiyá Píívyéébema ámuha tsáímíyé meíjcyáiyóné íjcyájúcooróne. Áronáa tsá tene ámúhadívú bóhówáávéityú ámuha mecáhcújtsótúnéllíihye. ⁴³ Muurá ámúhakye ímityúné pájtyeéhi. Ámúhá munáá ámuha cóómí ímícaávéne ámúhakye méénuúhi. ⁴⁴ Aame ámúhakye idsíjívétsóne páneere ámúhá jaaháñé wácávyáhcoó Píívyéébe ámúhakye píaabójúcooróné ámuha metáhjállehíjcyáné déjúcotu. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóo bóayóne

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Ja 2.13-22)

⁴⁵⁻⁴⁶ Aabéhjáa duurúvájá pañévú iúcaávéne náhjíhénújcatsímyeke téjá pañétu íbóayóne néehíi:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá líiñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyáijya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jaríyéjucó medíllone?

⁴⁷ Aanéhjáa pajyuvaré tééjá pañévú dibye úwaabóné tsarillehíjcyámé llúúvájte avyéjújtee, taúhbájú uwáábojtee, tsijtye avyéjújtee, íjcyame. Aaméhjáa ítsámeñhijcyá ííné hallútú dífbyeke idsíjívétsóiyóne. ⁴⁸ Áronáacáhjáa tsá ííné hallútú ditye dífbyeke méénúityuro mítyaméhjáa ímí dífbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíihye.

20

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹⁻² Aabéhjáa Jetsóó duurúvájá pañévú pajtyéteju úwáábónáa llúúvájte avyéjújtee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyame itsááne dífbyeke nééhií:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi? Cána múúhake duubállej.

³ Áánéllíihyéhjáa neebe diityéke:

—Áyu cána téhdure ámúhake ó díllone oke máañújcuj.

⁴ ¿Acáa múha nééjuri Jóááuvu tsótsohíjcyá cáhcújt-sómeke? ¿A Píívyéébépeé, mityá míamúnaáree nééjuri?

⁵ Áánéllíihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébé nééjuri tsótsohíjcyáabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” ⁶ Áánetu ‘míamúnaáree nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú dsíjívétsóiyá néwayúúnevu iáámúneri. Muurá pamévare cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi diibye Jóáa íjcyane. ⁷ Ehdúhjáa néeneri inúhnévéne néeme iwáájacutúne. ⁸ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Aanéjííva idyé ámúhake ó úubálleé múúbé íhtsúturí o méénuhíjcyáne.

Úmihé tehmé múnaa múhdurá dáríívémeíñetu ijcyané uwáábo

(Mt 21.33-44; Mc 12.1-11)

⁹ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íumihe bajtsó tsanééré óovaá. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsoíñúne peebe tsiéllevu tsúúcaja téhulle ijcyáíhullévu. ¹⁰ Áhullétúhjáa tsúúca tépalli néévane iwáájácútsihvu wálooobe íúnú múnáájpikeye dííbyema ditye iwállóóro téénetu dííbye éhne íjcyadúne. Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íeveébe. ¹¹ Áanéllihyéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóroóbeke téhdure íúhbáne méénúpejtsóme. Aabéhjáa idyé oomí íeveebére. ¹² Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóbeke téhdure ditye túúvátsónetu ílluréjucu díbye wááneé.

¹³ Áánéhjáa dííbye úmihé aabájaabe nééhií: “¿Aane muhdúí ñe teéne? Áyu cána hájchíwu mítyane o wájuryóóbekéréjucu o wállóókij. Dííbyeke íhya avyéjúúlleyóme.” ¹⁴ Ehdúhjáa íñééne íllíkyeréjucu díbye wállóóbeke íájtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjucu íñe cááníñúiyóne. Áanéllii metsu dííbyekéréjucu medsíjívétso mehnéréjucu tene íjcyaki.” ¹⁵ Ahdújucóhjáa tétsihdyu kémuéllevu itsájtyéébeke ditye dsíjívetsóne. Ehdúhjáa Jetsóó íúúballétsihdyu nééhií:

—¿Aane íñe dííbye tépallí aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú díityéké eenéé íumihévu díbye téhmetsoíñúmé ímityúné dáríívémeímyeke? ¹⁶ Muurá díityéké tééné hallútú idsíjívetsóne tsíjtyekéréjucu díbye téhmetsoíñé tépallívu.

Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii tétsihyi íjcyame nééhií:

—Óvíi ihdyu Píívyéébe múúhakeyete tehmé tehdu muha meíjcyátuki.

¹⁷ Áanélliihyéhjáa Jetsóó diityédívú ííténe néehíí:

—¿Aca muhdú nééiyóné Píívyéébé waajácúháámitu illu néehíí:

Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne
waagóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu?

¹⁸ Aane muurá teeu nééwayúdú o néébé uwááboju cáhcújtsotúmé mújtaáhi. Áámedívú o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

*Ííúj*í avyéjúúbé wáabyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mc 12.12-17)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó taúhbájú uwáábojtémá llúúvájte avyéjujteké múu lléboobódú úwaabóné iwáájácúne imílleromé téijyuré dífbyeke íekeevene. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

²⁰ Aaméhjáa ímíáámédú tsaatéké dífbye éllevu wallóo ditye dífbyeke ávyéjúúbedítýú díllone dibye múhdurá áñújcúhajchíí téené hallútú dífbye éllevu itsájtyéroki.

²¹ Aaméhjáa neeté dífbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajácú tehdújuco u úwáábohíjcyané keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevéellejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúroneri íícúvétuubére.

²² Aabe cána múúhakeye diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáabyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

²³⁻²⁴ Ehdúhjáa ímityúné íjtsámeíñemáyé ditye nééne Jetsóó iwáájácúne néé diityéke:

—¿Íveekí ehdu ámuha oke médáriivéhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj. Ahdújucóhjáa ditye úújétsoji ííténe neébe: ¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu? Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.
²⁵ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco ijcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhíjcyá dííbye wáábyuta ijcyanévu.

²⁶ Ehdúhjáa dííbyeke dárííverómé tsá píívyetétú dííbyedívú íñéétsóiyóne. Aaméhjáa ehdu dibye nééneri iúllévenúne tsá íñá íhjuvájúcootúne.

Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhiine tsaate díllone

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Ááné boonéhjáa tsadotséómudítýú tsaate péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhiine cáhcújtsotúne.

²⁸ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñe dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyóne. ²⁹ Aanée ijcyámé 7-meve tsané nahbému. Áámedítýúu ámíaaabe ityáábavárólléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuúbe. ³⁰ Ááné boonée bóneebe díílleke táábavároobe téhdure dsíjívé tsíímávátuubére. ³¹ Ááné boonée tsijtye bónejte díílleke táábavárómé téhdure dsíjívé tsíímávátúme. ³² Ááne nihñévúrée díílleréjuco dsíjívéne. ³³ Aane cána múúhakye diñe ¿cáabyé taabá ímichi dille ijcyáíñé tsiíñe ditye bóhíicoóca?

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ihdyu íñújiri íjcyame táábávácatsíhi.
³⁵ Áánetu ímiáámé dsíjívémé tsiíne bóhiime níjkyéjiri
 íjcyácooca tsáhájuco táábávácatsítyúne. Tsíhdyuréjuco
 ditye íjcyaiñe. ³⁶ Aame tsáhájuco dsíjívéityú Píívyéébej
 tsíímé íjcyame níjkyéji múnaáduréjuco néémeé. ³⁷ Muurá
 ímiááné dsíjívémé tsiíne bóhiíhi. Muuráhjáa Moitséeúvú
 teene úúballé úméhéwu péétécunúné pañétú Píívyéébe
 dííbyeke íllu nééneé: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo,
 íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.” ³⁸ Ehdúu Píívyéébe néénetu
 méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye
 nééityuró diityé Piivyéébé íjcyane. Muurá dííbyedívú tsá
 múha dsíjívétú tésíhjí dáíhañe.

³⁹ Ehdúhjáa diityéké díbye néénéllii tsaate taúhbájú
 uwáábojtédítýú nééhií:

—Uwááboóbej, tehdújuco u nééneé.

⁴⁰ Aaméhjáa tsáhájuco dííbyeke tsiíne díllotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Áijyúhjáa idyé Jetsóó néé diityéke:

—¿Aca muhdú ííivane ámuha ménehíjcyá Críjto
 Dabííúvúj tsiiménémúhaabe íjcyaiñe? ⁴²⁻⁴³ Ááneráhjáa
 dííbyeúvú íjcyároobe dííbyedítýú néé íwaajácuháámítu:
 Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúii diicya
 dímunáake o táhjáne hajchóta.”

⁴⁴ Ehdúhjáa muurá Dabííúvú dííbyeke Íavyéjúúbedi dil-
 lóhi. Aane ¿muhdú dííbyeúvúj tsiiménémúhaabe íjcyái-
 ibye Críjtoó? Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetsóne

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40; Rc 11.37-54)

⁴⁵ Aabéhjáa pámeere lléébónáa néé ímamyémuke:

—Téiibúwá tsáma méjicyaco. ⁴⁶ Tsá múu íívatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké iávyejúúllekiyé cááméjacobájivu úcámeihjicyánetu. Muurá pihcyáávejáané pañe imíllémé íboohówátsihjívuré iácuuvéne. Áhdure wañéhji pañe imíllémé ímítsihjívuré imájchone. ⁴⁷ Aame pííbájyujte walléemudítýú dótuhjicyá diityé jaaháñe. Áané nucójpí muurá cááménécóbaúvú ihjyúvahjicyarómé Píívyéébema. Ehdu muurá dáríívémeímyeke Píívyéébe ícúbáhraáhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

21

Pííbájyulle dsíídsike pícyoóne
(Mc 12.41-44)

¹ Aabéhjáa duurúvájá pañe íjcyánaa míamúnaa pícyóó-cunú dsíídsike Píívyéébé wáábyuta. Ehnéva múnaáhjáa mítyanéhjí pícyóóhií. ² Áanáacáhjáa pííbájyulle ídátso pícyóó mǐjǐhwuúcére. ³ Aanéhjáa íítténe neébe:

—Ámuúhaj, muurá áámye pííbájyulle ídátso néerolle pícyóó páme ehniíñevúre. ⁴ Muurá tsijtye dsíídsívarómé pícyóó uhjénéhjire. Áánetu pícyoolle páneere téene tájpi íjcyáiyóne.

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Téijyúhjáa tsaate ímamyémudítýú ihjyúvá duurúvaja imíwu néwayúúnetu méénúmeíñeri, ditye bóhbánuhjicyánéhjitu imíwu teja ícyáávétsámeíñéhjiri.

⁶ Áánélliihyéhjáa Jetsóó nééhií:

—Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mt 24.3-28; Mc 13.3-23)

⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dííbyeke néémeé:

—Uwááboóbej, ¿aca múijyú pajtyeíñe eene múúhakeye u néhíjcyanéhji? ¿Aca íínetú muha méwaaajúcuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñe?

⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ehdu nééme tsáma wajácútsi méíjcyaco ámuha maál-lítsámeityuki. Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íj-cyaámyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíj-cyaá díibyéjuco Críjto íjcyane. Árómeke mécáhcújt-sodíñe. ⁹ Téhdure pahúllevaré méenujcatsí íjcyané uubállé ámuha mellééboóhi. Áróneri méíllityedíñe. Pane méíjtsúcunúdí téijyu tsúúca o bóhówááveíñe. Tsáhái téijyu o bóhówááveityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi.

¹⁰ Muurá tsáné ííñúji múnaa tsííñé ííñúji múnáama méénújcatsíhi.

¹¹ Áhdure ávyetá íhnáhó ííñúji vááúméíhi. Áijyu íjcyaiñé ájyabááne, cheméháñé, pahúllevaré. Áhdure íévéhoowávú apííchó nénehji bóhówááveéhi.

¹² Ehdu nénehji pájtyeíñé ihde cáhcújtsotúme ámúhakeye íícúbáhrámeke tsájtyeé pihcyáávejááne pañévú muhdú ámuha méicyahíjcyané ámúhakeye idíllóki. Áhdure ámúhakeye ííñújí avyéjurté éllevu itsájtyeemeke cuvéhoojánuímye. Ehdu muurá ámúhakeye míamúnaa dárííveé oke ámuha meúraávyéné déjúcotu. ¹³ Áané hóówari ámuha táuwaáboju díityéké méúwááboóhi. ¹⁴ Árónáa ihdyu tsá ámuha méijyácunúityú muhdú ámuha díityémá méíhjuváiñeri. ¹⁵ Muurá ihdyu ámúhakeye ó ájcuú muhdú ámuha díityéké méúwáábóíñé

tujkévejuvu. Áijyu ámuhakye múnáátsohíjcyámé illure ámuha maállíne néhijcyámé ámuhadívú táhjátsáméíhi. ¹⁶ Muurá ámuháj caanímu, ámuhá nahbémú, ámuha hájkímú, tsijtye ámuha menáhbévahíjcyároméhjí ámuhakye téijyu ímityúné dárííveéhi. Muurá tsaatéké ámuhadítýú dsíjívétsoímye. ¹⁷ Ehdu muurá oke cáhcújtótúmé ámuhakye tsarílleé oke ámuha mecáhcújtóné hallútu. ¹⁸ Áronáa tsá ámuhá níwáújíné íjcyáronetu tsájíubaré wágóóovéityúne. ¹⁹ Ahdícyane ihdyu ámuha panévaré maáábúcuéhajchíí mepájtyéteéhi.

²⁰ Áhdure tsííne ínújíné múnáa Jerotsarée mícaavéné ámuha mewáájácúcooca múu néé tsúuca técoomi wágóóovéíne. ²¹ Áijyu mewáácunúcó cámeéhbaúnevu Jodéa ínújiri múnáa ámuha meíjcyame. Áhdure técoomí múnáa óví néhi wáácunú tsiéllevu. Aane íumihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí técoomívu. ²² Ehdu íjcyaiñé ícúbáhraméí míamúnáama ditye ímityúné dáríívémeíhíjcyané déjúcotu Píívyéébé waajácuháámitu tene némeídyújuco. ²³ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñójtéréí ítsííméwuúmú íjcyámeke! Muurá ávyetá kimóhcó néené ícúbáhraméí pájtyeé téijyu ínújiri íjcyané míamúnáadívú Píívyéébe cáyobáávatécoóca. ²⁴ Tsaatéké muurá dsíjívétsoímyé méénujcatsí pañe. Áánetu tsíjtyeke tsajtyeímye tsíñéhjí ínújínévu. Ááné boone jodíómú íjcyátúné míamúnaaréjuco teene Jerotsarée cáávacuíñé Píívyéébe diityédívú técoomi íhvéjtsóné hajchótá tétsihyi íjcyaki.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí
(Mt 24.29-35, 42-44; Mc 13.24-37)

²⁵ Aane ehdu nénehji pájtyéné boone nuha cóójíejpii, péjcoejpii, mícúruu, íjcyane múhduréjucó íjcyaiñe. Téhdure ávyetá ihnáhó móañe nóhjíneri cáhcújtsotúmé íllítyeéhi. ²⁶ Éhdúcóbaúvú nénehji íñújiri íjcyácooca muurá míamúnaa íllityéneri ílluréjuco wájácúrátúúúveíñe. Ehdu páneere íévéhóowari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyaaíhi. ²⁷ Ájyu ihdyu Míamúnáájpidívúu o ípívyéveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. ²⁸ Ehdu tene pájtyécooca múu íllure ímíjyuuvéhi. Muurá tééné boone tsúuca ámuha máállíjchuú múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu. Ájyu ihdyu tsaímíyéjuco ámuha meíjcyaiñe.

²⁹ Téhduréhjáa tsiíñe diityéké neébe:

—Cáhawáá méjjsúcunu higyéeráhema tsííñe uméhééné muhdú íjcyane. ³⁰ Muurá téhehji béhjívácooca tsúuca méwaajácú píjcyaba pííhine. ³¹ Ahdu íñújiri ténehji íjcyácooca méwaajácucó tsúuca Píívyéébé avyéjú bóhówááveíñe éévé úújeténe.

³² Aane ímiáané amúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñe íñeí íñújiri páhdure míamúnaa íjcyápíñáaaca. ³³ Muurá íñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe amúhake o néhíjcyané tsá mújyú wágóóóvéityúne.

³⁴ Áánéllii tsáma téííbúwá méjicyaco tsiíñe o tsáábe amúhake o túvaaóvátu llíyicyáveháneri, tsíñéhjiri, ámuha meíjcyámeke. ³⁵ Muurá ímílléduré íjcyámeke ó ábájínejcuú ehne múúne iyáábeke dahpe ábájínejcúdu. ³⁶ Áánéllii múu téííbúwá íjcyáne Píívyéébema paíjyuvaré ihjyúvúwá ténehji amúhake ímújtátsótuki. Ájyu

ihdy ámuha méúújéteé óhdivu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú íínerí núcójpívetúme.

³⁷ Ehdúhjáa Jerotsaréeri íjcyaaabe Jetsóó duurúvájá pañévú úwáábohíjcyáhi. Aabéhjáa meíjyunúdú pehíjcyá oríivo bájú íjcyátsihvu tétsii icyúwaki. ³⁸ Aanéhjáa pajyuvaré cúúvénetúré míamúnaa pehíjcyá duurúvájávú dífbyé uwáábó illéébúacunúki.

22

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe

(Mt 26.1-5, 14-16; Mc 14.1-2, 10-11; Ja 11.45-53)

¹⁻² Téijyúhjáa pajtyété wañéhjí óorítýúne pááá máchómeihíjcyané wañéhjí lleeváríjyuco íjcyánaa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámei muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. Áronáacáhjáa íllityémé míamúnáadi.

³ Áanáacáhjáa Jóoda Ijcarióóté pañévú tsúuca Naavéné úcaavé tsaapi Jetsóó mamyémúejpi íjcyáábé pañévu. ⁴ Aabéhjáa péé diitye llúúvájte avyéjútémá duurúvájá tehméjte éllevu diityémá ipítyácójcatsí muhdú dífbyedívú iékéévétsoíñe. ⁵ Áaneríhjáa íímíjyúúvéne imíllémé dífbyeke íáhdone. ⁶ Áanélliihyéhjáa íjtsámeijyúcoobe mítyane míamúnaa íjcyátútsihvu dífbyedívú iékéévétsoíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Mc 14.12-25; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

⁷ Aanéhjáa tsúuca teene pajtyété wañéhjí óorítýúne pááá máchómeihíjcyané wañéhjí pañe tsájaatsá múnaa obééjake dsíjívétsohíjcyané wañéhjí lleevájucóóhií. ⁸ Áijyúhjáa Péedorómá Jóáámútsikye Jetsóó nééhií:

—Mééma mémeenúte wañéhji májchó memájchoki.

⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsí dífbyeke:

—¿Aane kiávú ú imíllé muhtsi meméénune?

¹⁰⁻¹¹ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ámuhtsi Jerotsaréevu mepéémutsi tsaapi líyííhy-ori nújpañújéébedívú meúújetéebema mepééne tééja múnáájpikye méneéhi: “Múúhá uwááboobéne múhtsikye néé kiává íchii tsaho mǎjcoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhji májchó májchóihyo.”

¹² Áánéllii ámútsikye úújétsóiibye córííhócoba néeho tsúúca ímíbájchómeíhyó cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco.

¹³ Ahdújucóhjáa péémutsi díbye néhdújuco iúújeténe tééhó pañévú méénune majcho.

¹⁴ Aanéhjáa tsúúca ditye májchóíñe éévé úújetédú majchójucoobe ímamyémuma.

¹⁵ Átsihvúhjáa diityéké neébe:

—Ímí ó íjtsúcunú íñe pajtyété wañéhji májchó ámúhama o májchone nihñéréjuco. Tsúúca muurá ámúhadívú ó dsíjiveéhi. ¹⁶ Aane tsáhájucó tsiíñe ámúhama o wáñehjívatéityú íñe pajtyété wañéhji. Áronáa ihdyu páneere muhdú óhdityu úúbállémeíhijcyané oke pájtyéné boone tsaméhjí Píívyéébé avyéjuríyéjuco meíjcyame mewáñehjívatéíñe.

¹⁷ Ehdúhjáa íñétsihdyu ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhhjáa neébe:

—Áju, íñe páneere maádo. ¹⁸ Muurá tsáhájucó tsiíñe ámúhama o ádoítyú íñe óóvajpácýó Píívyéébé avyéjuri tsaméhjí meíjcyáiñévújuco.

¹⁹ Átsihdyúhjáa idyé pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áanemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho. Ehdu pájyuvaré méméénuhíjcyaco ámuha mepájtyeté o ícúbáhrámeíñé ámuha meítsaavéne.

²⁰ Téhduréhjáa teene adóvú diityéké iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú ámuha meícyahíjcyané pityájcoju tádsijíveri tsíhdyuréjuco cápáyóovéíñé ámuha mepájtyetéki. ²¹ Aane muurá íchihyi mééma majchóri diibye óhdivu méénútsóííbye.

²² Muuráhjáa ihdyu tsúúcajátújuco óhdityu tene némeídyújuco oke tene pájtyeíñé Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébeke. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñé eene óhdivu méénútsóóbeke.

²³ Ehdúhjáa Jetsóó néenélii díllójcatsímýe caabyé diityédítýú dífbyedívú méénútsoíñe.

Jetsóó mamýémú táhjácatsí caabyé diityédítýú
íhstsútuube íjcyáiyóneri

²⁴ Átsihdyúhjáa táhjácatsímýe caabyé diityédítýú íhstsútuube íjcyáiyóneri. ²⁵ Áronáacáhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Muurá ííñújiri ávyéjujte imíllé ityáuhbáné téénetu diityéké míamúnaa íhstsútuujtédí idíllóki. Áane ítsúcunúhíjcyámé tehjújuco imyéénune. ²⁶ Tsá múu tehdu néétune. Muurá ihdyu idáátsóóbeúvú néébe tsaímíyé tsíjtyeke íícúvehíjcyaaabe íhstsútuube ijcyá pámé túkevéjtsoóbe. ²⁷ ¿Aca caabyé íhstsútuube ávyéjuube? ¿A eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsaapi majchótú íícúveébe? ¿Mityá eene dífbyeke íícúveébej? Muurá míamúnaa

íjtsúcunú eene tsaímíyé ácuúcunúúbeke tsijtye íícúveebe íhtsútuube íjcyane. Áánetu ihdyu eene íícúvehíjcyaabédú o néébe ámuháma ó ijcyá ámuhákye o píááboki.

²⁸ Muurá ávyétá imítýú nénehji oke pátyehíjcyárónáa ímí ámuha óóma méijcyá oke íhvéjtsótúme. ²⁹ Áánéllii ámuhákye ó picyóó Llíhíyóo oke pícyohdu avyéjajte ámuha méijcyaki. ³⁰ Áámema muurá ííné imíjyaú ámuháma ménahbévájcaítsíí táavyéjuri. Aame ámuha ijraéémú 12-hava íjcyámedítýú cáhcújtsótúmema méímíbjáchoó muhdú ditye ícyahíjcyáne.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeííne
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Ja 13.36-38)

³¹ Ehdúhjáa íñétsihdyu Jetsóó Tsimóoke nééhií:

—Tsímoj, Naavéné Píívyéébeke táúmeí ámuhádítyú íñéhco caabyé ímiáábé íjcyáábeke éhne múúne tríígotu íímí menéhcodu. ³² Árónáa tsúúca díhyallúvú ó táúmeí píáábó oke u íhvéjtsótuki. Aabe ihdyu óví díñahbémuke ú píaabó téhdure ditye ímí oke iúráávyeki.

³³ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco, Ávyéjuúbej, ímiááné tsá uke o íhvéjtsóityúne. Muura uke ditye cúvéhoojánúcooca óómájuco ditye meke cúvéhoojánúíne. Áhdure uke ditye dsíjívétsócooca óómájuco ditye meke dsíjívétsoíne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Árónáa muurá, Tsimo, ípyejcójuco oke u úráávyeróné u tóónuíne cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúva.

Jetsóó ícúbáhrámeííne pííhíjucóóne

³⁵ Átsihdyúhjáa tsiíne neebe diityéke:

—Éíjyúu muurá ámúhake uwáábovu o wállóocooca o née ámuha dsíidsima tsípaajjii ámuháj tühápaajiné ámuha metsájtyétuki. ¿A téijyúu tsáneetu ámuha mévi-íóhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Tsáháa muha íínetú mevííotúne.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Árónáa icyooca métsajtyécó ámuha dsíidsii, ámuhá niitsúmuu, íjcyane. Áánetu nítsuwáávatúme óvíi hállúeja íwajyámú ináhjíhénúne iníitsúwá ujcúhi.

³⁷⁻³⁸ Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuúbej, íjcyawáácú míwáácú múúhadi. Áánélliihyéhjáa neebe: Íhya téhduwáácújuco. Muurá tsúuca oke pajtyéíne tsúucajátújucoo Píívyéébe waajácúháamitu íllu óhdityu tene néhdújuco: “Muurá ímityúme raahóri itsájtyéébeke téhdure ímityúúbedi díllóimye.” Ehdúhjáa óhdityu tene némeídyújuco muurá oke tene pájtyeíne.

Píívyéébema Jetsóó íhgyuváne

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Ehdúhjáa ímamyémuke inétsihdyu ipyéhijcyádú oríívo bájú íjcyátsihvu péébema téhdure péémeé.

⁴⁰ Átsihvúhjáa iúújetédú neebe diityéke:

—Píívyéébema méihjyúvaco ámuha mávaríjchojúúnevu metáhjatsámeityuki.

⁴¹⁻⁴² Ehdúhjáa inééne ííneebe diityédítúyú éhne múúne nééwayu maáámune úújeténé hajchóta. Átsihvúhjáa imímóúúvene Píívyéébema íhgyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáaniíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíne. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óóma meénuj.

⁴³ Áábedívúhjáa níjkyéji múnáajpi bóhówaavé dífbyeke ipíááboki. ⁴⁴ Aabéhjáa íhnáhó téeneri ávyevécunúúbé Píívyéébema íhjuvaabe tówaane waapé tújpanyoma.

⁴⁵ Átsihdyúhjáa ímamyému éllevu péébe úújeté dífbyeke ikímóóvéne pávyeenúmé cuwáí íjcyámedívu.

⁴⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿Muhdúami íívane ámuha mécuwaj? Maájkyéne méihjyúvá Píívyéébema mávaríjchojúúnevu ámuha metáhjátsámeityuki.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa dibye neénáa tsúuca mítyame míamúnaa wajtsí tétsihvu. Áámekéhjáa Jóóda tsuullé tsaapi dífbyé mamymúejpi íjcyáabe. Aabéhjáa dífbyedívú iwájtsíne chohchócu dífbyeke. ⁴⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca muhdú eene, Joda, oke u chóhchóneri óhdivu ú méénutsó Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívu?

⁴⁹ Aanéhjáa ííténe ímamyému néé dífbyeke:

—Ávyéjuúbej, métsu aatyéké meméénu méniitsúmuri.

⁵⁰ Árónacáhjáa tsúuca tsaapi diityédityú llúúvájte avyéjuúbé únú múnáajpi núúmího ímiánéjcuého wál-lórihjúcúhi. ⁵¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dífbyeke:

—Óvi íjcyáabe. Óvi ihdyu muhdú oke meenúme.

Ehdúhjáa neébere cámahjácó dífbyé núúmího.

⁵² Átsihdyúhjáa llúúvájte avyéjujtee, duurúvájá tehmejtee, túkevajtsojtee, íjcyámeke neébe:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáabe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáá taéllevu niitsúmuma, cávaájcohánema? ⁵³ Áánerá íhyajchótá ámúhama du-urúvájá pañe o íjcyáábeke keená muhdú ámuha oke

meméenuhíjcyáne. Áronáa ihdyu ícyooca tsúuca ámúhaj tééveri Naavéné kyéhéjkímyeíhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóo.

Pééodoro tóónúmeñe

(Mt 26.57-58, 69-75; Mc 14.53-54, 66-72; Ja 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Áábekéhjáa tsúuca iékéévéébeke llúúvájte avyéjúúbe jávú ditye tsájtyéébeke Pééodoro úráávyyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. ⁵⁵ Áíjyúhjáa lláhajtsívú tsaate icyújuwááñnetu pihmihíjcyáme életu téhdure pihmíibe. ⁵⁶ Áánáacáhjáa tétsíi wákimyéi múnáalle pihmírí íjcyáábedítýú néehíi:

—Áánúu muurá téhdure Jetsóoma ícyahíjcyáhi.

⁵⁷ Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu, muulle, o wáájácúnejíí dífbyeke.

⁵⁸ Ááné boonéwuúréhjáa idyé tsijpi dífbyeke néehíi:

—Uu éhne téhdure diityéejpi.

Áronáacáhjáa neébe.

—Tsáha muúbej, tehdu diityéejpi o íjcyáábejjíivari.

⁵⁹ Ááné boonéhjáa idyé tsíjpiiyéjucó neéené:

—Ímiáané muurá áánu diibyéjucó Jetsóomáa ícyahíj-cyaabe Gariréa múnáajpi.

⁶⁰ Áánélliihyéhjáa idyé neébe:

—Tehdu, muube, o wáájácúúbedíjíí óóma ú ihjyúváhi.

Ehdúhjáa dibye néenáa tsúuca cáraca májtsíváhi.

⁶¹ Áánélliihyéhjáa Jetsóo dífbyeke révoúcunúhi. Áánétúhjáa ítsááveebe dibyée neéené: “¿Muurá ípyejco cáracái májtsívátúné ihde 3-íjyúvá ú tóónúu oke u úráávyeróne?” ⁶² Aabéhjáa tétsihdyu áachívú ipyééne ávyétá ihnáhó tááhií.

Jetsóodi ditye úúhívaténe

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Áánáacáhjáa Jetsóoke téhmeme dífbyedi iúúhívaténe meenuhi. ⁶⁴ Dífbyé hálluúúcúhjáa iwátájcóóbeke iwábáájcóne néemeé:

—¿Cána waajácú múha uke méénunej?

⁶⁵ Áánemáhjáa éhnííñevúré uuhívatémé dífbyedi.

*Túkevéjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mt 26.59-66; Mc 14.53-65; Ja 18.19-24)*

⁶⁶⁻⁶⁷ Ááné tsitsíívevúhjáa túkevéjtsojtee, llúúvájte avyéjuchte, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ípityácócatsihíjcyátsihvu dífbyeke itsájtyéébeke néehíí:

—¿A ímiáané diibyéjuco uu míamúnáake pájtyetét-soóbe? Cáná múuhakye duubállej.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá diibyéjuco o íjcyane ámúhakye o néérone tsá ámuha mecáhcújtsóityúne. ⁶⁸ Pane ámúhakye o díllone ámuha maáñújcúne oke maácádsíjcaáyokíjííva oke médil-lóhi. ⁶⁹ Aane cáhawáá óvíi ícyoocátú Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri ó íjcyáhi.

⁷⁰ Ehdúhjáa díbye néénéllii néeme dífbyeke:

—¿Áánélliihyéhaca ihdyu ímiáané Píívyéébé Hajchi uú?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

⁷¹ Ehdúhjáa díbye néénéllii néjcatsímye:

—Íínélliihyécó tsijtye éhnííñevu dífbyé hallúvú úúbál-léiyáhi. Muurá íñe melléébóneríyé ímityúné ihjyúvaábe.

23

*Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Mc 15.1-5; Ja 18.28-38)*

¹ Aanéhjáa páméhcobaré Jetsóoke tsajtyé tééné iĩnújǵ ávyéjuube Pirááto éllevu. ² Átsihvúhjáa dífbyé úmíwávú dífbyedívú iĩéétsóro néémeé:

—Áánu míamúnáake íbórínuubéré pehíjcyáhi. Nehíjcyaaabe meevea íveekí ávyéjuube Tséétsa romáánómuubéré íjcyáábé wáábyuta dsíídsíke ditye áhdotsóné maáhdohíjcyáne. Téhdure nehíjcyaaabe míamúnáakévá ipájtyetétsoíñe. Áhdure nehíjcyaaabe muuhává jodíómú avyéjuube íjcyane.

³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dífbyeke:

—¿Ava ímíááné uu jodíómú avyéjuubej?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, dífbyejuco oó.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé llúúvájte avyéjujtemá pámeere tétsii tsijtye íjcyámeke:

—Áánerá tsá dífbye ííne imítýúné méénúturóne.

⁵ Áronáacáhjáa tsíjpánécoba néémeé:

—Áánerá pámeere Jodéa iĩnújǵ múnáake íbórínuubéré pehíjcyá múhdurá iúwáábóneri. Muuráhjáa Gariréa iĩnújǵ múnáadítýú tújkénuube íñe téénema ílléjuco tsááneé.

Heróóde éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene

⁶ Ehdúhjáa ditye néénéllii Piráátó dilló díityéké ímíááné Gariréa múnáajpi dífbye íjcyáhajchíí iwáájácuki.

⁷ Aanéhjáa téhulle múnáajpíjuco dífbye íjcyane ditye néénéllii wálloobe dífbyeke tééné iĩnújǵ avyéjuube Heróóde éllevu. Téijyúhjáa téhulle Jerotsaréeri dífbye.

⁸ Aabéhjáa mítyane ímíjyuuvé Jetsóoke íájtyumíneri. Tsúúcajájucóhjáa dífbye ímílleróné dífbyeke íájtyumíne dífbyedítýú ditye íhjíyúvahíjcyáne ílléébónema. Imílléroobéhjáa íájtyumíne dífbye

méénuráítyuróné méénune. ⁹ Áánemáhjáa mítyane panévaré dílloobe dííbyeke. Árónáacáhjáa tsá dibye añújcutúne. ¹⁰ Áíjyúhjáa idyé tétsihyi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjcyame ímityúné dííbyé hallúvú úúballéhi. ¹¹ Áábedíhjáa diibye Heróóde ítsodáhómuma iúúhívaténemáyé ujcó ávyéta ímí néené wajyámuunévú ávyéjuube múúne úcáávéne wajyámuunévú. Áábekéhjáa tsiíne wálloobe Piráato élleu. ¹² Téíjyúhjáa diibye Piráátoma Heróódemútsí wajyújcatsí íhdée néhníllécatsíhíjcyáromútsí.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíne

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Ja 18.39-19.16)

¹³ Aanéhjáa Piráató pihjyúcú pámeere míamúnáake llúúvájte avyéjútémá tsijtye avyéjútéke. ¹⁴ Áámekéhjáa neébe:

—Ámuha íne áánúke taélleu métsivá dibyévá míamúnáake ímityú dáríívehíjcyané ámuha menéénema. Áábeke muurá íne ámuha meííteneriyé ó dílloráhi. Árónáa tsá dibye ímityuube íjcyatúne. ¹⁵ Muurá Heróóde íjcyároobe tsá wáájácutú ííne ímityú dibye méénune. Áánéllii muurá íne óómíchoobe tsiíne meélleu dííbyeke. Aabe ííne hallútú dsíjívéiyónejíivari. ¹⁶ Áánéllii íllure dííbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi. ¹⁷ Ehdúhjáa Piráató néé pajyuvaré tsáápiikye cúvéhóójari íjcyámedítýú pajtyété wañéhjí pañe ííchívyétsohíjcyanéllííhye.

¹⁸ Árónáacáhjáa pámeere néé kéévánécoba:

—¡Tsá muha meímíletú Jetsóoke maácádsíjcaáyóne!
¡Barabáakéré muha méimíllé meíjchívyetsóne!

¹⁹ Ácoocáhjáa diibye Barabáake cuvéhoojánúmé ávyéjuktéké dibye ímityúné dáríívehíjcyáné hallútu, téhdure dibye míamúnáake dsíjívétsohíjcyáné hallútu.

²⁰⁻²¹ Aanéhjáa Piráátó Jetsóoke iácádsíjcaáyóné ímílléne tsiíne diityémá íhjuúvárónáa éhniíñevúré néémeé:

—¡Wa ihdyu wátyétyehcútsó páwachékevu dífbyekej!

²² Áánélliihyéhjáa tsiíne neébe:

—¿Aca ííne ímityúné méenuúbe? Keeneyó o wáájacúné dibye ímityúné méenune téené hallútú idsíjívéiyóne. Áánéllii ihdyu íllure dífbyedívú o méénútsóne ó ácádsíjcaáyoóhi.

²³ Áronáacáhjáa mítyane ímíllémé dífbyedívú dibye wátyétyéhcutsóne. ²⁴⁻²⁵ Áánélliihyéhjáa awáa diibye Piráátó ílluréjuco dífbyeke íhvejtsóné diityé hójtsí pañévú ditye ímíllédú imyéénuki. Áánemáhjáa Barabáakeréjuco dibye íjchívetsóné ímityuube íjcyánéllii ditye cuvéhoojánúróobeke.

Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Ja 19.17-27)

²⁶ Aaméhjáa Jetsóoke páwachékevu iwátyétyéhcuíhul-lévú tsájtyme cábuuvé Tsiréene múnáajpi Tsimóó íúmihétú óomííbyedívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcuíwachékevu.

²⁷ Áijyúhjáa mítyane míamúnaa Jetsóoke úraavyéhi. Mítyaméhjáa walléemú dífbyeke táámere péehíí.

²⁸ Áámekéhjáa íííténe neébe:

—Ámuúha Jerotsaréé walléemuj, oke mékímóóvedííne. Ámuháyé ihdyu mékímóóveméi. Pane ámuúháj tsiíimekére ihdyu mékímóóve. ²⁹ Muurá ícúbáhraméí íjcyácooca ajchímú íjcyáné walléemú ímíjyúúveé itsíímávátúneri.

³⁰ Muurá teene ícúbáhraméí íjcyácooca muhdú imyéenu míamúnaa neé muhdícyánéjcurí diityé hallúvú cáméh-baúné úhnóbáiyóné apáhajchíí idsíjívive ápíchó diityéké tene pájtyéíyóné ihdétu. ³¹ Muurá íñe íñé imítyú o méénútúróóbedi óhdi ícúbahráme. Aaméjǵí mityáubá ámúhakye ditye méénuíñé awáá múhdurá ámuha menéémeke.

³² Téhduréhjáa téjyju mítyétsi imítyúmútsikye tsajtyémé tsaijyú dílbyema idsíjívétsoki. ³³ Aanéhjáa tsúúca ‘Niwáupááji’ némeítsihvu iúújetétsóóbeke wátyétyehcúmé páwachékevu. Áábé úníutúhjáa panéjcvátú íjcyáwachékéécutu wátyétyehcúmé diityétsi imítyúmútsikye. ³⁴ Áijyúhjáa neebe Jetsóo:

—Íjtyédi, Lli, dídaatsóve. Muurá tsá ditye wáájacutú ñná imyéénune. Áanáacáhjáa tsodáhómú néhcójcatsi caatyé dílbyé wajyámúúné újcuíñe. ³⁵ Aanéhjáa mítyane míamúnaa ítehíjcyánáa ávyéjajte dílbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyeke muurá pátyetétsohíjcyáabe. Aabe cána óví pájtyetétsámeí ímiááné diibyéjuco Críjto míamúnáake pájtyetétsóíbyeke Píívyéébe pícyoobe íjcyáhajchííjyju.

³⁶ Áhduréhjáa idyé tsodáhómú dílbyedi iúúhívaténemáyé bíinójpácýó kiwátyetu dílbyeke íjchoráhi. ³⁷ Aaméhjáa neé dílbyeke:

—Áyu cána bo pájtyetétsaméí ímiááné diibyéjuco jodíómú avyéjuube u íjcyáhajchííjyju.

³⁸ Áánemáhjáa dílbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu pícyóómé gríéégomuu, romáánómuu, jodíómuu, éhdúmé ihjyúrí illu icyáátunúne: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

³⁹ Áhduréhjáa dífbyé úníutu ímítymútsí íjcyámútsidítýu tsaapi iúúhívaténemáyé néé dífbyeke:

—Áyu cána bo ímiáané díbyéjuco míamúnáake u pájtyetétsóilbye u íjcyáhajchíí meke pájtyetétsoj.

⁴⁰ Áánélliihyéhjáa íñahbéébé néé dífbyeke:

—¿Aca tsá eene u íllityú Píívyéébeke? ¿A tsá u wáájácutú máhallúrí ímityúné íjcyane? ⁴¹ Muurá ihdyu tehdújuco meícúbáhrámeíñé ímityúné meméenuhíjcyané déjúcotu. Áánetu muurá áánú hallúrí tsá ííné ímítýú íjcyatúne.

⁴² Ehdúhjáa íñahbéébeke íñétsihdyu neebe Jetsóoke:

—Oke ihdyu dítsááveco díavyéjuri u íjcyácoóca.

⁴³ Áánélliihyéhjáa neebe dífbyeke:

—Tehdújuco. Muurá ímiáané uke o néé óóma u íjcyaiñé táavyéjuri.

Jetsóo dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Ja 19.28-30)

⁴⁴ Téijyúhjáa cójípíinétú ííñuji íjyunú cuuvé tujkéevéjuco. ⁴⁵ Tsáhájucóhjáa nuhba ájchutúne. Áijyúhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíí watájcó wáýámúwácoba dóchéreevé tsahdúnéécú apáhajchíí wajítahnécú. ⁴⁶ Áánáacáhjáa Jetsóo ávyétá íhnáhó íllu wáníjcyámeíhi:

—Líhíj, Líhíyoj, oke duúcu. Ehdúhjáa íñéene dsíjívéébe.

⁴⁷ Aanéhjáa tétsihvu ditye téhmétsoobe tsodáhómú avyéjuube teene íájtyúmíne Píívyéébeke dúúruvaabe nééhíí:

—Ímiáánéjucóha ihdyu áánu tsá ííné ímítýú méénuhíjcyatúne.

⁴⁸ Téhduréhjáa tsijtye tétsihyi íjcyame téeneri it-sájúréévéne ílluréjuco pééneé. ⁴⁹ Áánetúhjáa dífbyeke náhbévahíjcyámema Gariréatúu dífbyema tsááme wal-léémú kémuélléturé ítéhíjcyáhi.

*Jetsóó ítémeho ditye cúúune
(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Ja 19.38-42)*

⁵⁰ Téijyúhjáa íjcyaaabe ímiáábé Jodéa íiñújiri íjcyacóomí Arimatéa múnáajpi Jotséé pítýácojcatsi múnááejpi íjcyáabe. ⁵¹ Aabéhjáa ítsohíjcyá Píívyéébé avyéjuri íjcyaiñe. Áánéllihyéhjáa tsá díbye úcáávetú íñahbéjté pítýácojcatsi múnaa Jetsóoke dsíjívétsóné pañévu. ⁵² Aabéhjáa Piráátoke táumeí dífbyeúvú ítémeho icyúúuki. ⁵³ Aabéhjáa téwachéketu íñítýétsóne wájýámúbari íbíjínúne cuuú nééwájitu béhéjure bóhdómeíhyéjú pañévu tsaatékéi ditye cúúútuhéjú pañévu. ⁵⁴ Dityéhjáa wáyéévéjcoójí ihde ímíbájkímeíhíjcyajcoójí cúúuúbe.

⁵⁵ Aanéhjáa diitye Gariréatúu dífbyema tsáané wal-léémú íténáa cúúuúbe. ⁵⁶ Aaméhjáa ihjyáhañévu ipyééne pácúúcújpacyóné iújcúne wáyéeevéhíi teene wáyéééve-jcoójí Píívyéébé taúhbaju néhdújuco.

24

*Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhííne.
(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Ja 20.1-10)*

¹⁻² Aanéhjáa tsíjyju cúúvéneturé tsiíñe tsemáánaréjuco déjúcóóvejcoójí tsiíñe pééme ítécunú níkyéhéjú watájcó nééwayu tsítsíyíjúco íjcyane. ³ Aaméhjáa téhejú pañévu

iúcaávéne ííterá pevétsíyējuco Jetsóó íitémeho íjcyájú-cootúne. ⁴ Ááneríhjáa íllityéne wájácúrátuuuvémé ájtyumí míityétsi tsitsíwu íwajyámúúné néémutsi íjyócuuvévámútsikye. ⁵ Áámútsidíhjáa íllityéne cáhnóbámeke neemútsi:

—¿Aca íiná ámuha níkyehéjú ménéhóo tehdu íchii íjcyácóobekéjívári? ⁶ Tsúúca bóhííbe. Cahawáá méítsáávé Gariréarii ámúhama íjcyácooca muhdú ámúhakey díbye néhijcyáne. ⁷ Muuráhjáa nehíjcyaaabe Míamúnáájpídívú ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ájcume dííbyeke páwachékevu dsíjívétsóroobe 3 coojívatu tsiiñe íbóhíííñe.

⁸ Ehdúhjáa dityétsi néénetu ítsaavémé ímiááné tehdu díbye néhijcyáne. ⁹ Aaméhjáa íóómíñe úúbáalleté 11-mevaréjuco dííbyé mamyémú íjcyámeke. Áhduréhjáa tsíjtyéhjike dííbyekée náhbévahíjcyámeke úúballéme.

¹⁰⁻¹² Aanéhjáa tsá dííbyé mamyémú cáhcújtsotúne. Íjt-súcunúméhjáa íllure ditye állíñe. Áánetúhjáa Pééodoro dsíínéríyé níkyehéjúvú ipyééne téhejú pañévú iúcaávéne íté ímiááné dííbyekée ditye bíjínúné wajyámubáán-eréjuco téhejú pañe íjcyane. Ááneríhjáa iúllévenúne ílluréjuco díbye óómiñe. Ílluméhjáa díityéké úúballé díbye tsúúca bóhííñe: Maaría Madarénaa, Jóáánaá, tsíííñe Maaría Jacóóbój tsíjjuu, tsíjtyehjii, éhdume.

*Ímamyémudítýú tsaatétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Mc 16.12-13)*

¹³ Aanéhjáa téijyuré Jetsóó bóhijcójí dííbyemáa ícyahíjcyámedítýú tsaatétsi péé Jerotsaréetu Emaóovu 11 kiróómetro técoomítýú íjcyácoomívu. ¹⁴ Aamútsíhjáa juuváyí íhjúvamútsíyé pehíjcyá muhdú dííbyeke tene pájtyéneri. ¹⁵ Áánaacáhjáa díityétsidívú bóhówááveebe

diityétsimájucó pééneé. ¹⁶ Aanéhjáa Píívyéébe diityétsikyé ihyálluúúné pívyééjtsomútsí tsá wáájácutú dííbyeke. ¹⁷ Áámútsikyéhjáa neébe:

—¿Aca íínerí ihjývámútsíyé ámuhtsi metsáhíj-cyamútsí muhdú kehóvémútsíúvu? ¹⁸ Áánélliihyéhjáa ‘Créopa’ némeííbyé néé dííbyeke:

—Áánerá pámeere waajácú íiná Jerotsaréeri pájtyene. Aane muhdú úhduubéréjucó tsá u wáájácutúne.

¹⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé diityétsikyé:

—¿Aca íiná pájtyéhi?

Áánélliihyéhjáa neemútsí:

—Muurá dsíjívetsómé Natsarée múnáájpi Jetsóoke íhtsútuube Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáájpi íjcyabe panéváré méénuhíjcyáábeke. Áábekée Píívyéébe wájyúúbeke téhdure tsaate míamúnaa ímí íjtsúcunúhi. ²⁰ Áábekée llúúvájte avyéjútémá tsííñé avyéjulte íhvejtsó ditye idsíjívétso páwachékevu iwátyétyéhúnéri. ²¹ Muháa méíjtsúcunúrá díibyéjucó muha íjraémuke pájtyetétsíiibye íjcyane. Aane íñe tsúúca 3 coojívájucó mee díbyéé dsíjívétsihdyu. ²²⁻²³ Áronáacáne walléemú cúúvéneturé níkyehéjú úújejemé múúhake néé dííbyé íitémehóvané téhejú pañe íjcyájúcootúne. Áamedívuváne níjkyéjì múnáajtétsí bóhówáávemútsí diityéké néé tsúúca díbye bóhííne. Ááneríñe muha méullévenúhi. ²⁴ Ááné boonétuné idyé tsijtye téheju úújéjerómeváne ímiááné tsá ájtyúmitúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa neebe diityétsikyé:

—¿Aca ihdyu eene tsá ámuhtsi mewáájacúpityúne! ¿Aca muhdúikyé ámuhtsi mécáhécújtsoó muhdúhjáa tene pájtyeíñé íhdéjucó iwáájacúné Píívyéébé ihjýú

uubálle múnaa néhijcyáne? ²⁶ ¿Aca ámuha méijtsúcunú míamúnáake pájtyetétsóiibye ícúbáhrámeityuubéré ávyéjuutéiyóne?

²⁷ Ehdúhjáa diityétsikye iñéene úubálleebe ímíñeúvú páneere muhdúhjáa díbyeke tene pájtyeíñé tsúuca-játújuco Píívyéébé waajácúháámitu dílbyé ihjyú uubálle múnaa cáátúnuhíjcyáne. Moitsééhjáa cáátúnúhaamíjí pañétú muhdú tene néene úubállétujkénuube diityétsikye.

²⁸ Áanáacáhjáa tsúuca úújetémé Emaóovu ípyée ipyé-coomívu. Átsihvúhjáa Jetsóó pítyajcó diityétsikye pééi-ibyédu. ²⁹ Áronáacáhjáa díbyeke neemútsi:

—Múhtsimáyéi cuwa ípyejcoj. Muurá cuvéhréjuco teéne. Áhdújucóhjáa díbye cóevané diityétsima. ³⁰ Aabéhjáa diityétsima májchoobe pááaho íkéévéne téhdujtsó Píívyéébeke. Áánemáhjáa tsahtúnéécú idyóhdahírone ájcuube diityétsikye. ³¹ Áánetúhjáa botsíi wájácúméíívyemútsí éhne múu cuwátú ájkyevádu. Aamútsíhjyáa bótsíi dílbyeke wájácúrónáa tsúuca kiávú peíñuube diityétsidítyu. ³² Áané boonéhjáa néjcatsímútsi:

—¡Áyúú, ehdúhacáne íívane juuváyí díbye meke Píívyéébé waajácúháámitu íjcyanéhjí úúballéné ííne imíjyaú méííbúutu meke pajtyéhi!

³³ Aamútsíhjyáa teenémáyé tsiíñe oomí Jerotsaréevu pañétúejte dílbyé mamyémuma tsijtye íjcyáme éllevu.

³⁴ Áámútsikyéhjáa népejtsóme:

—Ávyéjuubéha Jetsóó ímiáané tsúuca bohíjucóóhíí. Tsimóodívuva bóhówááveébe.

³⁵ Áánélliihyéhjáa úúbállemútsí muhdú téhdure diityétsidívú díbye bóhówaavéné juuvávyu. Áhduréhjáa

úúbállemútsí dibye pááaho idyóhdahírone diityétsikye ájcúnetu botsíi dííbyeke iwáájacúne.

Ímamyémudívú Jetsóó bóhówaavéne

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Ja 20.19-23)

³⁶ Aaméhjáa téené úbállejcátsiyi íjcyánáa Jetsóó tsiíne diityédívú íbóhówáavéne néé diityéke:

—Ámuúhaj, o tsájucóohíi. Maímijyu ihdyu ámuha meíjcyanej.

³⁷ Ááneríhjáa itsájuréevéne íllityémé naavénekéré iwáábyúnema. ³⁸ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ámuha múhdurá meíjtsámeíne méíllityé oke cáhcújtsotúme?. ³⁹ Éje, cáhawáá oke meíité táhójtsícuma tájtyúháacyuj. Muurá diibyéjuco oo Jetsóó. Cáhawáá oke médomájcoj. Muurá naavéné tsá íjpiíma íjcyatúne.

⁴⁰ Ehdúhjáa ínéene úújétsoobe diityéké dityée dííbyeke wátyétyéhacunéhjí íhyójtsícutu, íjtyúháacyutu, íjcyanévu.

⁴¹ Ááneríhjáa ímíjyúúverómé tsá cáhcújtsotúne. Áámekehjáa neebe.

—¿A íjcyané majcho amúhadi o májchokij?.

⁴² Áánéllíihyéhjáa ajcúme amóóbevíú wáhjámeíñema ímúhójpacyóvu. ⁴³ Aanéhjáa ditye ítténeríyé idyóóné hallúvú ádoobe teene ímúhójpacyo. ⁴⁴ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Éhnée amúhakye o néhijcyané muurá íne tsúúca oke pajtyéhi. Ehdúu oke tene pájtyeíñé muurá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Moitséé caatúnúhi. Áhduréhjáa tsijtye dííbye ihjyú uubálle múnáa caatúnúhi. Áhdure Tsáámóháámitu caatúváne.

⁴⁵ Ehdúhjáa dibye néénetu botsíi waajácúme ímiáané tehjújuco Píívyéébé waajácúháámitu tene nééneé.

⁴⁶⁻⁴⁷ Átsihdyúhjáa idyé neebe:

—Muuráhjáa óhdityu nééne míamúnáake o pájtyet-soobe o ícúbáhrámeíñe o dsíjíveebe 3 coojívatu tsiíñe o bóhííbe mémeri táuwááboju Jerotsaréetu tújkeváne páné iñújííne múnáake úwáábómeííñe, ditye íimítýú ííhvéjtsóne Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ííbúwááve diityé imítýú iábájíívémeíki. ⁴⁸ Ááné uwááboju pahúllevávú ámuha métsújaúcuúhi. ⁴⁹ Áánéllii ámuha éllevu ó wálloó Llihíyóo Íapííchovu ámuhákye iájcuííne nééneé. Aane íchihdyu Jerotsaréetúréi météhmecco ámuhá pañévú tene iúccááveki.

Jetsóo níjkyejívú pééneé

(Mc 16.19-20)

⁵⁰⁻⁵¹ Ehdúhjáa diityéké ipítýájcótsihdyu técoomítýú diityémá peebe Betáániávu. Átsihvúhjáa íhyójtsicu ííhbúcúne diityé hallúvú piáábo ityáúmeííñe diityédítýú péjúcoobe níjkyejivu. ⁵² Ááné boonéhjáa tsiíñe Jerotsaréevu oomímyé ímíjyuuri dííbyeke dúúrúvamére. ⁵³ Aaméhjáa paíjyuvaré duurúvájá pañévú duurúvahíjcyá Píívyéébeke. Áyu tehdújuco.

Píivyéébé ihju: jetsocríjyodítýú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Jul 2022 from source files dated 25 Jun 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48